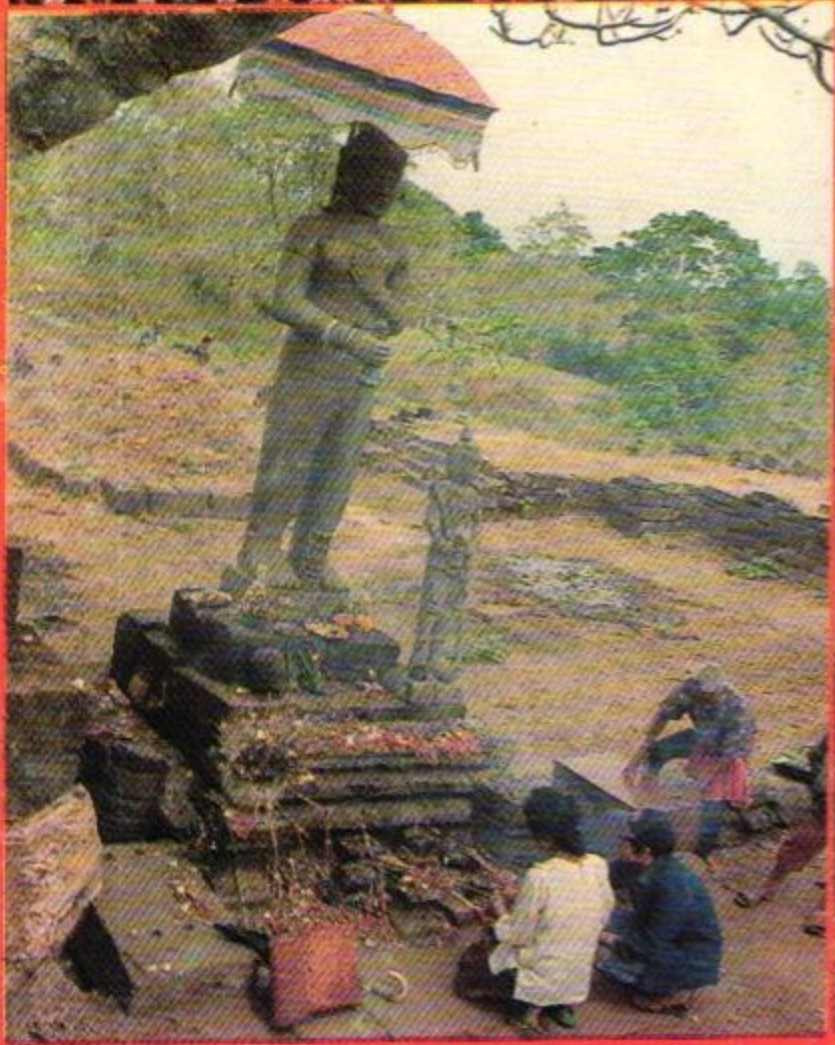

ສິດທິ ບຸນເພີ ໃນມະຫາກາບ
ທາວຮຸ່ງ ທາວເຈ້ງ

TRADITIONS AND RITES
IN THAO HUNG EPIC

ດວງເດືອນ ບຸນຍາວິງ
ໄອທອງ ອຳນິນຊຸ

0000000000

This study on Traditions and Rites in Thao Hung epic is written by Douang Deuane BOUNYAVONG and Othong KHAM INXU. The book is published by Vannasin Magazine in collaboration with the TOYOTA Foundation of Japan.

0000000000

ຮີດຄອງປະເພນີ ໃນມະຫາກາຍ
ທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ

ບ. ບຸ. ຈ. ສ. 1991

ປະສານການສຶກສາ ຂອງ ທ່ານ ທ້າວ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ

ປັບປຸງ ພາສາ ທ້າວ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ

ຈັດພິມໂດຍ

ຄວງເດືອນ ມູນບາວົງ
ໂອທອງ ຄຳອິນຊູ

ບ່ອນປັບປຸງພາສາ : ທ່ານ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ
ປັບປຸງພາສາ : ທ່ານ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ
ປັບປຸງພາສາ : ທ່ານ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ

ພິມໂດຍ : ທ່ານ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ

ບໍລິຫານໂດຍ : ທ່ານ ທິພະພອນ ພິມມະສິນ

1991 ປັບປຸງພາສາ
ໜີ້ 000.0 ບ່ອນປັບ

ຈັດພິມໂດຍ

ສຳນັກພິມ ວັນນະສິນ

ດ້ວຍການອຸປະກຳ ຂອງ ມູນນິທິໂຕໂປຕາ

1991

ທະບຽນພິມຈໍາຫນ່າຍ ເລກທີ 09 / ພ.ຈ.ຫນ.ປ.
ລົງວັນທີ 31/7/1991

ຮິດຄອງປະເພນີ ໃນມະຫາກາຍ ທ້າວຮຸ່ງ ທ້າວເຈືອງ

ຄົ້ນຄວ້າໂດຍ : ດວງເດືອນ ບຸນຍາວິງ
ໂອທອງ ຄໍາອິນຊຸ

ແຕ້ມຮູບປະກອບ : ອານຸໂລມ ສຸວັນດວນ
ກ່າຍຮູບຫນ້າປົກ : ຈະເລີນໄຊ ພິມມະວົງສາ
ຕິດອມພິວເຕີໂດຍ : ຄໍາມັກ ວົງສີກດາ

ພິ້ນປົກ : ລາຍແພບ່ຽງບູຮານ

ຈັດພິມໂດຍ : ສໍານັກພິມ ວັນນະສິນ

ພິມຄັ້ງທີໜຶ່ງ 1991
ຈໍານວນ 2.000 ຫົວ

ພິມທີ່ ລັດວິສະຫະກິດ ໂຮງພິມແຫ່ງລັດ ສ.ປ.ປ.ລ.

Study abstract

This Thao Hung Epic is one of the masterpieces of Lao literature. There exist various versions, but the most completely and perfectly composed is the 300 bundles of palm-leaf manuscripts which Maha Sila Viravong found at the Thai National library in Bangkok in 1941. Maha Sila had transliterated this version into modern Lao language in 1942, and it was only in 1988, that the Ministry of Culture has published this masterpiece in one volume.

According to scholarly studies, the Thao Hung Epic was written during the period from mid 14th to mid 16th centuries by a royal poet of Lane Xang Dynasty. It was composed with three perfect patterns of Lao verses of 20,000 lines. The subject of this masterpiece is the greatness of a courageous king whose influence has been upon the Mekong banks and Mekong basins during the period of 10th - 12th centuries. This epic reflected the society in such various aspects as beliefs, traditions and rituals which one can trace in many regions of Laos until today, such as spirit cults, wedding ceremonies, funeral, costumes...

Due to the importance of this historical masterpiece, our research has focussed on traditions and rituals so described, in view to value our traditional culture and to promote appreciation of this literature among ordinary readers who will be more interested and will study further the identity of Lao Culture. Maha Sila's research is the first approach study to this epic. He distinguished different patterns of poems, the probable period of the composition, the linguistic aspects, etc.

One could say that no research on this matter has ever been undertaken by Lao institution or scholars. Therefore, our study has access to very limited information and is based particularly on the studies of Maha Sila Viravong. Thanks to a number of old documents (palm-leaves) from National Library, rare French and Thai works on culture of Lao-Tai people, our study has developed deeply into a descriptive analysis. With the Grant Funds of the TOYOTA FOUNDATION and assistance from Vannasin Magazine, the Ministry of Information and Culture, we have been able to provide supplies and necessary equipment to carry out the research, and several documents and books on traditions and rituals were duplicated. The team project went to observe a traditional ceremony at Wat Phu in CHAMPASAK (in the south of the country) where a buffalo sacrifice is still in practice every three years. We have collected data by interviewing old folk, former buddhists, monks, recording the prayers during the ceremony, and discussing with them the meaning of the prayers, the sacrifice itself, etc. We also took photographs in view to give raw informations as much as possible to the illustrator for sketching further characters and scenes of the Epic.

We have also visited Ban Oup Mong, a village in the municipality of Vientiane. Most of the inhabitants of this village participate in their animist rites and celebrate their traditional rocket competition every year. We observed their worship by libation and chicken sacrifice to the ancestor Spirit, called " Pho Thao Pu " (Spirit of great grandfather).

The visits contributed a great deal to our studies, revealing a part of the secret of today's worship.

As our illustrator needs to know more details on costumes, jewellery, hair styles of the characters in the Epic, my research has emphasized a descriptive analysis of the verses by giving explanations on design and color of textiles, home utensils, decorative articles, royal armory, hair styles, etc ... From a total of 20.000 lines of the Epic, we have selected 3.000 lines on rituals and traditions and distinguished 7 principal types such as following :

1. Animist or spiritual Cults.
2. The wedding traditions, the bride price, the relationship between young girl and men.
3. The courting Festival, the cave's excursion with amusements.
4. Rite of birth and funeral ceremony.
5. Officer's reward, fortunes shared among the royal family's members, offering of presents.
6. Costumes and jewellery, cosmetic product.
7. Decapitation of enemy in the battle field.

Many traditions and rituals in Thao Hung Epic, for example the spiritual cult, were widely practiced among the people in the old days and still remains so until today with some modifications. The social value and function of the traditions have created new life concepts (both positive and negative impacts) to the people who are practicing them. This point could be a subject for further study.

The worship by libation, offering food and venerating ancestor spirit (Phi Huan), divine spirit (Phi Then) and nature spirit (Forest, river, trees ...) has the same purpose : People pray to call for the spirits to protect them from any danger, to assist them in all events of life or simply to inform spirits about their happiness, illness or catastrophe. It seems that spirits are living with human beings, sharing among them happiness, and pain. In spite of

these close relations between spirits and human beings, there were no manifest responses from the spirit side, neither miraculous nor dangerous punishment to people. People continue to follow traditional ways of venerating spirits with great respect and sincere confidence.

Marriage was an important event for youths. Relationships between boys and girls might be approved first by parents, relatives and society. A woman had to submit absolutely to her parent's decision to choose her future husband. There were traditions to marry among relatives and cousins. Man could have an unlimited number of wives by marriage or by gifts from the girl's parent. By formal marriage, the bride price depends very much of the status of the girl, if she belongs to the high rank, the bride price is the first consideration to discuss and agree upon. In spite of the absolute authority of the parents over the daughters, young girls and men have several opportunities to flirt together. Sexual intercourse before marriage frequently occurred, for example at the courting festival, cave's excursion. These traditions described with detail in Thao Hung Epic reflected a social function as an appropriate occasion for young girls and men to enjoy their liberty of love. The courting festival used to be held during two or three full days. It has been modified and now has taken on a new form of traditional duo singers, accompanied by local instruments such as flute and khene*. Several amusements at courting festival have disappeared, for example the guess of flowers' name, the predestined marital couple, throwing a stick at the face of rotating drum to determine the future. In sum, these were forms of direct communication between spirits and human being. People prayed and wished before engaging in the games. Divination of the future by the medium or astrologist might be considered as a response from the spirit side to human being.

---

* Traditional Lao reed musical instrument, made from bamboo tube sound similar to organ

It is also interesting to note that traditions of officers' rewards and fortune distribution among the members of the royal family reflected the socio - economic status of the city state. Wonderful silk textiles, precious stones, gold chains, cosmetic products, elephants, horses, armory, rice fields, male and female slaves were distributed to reward officers. In addition, during official visits, visitors and hosts exchanged luxurious gifts of the same kind as mentioned above.

Many centuries have passed, but one could say that the ways of life, traditional and ritual ceremonies on birth, wedding, death and funeral still remain as before. Some have been modified by religion, modernisation and communication. People are up still, living with agricultural activities, hunting, fishing, producing themselves the house utensils. They participate in wars; sons and husbands have to abandon the family for the battle field.

The study on traditions and rites in the masterpiece of Thao Hung showed how the lao Society existed, what has been the lao people's mentality, behaviour and ideology within the environment of the ancient period. This analysis will contribute new components to lao history and anthropology researches. It will also help to confirm the identity and promote the appreciation of lao culture among the youth and future generation.

We are facing with some difficulties in studying this Epic, due to our limited knowledge on traditions and languages of the kmer people. To develop further researches on this Epic, we would like to propose the cooperating research (possibly Lao - Thai, Cambodia, Vietnam etc.) on the following themes :

1. Diplomatic and foreign policy in Thao Hung Epic.
2. Women leader's role.
3. Comparative studies on linguistics and syntax to

- determine the poet-author and the year of composition.
4. Establish a glossary of the ancient terminology.
  5. Buddhism and animism influence in Thao Hung.
  6. Buddhist teaching and/or teachings for perfect women.

COMPILER'S PREFACE OF THE 1988 EDITION.

This Story of Thao Hung or Cheuang is a historical literary work which provides vivid information about the ancient society and has also become an excellent part of the literary heritage of Laos, because its poetry is quite different from any that I have ever studied before. This poem is correctly composed according to the Vajjumali versified rule of Pali prosody, which is why I named it 'Konvijumali' (Vijumali poem).

Apart from the version composed in verse, there is another prose version of the Thao Hung Epic which is directly translated word for word from the Pali text, but its context is a little different. The poetry version is, however, very melodious, and so it is considered a major work of Lao literature.

The discovery of the Thao Hung or Cheuang's story

This major literary work was, for centuries, in feudal Siamese hands, and it was kept in the Bangkok Library, obscured from the public eye. In 1942 I found an original copy written

on Baylane (palm - leaves) in Lao script, in the literature section of the Bangkok Library. First, I had found a version written on rough paper in Thai script, in which was stated : "King Rama V of Siam, named Chulachomkao, ordered his secretary to copy out from palm-leaves, Lao script into Thai script, the Thao Hung Story ". Following this information, I tried to find the original copy of the Lao manuscript and, when I found it and compared the Lao and Thai scripts line for line, I finally concluded that it was the same original copy. Of the two, the Lao manuscript is the larger, covering about 300 palm-leaves, and on the last leaf it is mentioned that "Sisunon of Vangban village wrote this, Cheuang Kuang's story, for the Lord Viceroy". So it seems that the Thais might have taken this palm-leaf manuscript from Xieng Khouang, where they fought against the Ho in 1876, during the reign of King Chulachomkao of Thailand.

Vangban village still exists in Xieng Khouang, under the name Banban, or 'Ban village'. After going through its contents, I decided that the Cheuang Story written on Baylane was a precious work of Lao literature which was, due to circumstances, lost from Lane Xang soil. If it had not been discovered, it would certainly have remained in obscurity, and the people who speak the Lao language would have had no chance to enjoy their own literature. I therefore worked for one year to accomplish the transcription of the entire story of Thao Hung. Luckily, at that time I was an employee of the Bangkok Library, having escaped arrest by the French in Vientiane for my involvement in the resistance movement, so I had enough time to copy it down and keep it in a safe place. Later on, I wanted this literature to be made widely available to the public, so I proposed this to Somdeth Maha Viravong who was then the Sangha Prime Minister of Thailand, because he was also a Lao monk from the north-east of Thailand. He was very interested in Lao literature, so he immediately approved and agreed to publish it, and it was distributed on the occasion of the funeral

ceremony of the four Theras (senior monks) in Ubol Province, in 1943. It was, therefore, the first edition of Thao Hung, or Cheuang's Story, written in Thai script.

The Thai and Lao scripts are, however, contradictory on some points, particularly the first part dealing with Thao Hung's birth and his father's funeral ceremony. This was perhaps because some palm-leaves were torn and others broken. In addition, somebody else might have written in the missing parts, thus accounting for the discrepancies and contradictions between them. The volume published in Thai script does not mention Thao Hung cultivating rice in the field, because the revising committee cut it out, due to some contents in this part not being suitable for disclosure at that time.

But, in this publication, I kept the contents as they were, and considered it wonderful and interesting that the Lao folk literature tells of customs in rice cultivating, hunting and fishing, while other stories do not. When there was a contradiction between the Thai and Lao scripts in the first part, it made me doubtful, so I had to search for another copy. Many years had passed before, at last, I found one at the Library of the Ministry of Cults in Vientiane.

It was written in the Dhamma script (sacred script) called Lam Cheuang or Phun Thao Cheuang (Thao Cheuang's story), translated word for word from Pali in prose. It also consisted of eleven phu:k (volumes), each of which had 24 palm leaves. There is also a mention that "Venerable Buddhaghosacarya was the preacher of Thao Hung's story who would be born in the future, that is, in mini-era 480 or 1118 A.D., while the poem volume has no indication of the date it was composed. At the end of the Dhamma script volume, there was no mention of Thao Hung making war against Tumvang, only his return from the Kingdom of Pakan. Furthermore, it is mentioned at the conclusion that Thao Hung or Cheuang's story was derived from the story of Miggapadavalanjana, the story of a man born from the footprint of a big wild animal. This story was included in Camadevi's

story composed by the Venerable Bodhirangsy of Chiangmai in Pali language in approximately 1517 A.D., during the reign of King Tilok (or Bilok), the King of Chiangmai who ruled that Kingdom contemporaneously with the reign of King Vijularaj of Chiangthong (Luang Phrabang). Venerable Bodhirangsy tells us that the Camadevi story was originally written in Chiangmai dialect and in poetry, and that later on it was composed in Pali language with the addition of some Buddhist stories.

The Dhamma script volume that I found in the library of the Ministry of Cults might have been translated in Laos, because it is written in Lao and was probably composed at the same time as the story of Phra Keo (Emerald Buddha image) and Phrabang by the Venerable Phra Aryavangso just a few years after the reign of King Vijularaj of Luang Phrabang. So this Cheuang translation was probably done by Phra Aryavangso too. The original characters' names here were written in their Pali forms, for instance : the name of Nang Meng was amended to Manggukalya ('Manggu' means 'hunchback', although, in fact, Nang Ngom was not a hunchback at all). Nang Oua was amended to Urasadarattaga, while Nang Amkha became Anggacandanasobhita. Thao Hung was written as Yikularucirakumar ('rucira' in Pali means luminescence, beauty or brightness, and 'yakula' means 'Thao Yi' because he was born in the month of Yi, or 'two', so he was sometimes called 'Yicheuang lun' or 'Yiyone'). It therefore seems that the version written in Dhamma script originally derived from the poetic version just like the one I found in the Bangkok Library; but the translator adapted it to Buddhism so as to invest it with religious significance and thus broaden its appeal. Before that, people believed in animism, and drinking liquor in various ceremonies was a traditional part of Then worship in ancient times.

As to the problem of how the venerable Buddhaghosacarya could have foretold these events 480 years before Thao Hung's birth, it is impossible to answer. The translator might just

have wanted to broaden the story's popular appeal by linking it to Buddhism.

A Brief Summary of Thao Hung 's Story

Thao Hung, or Cheuang, was a son of Khunchomtham, ruler of the Suantan or Nakhong Kingdom (now Chiangrai, Thailand). When he was three years of age, the Phangdam tribe presented him with a sword and a couple of silver gongs, and later on he was offered a white elephant named Changpheuakphankham (white golden elephant). Khunchomtham died when Thao Hung was in his teens and his mother, together with the people of Suantan Kingdom, crowned Thao Chéuang, Thao Hung's elder brother, a prince of Muong Suantan, and Thao Hung was his viceroy. Thao Hung trained his elephant in the arts of warfare and sometimes he rode it to faraway places. One day he met Nang Ngom, daughter of Nang Meng, who was a ruling princess of the Kingdom of Chiang Kheua (Nang Meng was Thao Hung's mother's sister). Thao Hung fell in love with Nang Ngom, so he requested his elders to arrange a marriage with her; but the latter's mother demanded too much brideprice, thus creating an obstacle to the love between them. Thao Hung therefore secretly entered his lover's room and satisfied his desire.

At that time there was a Vietnamese prince (Keo Moy) named Einka living at Muong Khamvang, who was the nephew of Thao Kua, ruler of Muong Pakan (now Xieng Khouang). After his father's death, Einka became ruler of Muong Khamvang, and wanted to marry a beautiful girl. Hearing of one named Nang Oua, daughter of Khunjum, king of Ngeunyang (now Chiang Sene in Thailand) he sent an envoy to ask her hand in marriage, but Khunjum did not agree. Moreover, Khunjum told the envoy that he would give her to his own nephew, Thao Hung (Khunjum was the elder brother of Khunchomtham).

On receiving this report from his envoy, Einka hastened to inform his uncle, Thao Kua, at Muong Pakan. The latter was so angry that he sent an envoy to Kunjum threatening that, if he

did not agree to let his daughter marry Einka, his kingdom would be in jeopardy. Khunjum, hearing this, was also angered, and immediately told the envoy: "Since I have ruled Ngeunyang, no-one has ever dared to utter such proud words as you, the Moy ('Moy' means 'Vietmoy'). He who marries my daughter should be of our race, and no-one else has the right to speak thus."

When these insults were reported to Thao Kua and Einka, they were furious, and mobilised their armies to attack Muong Ngeunyang. Eleven of Einka's commanders took part in this war. They were: Hunbang, Kuanke, Aiykam, Menfong, Mensom, Ngotpong, Chiangpha, Thao Det, Keokong and Aiy-hing.

While they were marching towards Ngeunyang, Thao Kua told Naymath to ask Samma-heng, chief of the Phuthum tribe, for directions, and to lead his troops ahead. Samma-heng, who was an ally of Khunjum, decided to inform him so that he could be prepared for the attack. Khunjum, hearing of his enemies' plot, prepared to defend his kingdom. His commanders were: Naychanh, Nguavat, Kham-yuang, Samahio, Aiykart and Samma-heng.

Khunjum's troops could not resist Einka's army, so they withdrew into the town, and Khunjum sent a message to his nephew Thao Hung, asking for help. The latter set off with his army to aid his uncle. His generals were: Aiykhouang, Einkhone, Hengphay, Khunkane, Khonexay and Chajone, while Nang Ngom, Thao Hung's lover from Chiangkheua, commanded a troop of twenty elephants and many important generals to fight with Thao Hung. Her generals were: Khunkheuane, Khunpheng, Khun-yia, Einphay, Aiyphong, Khunkhone and Thao Xoy.

Arriving in Ngeunyang, Thao Hung's troops, together with his lover's, attacked Einka's soldiers, who were hiding in the surrounding area. The latter fled in disorder and split into small groups. In the course of the fighting, Thao Kua, prince of Pakan, was killed on the battlefield, while Thao Einka was captured by Khun-yia, Nang Ngom's general, and Thao Kua's other commanders were killed. The rest of Einka's troops, 30,000 in number, were captured. Those who managed to escape capture

were : Thao Pong, Hunbang, Keothong, Menlay, Menfong, Kuanke and Xieng-hang.

In this war, Thao Hung lost three thousand men. When the war was over Thao Hung, with the three armies from Suantan, Chiangkheua and Ngeunyang, had driven their enemy up to the frontier. Thao Hung's army returned home in the fifth month, and Nang Oua and Nang Amkha accompanied him as far as the land called Chiangkhuan. Nang Oua was riding an elephant named Phang-heuane-pakhumath, while Nang Amkha was riding an elephant named Inkong. From there, Thao Hung led his army to Tha-yong, where he found a number of Hunbang's horses that he had not been able to take with him. He then led his army to Phuthum, where the Phangdam tribe lived, and reached Pakan on the same day. The following day, he attacked Chiangbane. According to a local chronicle, this kingdom had a population of 500,000 and 1000 elephants. Its territory was close to that of Sithon, to Khmer and Ho (Lao Nongse).

That morning, the Kingdom of Chiangbane was defeated. Keopheuang, Thao Det and Men-heuang were captured, while Keoheuak jumped down from his elephant and fled to inform Thao Kua's wife. The latter, in the Pakan Kingdom, led her troops against Thao Hung's until she was killed on the battlefield. Finally, Thao Hung captured and occupied Pakan, and set up an administration to rule the areas in the region of Chiangkhuan thus :

1. Khun-yia ruled the rice field Na Khoung, in charge of elephant contribution.
2. Einkhone ruled the rice field Na Chiangbane, a prosperous trade centre.
3. Khonexay ruled the rice field Na kongthoune, where they levied more agricultural tax.
4. The rice field Na Paccim, close to the region of Phalot, was apportioned to Nang Meng.
5. The rice field Na Kham, former land of Keokam, was apportioned to Xaylu.

6. The rice field Na Phiangphatham was apportioned to Einphay.

7. The rice field of Men Leuane was apportioned to Na Noy.

8. The rice field of Menfay became a dependent of Ngeunyang.

9. The rice field Na Dichiangkuan, with its nut and coconut gardens, was apportioned to Nang Oua.

10. The rice field Na Dongchanh was apportioned to Nang Amkha.

11. The rice field Na Khamvang was apportioned to Aiy-keuane.

12. The rice field of Na Keo-heuak, in the eastern sector close to Chinese territory, was kept as a tributary state.

13. The rice field Na Himthong Bangbin was apportioned to Uncle Phouang.

14. The rice field Na Biangphaynok was apportioned to Chajon.

Thao Hung nominated Thao Khouang ruler of Pakan. After finishing his duties here, he led his army to Ngeunyang via Chiangbane, which took ten days. On his arrival, he asked his mother, Nang Chom, to be the ruler of Chiangkuan, close to Pakan. He himself ruler Ngeunyang for 17 years and had a son by Nang Ngom, called Thao Kham-houng. While he was ruling Pakan, foreign guests brought him tributes. They were :

1. Ho Nhay (grand Ho) of Nongse,
2. Phaya Fa-houane of Tumvang,
3. The Chinese Kingdom,
4. Muongphakho, Muong Nan and Muong Xoua,
5. Muoungphayyi, as well as Khmer and Lu.

Later on, Hunbang, commander-in-chief of Thao Einka, who had fled and taken refuge with Phaya Fa-houane of the court of Tumvang, led guerillas to attack Pakan territory. Aiykhouang,

the ruler of Pakan, reported this to Thao Hung, who immediately sent troops to Tumvang to subjugate Hunbang. There, Thao Hung's envoy, Khun Khone, negotiated with Phaya Fa-houane over the matter of surrendering Hunbang and Thao Hing, but Phaya Fa-houane refused to do so, saying that both men had requested refuge in his court. As the talks had failed, Thao Hung decided to attack Tumvang. Phaya Fa-houane was not strong enough to resist the attack, so he sent Mensom to submit to Thao Hung, but the latter did not accept this protocol, and decided to overthrow Tumvang.

Phaya Fa-houane therefore sent two of his soldiers to seek help from Thenlo of the Kingdom of Kalong. The distance between Tumvang and Kalong was 15 days' journey by oxcart. Thenlo led his army to fight a bloody battle against Thao Hung's and his troops. Most of Thao Hung's generals were killed, so he withdrew to Pakan and sent a message telling Aiychéuang and Khunjum (his father-in-law) to send reinforcements. The fighting was so fierce that Nay Khouang, one of Thao Hung's generals, feared that if they fought to the last man, it would result in genocide. He therefore asked permission to send some children, among whom were Thao Kham-Kheuang and Thao Kham-houng, sons of Thao Hung and his mother Nang Chom, to Ngeunyang, while Thao Hung himself fought on until he was killed on the battlefield. The local chronicle further states that, after his death, Thao Hung's spirit became commander-in-chief of the spirit army and led these troops to attack the Then Kingdom through Muong Khakhio. Einkhone, his most important general, had gone to ask Thai Eing the way to Muong Fa. It was also said they had to go by monkeys' stepladder, by which they reached Linkham River toward Muong Lianphane, which was the Thens' city. After conquering Muongphane, he led his troops towards the luminescent land of Indra. While stopping at Muong Kongthoune, the prince thereof paid him homage, and thence he arrived in Muong Kamma, where he was paid homage by many Thens, namely: Thenthao, Thenmeng,

Thenkokay, Thenthouang, Thenfeuag, Thenmok, Thenly, Thenlom and Thensong.

Meanwhile, Thao Chéuang (Thao Hung's elder brother), Khunjum, Thao Kham-Kheuag and Thao Kham-houng led the troops from Ngeunyang to attack Phaya Fa-houane again. Finally, the latter was killed and the troops from Ngeunyang occupied Tumvang. This is the story of Thao Hung.

Explanation of the Verse in the Thao Hung or Cheuang Epic

I found that the versification in the Thao Hung Epic is quite different from that of any other poetry in Lao literature that I have ever read. It is versified strictly according to the rules of Vijjumali prosody in Pali, which is why I named it *Kon Vijjumali* (Vijjumali poem). *Vijjumali* means 'sky-line' or 'sky-lightning that occurs among the clouds'. The Thao Hung Epic is thus defined as a 'sky-lightning poem' because of its melodious versification using rhymes that 'flash' like lightning appearing amongst the clouds. For example :

* va: cakdanki:bfa:yanfan   cakkava:n

khi:khu:tua:khankha:okhanta:y   tokmay

nu:caksonsaka:nhaikoma:huan   henpi:k

noklaodaydu:na: kosayhao

* tokkhi:kbianso:nfa:y   sathernkhern

a:ka:nkhaodantu: diaoni

va:cakkomkiaofankoma:kern   kayhā:n

jakjo:nji:thwa:yvay   Vē:n cay

Explanation:

i) The final word of the first line, which is a polite form, rhymes with a polite word in the third line (cakkava:n and songsaka:n).

ii) The final word of the second line, where the stress falls on the second syllable, rhymes with a second-syllable-stress

word in the 4th line (may and day).

iii) The final word of the third line, where the first syllable is stressed, rhymes with a correspondingly stressed word in the first line of the next four-line group (pi:k and khi:k).

iv) The final word of the 4th line, which is a polite form, rhymes with a polite word in the second line of the next four-line group (hao and kao, kern and khern, ni and ji).

Among the Vijjumali poems, there are many four-line stanzas which are versified according to Pali prosody, for instance :

ma:la:konkinka:n

nga:mtu:

du:anninle:lindu:

jinjoy

huomhotthua:jumphu:

thanatyin hia:m ay

kho:bphakhuncaokhoy

lin lamsaneho

This four-polite-line verse form is also found in the chronicle of Khunboulom, presumed to be the first history of Lao legend, composed by Phra Maha Theplouang in 1520 A.D., during the reign of King Vijularaj. It is found in some parts of the Nang Tantai, or Tantra story, too.

This verse form was very popular in the kingdoms of Siam and Lanna (Chiangmai) during the reign of King Naray, around 1630 A.D., contemporaneously with the reign of King Souryavongsa of Vientiane.

It should be noted that the language used in the Thao Hung Epic is a Lao dialect of the north: e.g. the word Terng is used for Theng, and Len for Lin. Besides, there is the word Yia, which is the same as the Lao Chiangmai word. At the end are used the words Kio, Kide:, Kida:y, or Jam. The latter is a very old word that cannot be understood by common people nowadays. There are also Khmer words in this epic, such as:

- Tu: from Khmer as Tru: means beautiful as in:

Ka:konkaempa:n joyjobtu:

- Khan = Khmer as Khal means vigilant, respect, (Thukki: pkambolathedma: khan),
- Suan = Khmer as Srual means laugh (Siansuanphomsianhua humpa:k),
- Phom=khmer as Prom means blow (Khaokophompi:keokomkonkom: sian),

Here we can also find some words used in current Thai language, such as :

- Thun (under) (Sensamcha:nna:chon yu:thun),
- Kha:nkha:o (khikhu:to kha:nkha:o khanta:ytokmay)
- Sabpan (quiet) (Lak timhu: se:nsin sabpan)
- Khamnab (pay respect) (Khaokodoy khamnab a: ज्या: panomva:y),
- Ken (deer) (Hen h y sat mu:kua:ngfa:ken).

The word 'Khon' or 'Khnon' means, in ancient Thai law, "tax" or "market", or, as it used to be called, 'a:ko khnon ta la:t'. Muong Chiangbane was a market centre where they levied a lot of tax.

In addition to the language mentioned above, there are also Pali and Sanskrit, particularly Sanskrit. The traditions and ritual ceremonies mentioned in this epic deal with *Phidam*, *Phithen* and the rite of inviting Thens to the earth, where there is a throwing a stick at the face of rotating drum to determine the future and so on. There are also the excursion in the caves, still practised nowadays by people in some villages of Sam Neua Province.

It is, therefore, probable that the Thao Hung Epic was written by a scholar from the north region, judging from the example of Vijjumali verse, a style abstracted from Saravilasini verse, which was very popular during the reign of King Vijularat of Chiangthong (Luang Phrabang).

The first part of the 'copy written in Dhamma script

It begins with the prayer to Lord Buddha: "Namo tassa bhagavato arahato samma sambuddhassa." And it is mentioned that Maha Buddhaghosacarya created and circulated the book called 'Mangsamalini', consisting of many stories of past and present. After this, he was going to preach stories of the future.

Thus it began: "Evam paccupannanidanam dassetva .... Aham means I, named Buddhaghosacarya, who have already preached about the present, am now going to preach about things to come. So you should all pay heed to my words ."

In Culasakraj (mini-era) 480, the Year of the Tortoise, Khun Chomtham was born of Setlavacakkadevaraja. At that time there was also born, of Sucucirapabbacula Rajaname, Thao Hung, who ruled from the throne of Chayanakhone (present-day Chiangrai).

What tribe did Thao Hung belong to?

According to the Yonok Chronicle compiled by Phaya Prajakitkoracak, who collected historical data from the North Thai Annals, Thao Hung was also known as Khun Cheuang, and was of Lanna (Laccok) stock, descended from King Iavacakkadevaraja, the founder of this dynasty in 638 A.D., exactly the same year as the foundation of Culasakraj, mini-era of King Anuruddha in Burma. Khun Cheuang was a son of Khun Chomtham, king of Pukam Yao (Payao district in Chiangrai Province). He was born in the Year of the Rabbit in mini-era 461 (1099 A.D.), but according to the Dhamma script, Thao Cheuang was born in 480.

I myself think that Thao Hung, or Cheuang, belonged to the Khom or Mon race, which was the same tribe. This opinion is approved and supported by the following evidence:

From 657 A.D., the Khom extended their power and territory to the north, as mentioned in Camadevi's Story, written by the venerable Bodhirangsy in 661 A.D., relating that the Khom king of Lavo (Lopburi) sent his daughter Nang Camadevi to become princess of Haripunchay (Lamphoon). Thao Mahantayot, Camadevi's son, ruled this kingdom until 740 A.D., while his younger brother, named Indravoraman, was the ruler of Khelang (Lampang) in the same period.

In hilly areas around Payao, the Thai archaeological excavation teams discovered varieties of stone ornamentation, such as stucco. These show characteristics of the Mon arts. The Thao Hung Epic clearly tells us that Thao Hung, and particularly his wife Nang Ngom, were of Khom race, as mentioned in a poem praising his wife's beauty:

" As if she had descended from the sky,
Her beauty equalled Cheuang's;
Though surrounded by beautiful girls,
The Khom's daughter was the most beautiful of all."

In this epic, Nang Ngom's mother is referred to as Nang Meng. The word 'Meng' means 'Mon'. In addition, there is a verse:

" .... closely lay down with Nang Mon "

I therefore concluded that the words 'Meng' and 'Mon' are the same, while the words 'Khom', 'Khem', 'Khmer' and 'Khmen' are also the same. In addition, also found in this epic are the words, "Group of Khomkhem ho".

" In the chapter dealing with Thao Kua, ruler of Pakan Kingdom, he sent Nay Math to seek help from Aiy Hath, chief of the hill tribe of Phulot, and Aiy Samma-heng, chief of the Phuthum, as his allies, and both men went to Thao Jum's side, because he was Thao Hung's uncle. This seems to indicate that Thao Jum was of the same ethnic stock. The hill and mountain people are of Mon-khmer origin. Thus, Thao Hung and the people of Ngeun-yang were certainly at that time Mon or Khom, because

those people considered themselves of the same race. The Charay, one of the mountain tribes, still worship Cheuang's spirit and consider Khun Cheuang to have been their former king.

A local story of Thao Hung or Cheuang, written in Dhamma script, mentioned that the story was abstracted from Miggapadavalanjana, that is, the story of a man born from a deer's footprint, which is the same as Camadevi's Story, written by the venerable Bodhirangsy of Chiangmai in Pali. Venerable Bodhirangsy tells us that he wrote the story on the basis of a great epic which he transcribed into Pali from a local dialect. I therefore understand that Camadevi's and Thao Hung's stories are likely to be from the same origin, because it is mentioned in the former that Nang Camadevi, Phaya Muong Khom's daughter from Lavo, came to be the ruler of Muong Lamphoon, and she was a widow with two sons, namely Thao Mahantayot, the elder, and Thao Indravoraman. Indravoraman played a very important role in the struggle against the Lua, the indigenous people. The same context is also found in Thao Hung's story, where Thao Hung's mother, Nang Chom, was also a widow with two sons.

The terms 'Chom' and 'Cham' may mean the same, in which case Nang Chom (or Nang Cham) was not actually the name of a person, but merely indicative of a woman of the Cham race, which came from the same ethnic stock as Mon-Khmer.

It is, however, understood that Thao Hung's Story written in Dhamma script, although compiled on the basis of the poetry version, was not completed as the poem was. The Camadevi Story was also compiled on the basis of a great epic in local dialect. It can be concluded that the great epic is the same as Thao Hung's story written by a Buddhist monk, so both stories were influenced by Buddhism.

The history of Sipsong Panna (Chiang Houg) and the Shans' history of Senvy, however, both claim Thao Cheuang as their king. In fact, it is not surprising, because everyone wants a

brave man to be his hero. In other words, a group of weak men want to depend on a group of brave men, and that is why they considered Thao Hung their king.

Regarding the date of compilation, that of Camadevi's and Thao Hung's story is quite different. This is not so important because both authors might have composed the stories at different times, and perhaps they collected the information and data in different periods; or perhaps they each wanted to claim their story as the older.

As to the problems of which race the author belonged to, how the story was conceived, and where it came from, all these problems are not so important. The most important point I want to make, is that Thao Hung or Cheuang's story is a masterpiece of Lao literature, because it was composed in the most melodious Lao poetry.

Vientiane 1986

Maha Sila VIRAVONG

Translated by :
Sisaveuy Suvannee
Colin Grafton
1990-1991 Vientiane

ຕົວຢ່າງ :	ເມື່ອນັ້ນ ໄມ້ຄ່ອນ	ເພື່ອລົມອອນ
	ລົມອອນ	ພັດກິ່ງສ້ອບ
	ຄອນງ	ໃຈຕໍ່າຄ້ອຍ
	ຄໍານ້ອຍ	ໃຜບໍ່ເຫັນ

ຫລືວ່າ :	ມີຄ້ອງ	ບ່ອນມີກອງ
	ມີຈອງວອງ	ກັບແສງ
	ມີຂອງ	ບ່ອນມີເຈົ້າ
	ຄໍາຍິ່ງແທ້	ກະສັນວອນ . . .

(ງ) ໂຄງກົບເຕັ້ນ ເຊັ່ນ :

ອາບນ້ຳ ແຕ່ພິການ	ກ່ອນເກີນ
ພິຂັດອານ	ລູບລ້າງ
ຢູ່ນານຢຽວ	ຫນາວຫນ່ວງ
ຢຽວກະດ້າງ	ເມື່ອຍພອຍ ຮູ້ດີ

ຄວາມຍິ່ງໃຫຍ່ທາງດ້ານພາສາ ພັນລະນາ ສະແດງອອກຢູ່ທຸກຂັ້ນ ດ້ວຍຄໍາບັນຍາຍໃຫ້ຮູບພາບ ຄວາມເປັນຈິງ ມີຊີວິດຊີວາ ເຊັ່ນ ການເຄື່ອນທີ່ບໍ່ແຕ່ລະຄັ້ງ ມີການກ່າວເກິ່ງແມ່ທັບນາຍກອງ, ຜູ້ໃດ ຊື່ຫຍັງ, ຊື່ຊ້າງຕົວໃດ ຊື່ວ່າແນວໃດ, ໃຊ້ອາວຸດອັນໃດ ລັກສະນະຂອງຊ້າງເປັນແນວໃດ, ດາບທີ່ໄດ້ ມີຊື່ສອງແນວໃດ ໄດ້ມາຈາກໃສ, ເຊິ່ງການບອກລາຍລະອຽດຢ່າງນີ້ ບໍ່ຄ່ອຍມີໃນບົດວັນນະກໍາອື່ນ ໆ (ຫນ້າ 78-79-80 ຕອນນາງງ້ອມຈັດທັບຕື່ມໃຫ້ທ້າວຮຸ່ງ) ການພັນລະນາແບບສົມທຽບ ກໍເຮັດ ໄດ້ດີ ໂດຍສະເພາະ ເວລາບ່າວສາວ ຫລືນມ່ວນຢອກໃບ ຫລື ແມ່ນແຕ່ ການນອນຮ່ວມກັນ. ນັກປະ ພັນໃຊ້ຄໍາພັນລະນາ ໃຫ້ພາບຈະແຈ້ງ ກົງໄປກົງມາ ແຕ່ບ້ອນສິລະປະການແຕ່ງສູງ ຈິ່ງເຮັດໃຫ້ຮູ້ສຶກວ່າ ບໍ່ຂີ້ດຽດ ລາມົກ ເຊັ່ນຕົວຢ່າງ ບົດຮັກ ລະຫວ່າງ ທ້າວເຈືອງ ກັບເມືງ 4 ຄົນ (ນາງງ້ອມ, ນາງ ອິວ, ນາງອາມຕາ, ນາງອູ່ແກ້ວ ເວລາໄປນອນແຮມບ່າ ຫນ້າ 214-215).

1. ພູໄຊທ້າວສະເດັດສູ່	ປາງທອງ	2. ພິມມະ ລິນນ້ຳກອງດອກ	ມາລາ
ອິຣະອົງ ນາງມ່ວນເມືອງ	ທຽມທ້າວ	ເປັນດວງຫອມກິ່ນກະຈອນ	ເຈືອຟິງ
ຊະບອງເນື້ອຮວາຍຈັນ	ຫອມຮິ່ນ	ບາໄທກົວສເນຫາ	ຮັກແຈບ
ກະລັນ ພັກມ້າວສົມຄູ່	ກ່ອມເສນ	ອີກຝີ່ຟິງປະສົງທ້າວ	ປວດກະສັນ

1. ເນື້ອແນບເນື້ອ ຫລິ້ນຫລາກ ຫລາຍເຊິ່ງ ກວາຍກນອມກັນ ແລກສລາ ປຸນປ້ອນ ເລິ່ງລາຍລິ້ນຄືນກວາຍ ເກິ່ງບາດ ເກິ່ງບາດຊ້ອນ ຄໍອ້ອຍ ອິ່ນອອຍ	2. ປະສົງແນບຊ້ອນສຸດສະຫວາດ ອິ່ນອອຍ ອິ່ງອິ່ນອອຍ ກນອມຊ້ອນ ຊອມກນອມຮູ້ມະໂນໃຈ ຈົງແມ່ນ ຄິດແມ່ນຂ້ອງຫວງທ້າວ ເຮັ່ງກະສັບ	3. ຕະແບ່ນຫນ້າຮຽງກອດ ກັນນອນ ພິປະມານຜັນ ລ່ວງມີ ເກິ່ງອິ່ງ ຫອມຮິດຟິ່ງຈັນທະເຈືອ ແກມກິ່ນ ພູະບາດເກື້ອ ເອົາກິ່ວ ກິ່ງແຮງ	4. ອີກປ່ວງປິ່ນອ້ອຍອິ່ນ ດອມກະສັບ ເຊິ່ນນິງແພງຄ່ອຍເຊົາ ຊົມຊ້ອຍ ບໍລິສຸດທ້າວເຈືອງລຸນ ຟິ່ງກິ່ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍ ຟິ່ງແລ້ວ ລວດນອນ	5. ຄັບຄາຄ້າຍ ນາທິ ກອງຄາດ ທ້າວກິ່ເມືອແນບຊ້ອນ ອາມອ່ອນ ເອັດຄວງ ກ້ານເກດໄມ້ທ້າມະຊາດ ຊາຕິ ດວງຫອມຫິດອາບອິ່ງ ກະຈວນຟິ່ງ ພູມິທ້າວປະສົງນາງ ພູມເສບ ດີແກ່ເດືອນທ່ອງຟ້າລິ່ງລຸ່ມ ລັບແສງ	6. ເທວະເທບທ້າວສະເດັດດ່ວນ ຫລາຍນາງ ເກິ່ງນິງແພງອູ່ເມືອງ ທຽມທ້າວ ວາງຈັນຟິ່ງເຕັມພະກາຍ ກິ່ວກິ່ນ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍຊົມນ້ຳວ ແນບນອນ	7. ສຸດສະຫວາດຫລິ້ນກິນຫລາກ ຫລາຍປະການ ນິງແພງວອນກ່າວໂຍມ ວານໄຫວ້ ພູບານທ້າວ ພູມນາງ ນອນແນບ ຟານຕິ່ນກ້ອງ ດົງໄມ້ ຮຸ່ງຈວນ.

2. ຄວາມຍິ່ງໃຫຍ່ທາງດ້ານວັດທະນະທຳ-ປະເພນີ

ກ້າຍອມຮັບວ່າ ວັນນະກຳ ເລື່ອງນີ້ ຂຽນຂຶ້ນລະຫວ່າງສະຕະວັດທີ 14-16, ການສຶກສາວິໄຈ ຢ່າງລະອຽດ ໃຫ້ຂໍ້ມູນຈະແຈ້ງສົມຄວນ ກ່ຽວກັບວັດທະນະທຳ ຮິດຄອງປະເພນີ, ຈິດຕະສາດ, ຄຳນິຍົມ, ນະໂຍບາຍ ການເມືອງ ແລະ ສະພາບເສດຖະກິດຂອງລາວ ໃນເບິ່ງນັ້ນ. ທາງດ້ານຮິດຄອງ ປະເພນີ ເພິ່ນເລົ່າເກິ່ງການປະຕິບັດວິທີການເຮັດບຸນຕ່າງໆ, ການໃຫ້ຮາງວັນ ແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ຜູ້ໄປຮົບເສີກກັບມາ, ການສູ່ຂີ່ແຕ່ງດອງ ...

ສະພາບເສດຖະກິດ ສະແດງອອກບ່ອນໃຫ້ເຄື່ອງບັນນາການ, ຂອງຕ້ອນ ທີ່ຄົນໄປຫາກັນ ການເອີ້ນຄ່າແກ່ວຄ່າດອງ.

ຄຳນິຍົມຂອງສັງຄົມ : ບໍ່ນິຍົມໃຫ້ ແຕ່ງດອງ ກັບຄືນທາງອື່ນ.

ປະເພນີ-ຮິດຄອງ ທີ່ຕົວລະຄອນ ໃນມະຫາກາຍ ທ້າວຮຸ່ງປະພິດປະຕິບັດ

ເປົ້າຫມາຍຂອງການສຶກສາຄືນຄວ້າ ບົດນີ້ ແມ່ນວິໄຈຮິດຄອງປະເພນີ ທີ່ປະພິດປະຕິບັດກັນຢູ່ໃນ ບົດວັນນະກຳ ໂດຍບໍ່ທຳການສົມທຽບ ຫລື ເບິ່ງຂະບວນວິວັດ ບໍ່ວິໄຈເກິ່ງສາເຫດກົກເກົ້າຂອງຮິດຄອງ ນັ້ນ ພໍພຽງແຕ່ສຶກສາຄຳກອນ ຕອນພັນລະນາ ເກິ່ງປະເພນີຮິດຄອງ ຕະຫລອດຮອດພິທີກຳຕ່າງໆ ເພື່ອ

ໃຫ້ເຫັນຮູບພາບຂອງພິທີກຳ ແຕ່ລະຢ່າງ .

ຈາກການສຶກສາ ວິໄຈ ເຫັນວ່າຢູ່ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ທັງ 39 ບ້ນ (ຕາມຜູ້ລິດຈະນາ ຈັດແບ່ງໄວ້) ມີການປະພຶດ ປະຕິບັດຮີດຄອງອັນຫນຶ່ງ ຢູ່ເປັນປະຈຳນັ້ນ ຄືການ ລ້ຽງຜີ, ດຳຜີ ນອກນັ້ນກໍ່ເປັນການປະຕິບັດຕາມກິດຈະວັດປະຈຳວັນທຳມະດາ ດັ່ງໄດ້ຈັດລຽນໄວ້ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ .

1. ການລ້ຽງຜີ ຫລື ທຳພະລິກຳ ການດູມໍ ເບິ່ງຕີນໄກ່, ດູກໄກ່ ເຊິ່ງການເຮັດແຕ່ລະເທື່ອມີຈຸດປະສົງເປົ້າຫມາຍຕ່າງກັນ ແລະ ຜີທີ່ວ່ານີ້ ກໍ່ມີຫລາຍປະເພດ ດັ່ງຈະເວົ້າລະອຽດໃນແຕ່ລະຕອນ .
2. ການແຕ່ງດອງ : ການສູ່ຂໍຜູ້ສາວ, ການຕິດຕໍ່ຜູ້ສາວ, ຄວາມນິຍົມແຕ່ງເອົາກັນແຕ່ໃນວົງວານດຽວ .
3. ປະເພນີ ການເຕົ້າຂ່ວງ, ເຮົ້າກຳ-ທ່ຽວປ່າ, ຊິ່ງແນນ, ທວາຍດອກໄມ້, ສ່ຽງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ, ແກວ່ງຄອນ .
4. ການຄົບງັນໃນເຮືອນດີ, ການສິ່ງສະການ, ກໍ່ທາດໃສ່ດູກ, ເຜົາສິບໃສ່ເມມ .
5. ປະເພນີການໃຫ້ຮາງວັນແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ຫລັງຈາກຮີບເສີກແພ້, ປະເພນີການສິ່ງບັນນາການ ໃຫ້ກະສັດ ຜູ້ມີອານຸພາບ ແລະ ປະເພນີການແບ່ງປັນສິນເສີກ, ນາ, ຂ້ອຍຂ້າ .
6. ລັກສະນະການນຸ່ງກີເອ້ຢອງ, ຜ້າ - ສິ້ນ ເຄື່ອງເອ້, ແຕ້ມຫນ້າ ທາແປ້ງ .
7. ປະເພນີ ການຕັດຫົວສັດຕູ (ໃນສົງຄາມ) ເອົາມາຕ້ອນຜູ້ເປັນເຈົ້າເມືອງ .

3). ຄວາມຍິ່ງໃຫຍ່ ທາງດ້ານຂໍ້ມູນປະຫວັດສາດ

ເຫດການ ທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ສອດຄ່ອງກັບປະຫວັດສາດ ລະຫວ່າງສະຕະວັດ 7-12 ຂອງຊົນຊາດ ຂອມ ທີ່ຢູ່ໃນເຂດແຜ່ນດິນ ອັນເປັນປະເທດລາວ ໃນພາກໃຕ້ ແລະ ປະເທດອ້ອມຂ້າງໃນປະຈຸບັນ (ເບິ່ງຄຳນຳ ຂອງ ຫຸມພັນ ລັດຕະນະວົງ ແລະ ມະຫາສີລາວິຣະວົງສ໌, ພົງສາວະດານໂຍນິກ) ຊື່ ພູມສະການ ສະພາບທຳມະຊາດ ລ້ວນແຕ່ຊື່ບອກຮ່ອງຮອຍປະຫວັດສາດ (ເມືອງຊອງຂວັນ, ຊອງບານ, ຊາຊາຍ, ປະກັນ, ຫນອງແສ, ກາຫລົງ) . ການກ່າວເຖິງເວລາເຄື່ອນທັບຈາກເມືອງຫນຶ່ງສູ່ເມືອງຫນຶ່ງ ກໍ່ສອດຄ່ອງກັບພູມສາດ . ຊົນຊາດສ່ວນຫນ້ອຍ ທີ່ດຳລົງຊີວິດຢູ່ ເຊັ່ນ : ຂ້າພາງດຳ, ຂ້າພູທຸ່ມ ກໍ່ຍັງຄົງຮັກສາ ຮີດຄອງປະເພນີຂອງເຂົາເຈົ້າຢູ່ຮອດປະຈຸບັນ .

I. ປະເພນີການກິຜີ ຢູ່ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງ

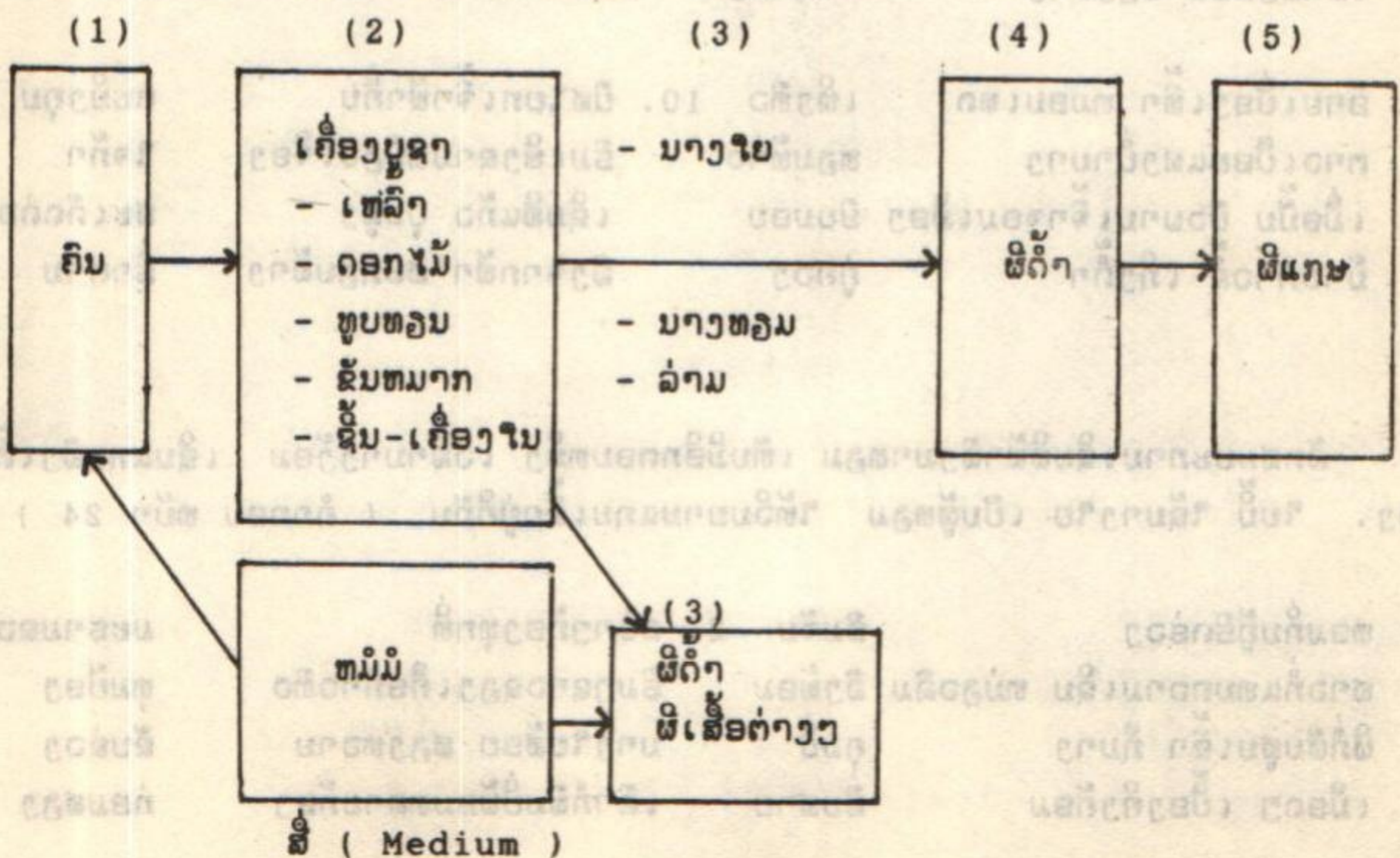
ການນັບກິຜີ ຢູ່ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງ ສະແດງອອກດ້ວຍຫລາຍຮູບການ. ອາດແບ່ງຜີ ອອກ ເປັນຫລາຍປະເພດ ດັ່ງນີ້ :

- ກ. ຜີດໍ້າ ຄືຜີບັນພະບຸລຸດ ພໍ່ແມ່ທີ່ຕາຍໄປກ່ອນ, ບໍ່ສາມາດຕິດຕໍ່ກັບຄົນໄດ້, ສິ່ງຢູ່ເຮືອນເອງ.
- ຂ. ຜີໄທ້, ຜີແກນ ຜີຟ້າ ແມ່ນຜີຊັ້ນສູງ ທີ່ມີຊີວິດຢູ່ອີກເມືອງໜຶ່ງ, ສາມາດໄປມາຫາສູ່ກັບຄົນ ໄດ້ ໂດຍ ຜ່ານ ລ່າມ ຫລື ນາງໃບ ລັກສະນະເຂົ້າມາສິ່ງຢູ່ (ລາຍລະອຽດ ຈະເວົ້າຢູ່ ໃນບັນປະເພນີ ເຕົ້າຂ່ວງ) ຫລື ແມ່ນແຕ່ການປາກົດຕົວກໍ່ອາດເປັນໄປໄດ້.
- ຄ. ຜີເສື້ອ, ຜີພູຜາປ່າໄມ້ ຜີນາ ທີ່ເປັນເຈົ້າຮັກສາຂົງເຂດອານາ, ບໍ່ສາມາດຕິດຕໍ່ສື່ສານກັບ ຄົນໄດ້.

I/1. ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຜີກັບຄົນ ແລະ ຜີກັບຜີ

ເຖິງວ່າມີຜີຢູ່ຫລາຍປະເພດ ສິ່ງສະກຸ້ມຢູ່ຄົນລະບ່ອນ ແຕ່ກໍ່ຫາກມີສາຍສຳພັນຕໍ່ກັນ. ເຊັ່ນ ເວ ລາຈະຮຽກເຊີນຜີຟ້າຜີແກນ ກໍ່ຕ້ອງອາໄສຜີດໍ້າຢູ່ເຮືອນ, ເວລານາງຈອມຢາກໄດ້ລູກຜູ້ເກັ່ງກ້າມາເກີດ ນຳ ໄດ້ທຳພິທີຂໍລູກ ນຳແກນຫລວງຈຳຕ້ອງໄດ້ອາໄສຜີດໍ້າຢູ່ເຮືອນກ່ອນ, ຜີດໍ້າໄປແຈ້ງຂ່າວໃຫ້ແກນລົມ ແລ້ວແກນລົມຈຶ່ງໄປທູນບອກແກນຫລວງ.

ແຜນຜັງສະແດງການຕິດຕໍ່ລະຫວ່າງ ຄົນ ກັບ ຜີ

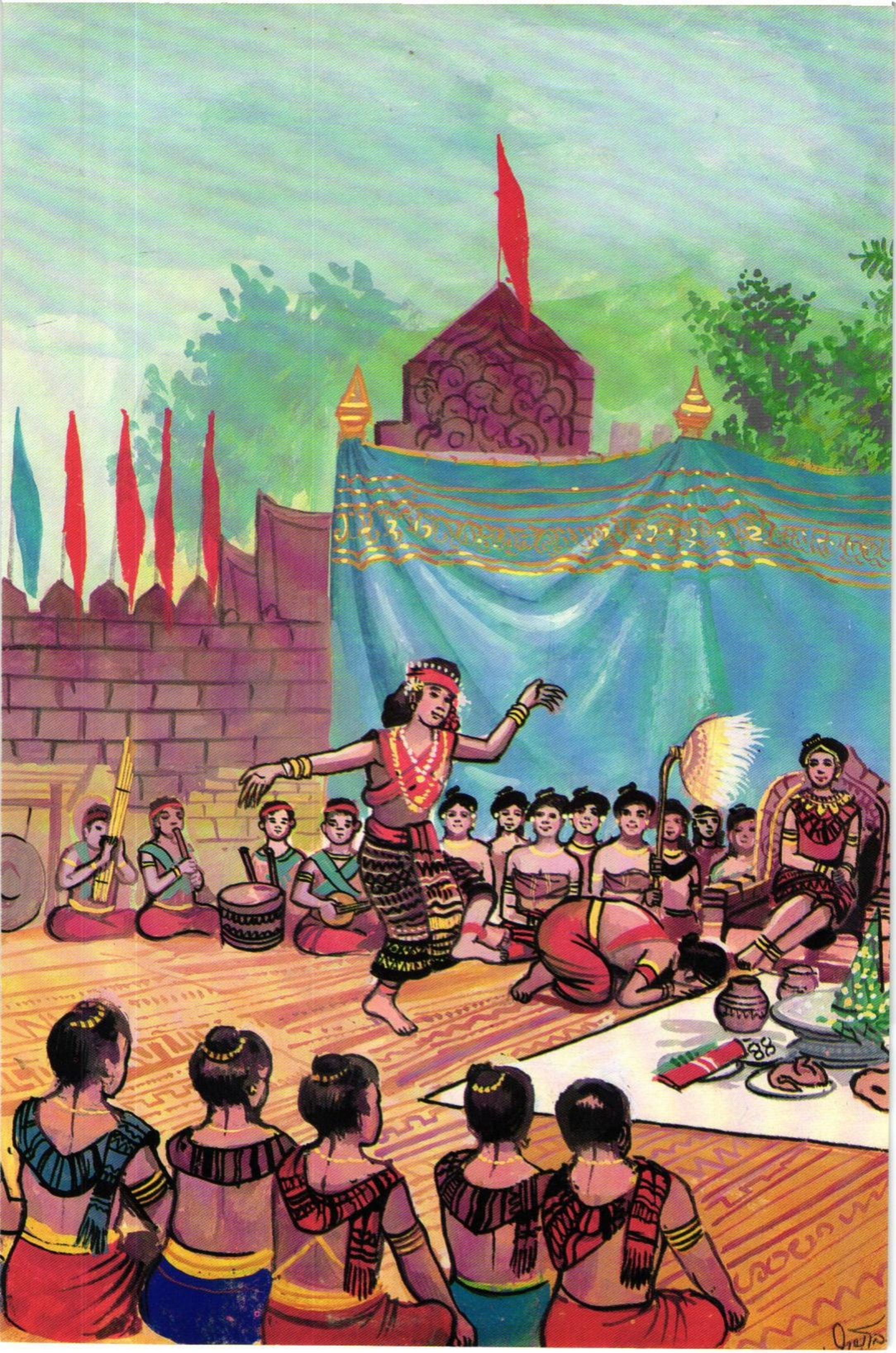

ຕົວຢ່າງ ຕອນ ນາງຈອມ ຂໍລູກນໍາແກນ (ຫນ້າ 1 - 2)

1. ກູກໍ່ຄິດເຜົ່າເຊື້ອ ຊັ້ນຊາດ ທັນຍົກຈອມເຈື້ອງເມືອງ ດາຄວາມໃຫ້ ກຸາມຜີ ຫໍຊໍຟ້າ ເຮືອນຮ້ານ	ພິງສາ ເລີຍຕ້ານ ດໍ້າໃຫຍ່ ຮີ່ມຂວາງ	6. ປະກອບໄຕ້ ຫຽນຫູບ ເລີຍລວດ ບວງຄໍາເກິ່ງຫມູ່ແກນ ບັດນີ້ ຫາຮາພື້ນນາຄອງ ເພາະບໍ່ມີລູກນ້ອຍແທນສ້າງ	ມາລາ ກຸແລງກ້ອຍ ເຂີນຂາດ ສືບເມືອງ
2. ເລີຍໃສ່ກ້ອຍ ຄໍາກ່າວ ບົວນາງຄັບ ຄັ້ງໂຮງ ຈອມກໍຈິນດາຕັ້ງ ບິ່ງຊາຍ ແຫນກ່າວນ້ອງ ນາງທ້າວ	ໄປມາ ໂຮມຫ້ອງ ເຊື້ອຊາດ ແມ່ເມືອງ	7. ຂໍອາດເຈົ້າ ຈອມໂລກ ຄໍາເຄືອງມີ ທໍ່ດຽວ ຂໍພຣະທິງຫໍ້ມຸ້ຊໍາ ກູນາ ຜາຍໂຜດໃຫ້ ໂດຍໄດ້	ຫລິ່ງດູ ແດ່ເນີ ດູໄຮ້ ນໍາສິ່ງ ດັ່ງລາງ ແດ່ເນີ
3. ແລ້ວພາດກ້ອຍຕ້ານຕອບ ນາງກໍເຄືອງຫະຣີໂທຄິດໄຄ່ແນວ ຈິ່ງຈັກ ຫວນຄວາມເທົ້າເກິ່ງແກນ ຂໍລູກແກ້ວ ບຸນເກື້ອ	ຄໍາຄວນ ນາມເຊື້ອ ດາດ່ວນ ເກີດມາ	8. ພໍ່ເມື່ອ ຫະລິ່ງຟ້າ ລົມລ່ວງ ຈອມກໍວາງມາລາ ກ່ອງແກວ ເມື່ອນັ້ນ ລົມອອນເຂົ້າຫູຕາ ເຕົ້າເຄືອງຮ້ອຍ ຫູນເຂົ້າ	ເວຫາ ພຸ້ນເຍີ ກັນເຂົ້າ ຕາງຂ່ວງ ຂາບແກນ
4. ຫມໍ່ວນຮູ້ ຕ້ານຕອບ ຫູນເກັ່ງຍາ ກ່າວກອນ ນາຣີ ເຫນົ້າ ເຫຍິງຜົມ ເນົານັ່ງລ້ອມ ຮອງຂ້າງ	ເຫພີ ກອບນ້ອມ ຜາຍເກດ ບອກແບງ	9. ລັດລ່ວງຜ້າຍ ລ້ານຫລີບ ກາຍແດນຄົນ ດ່ວນເກິ່ງ ເມື່ອນັ້ນ ສະບຸຫນ້າແກນຫລວງ ເຫັນແກ່ນແກ້ວ ນາງຫລໍ້າ	ຫລີມເຫມືອຍ ແກນຟ້າ ຫລິ່ງໂລກ ຮໍ່າຄານ
5. ອ້າຍເປື້ອງເທົ້າ ຫມອນເຫດ ຕາວເປືອຍແຜງປໍ່ານາງ ເມື່ອນັ້ນ ບົວບານເຈົ້າຈອມເມືອງ ນ້າວກ່າວຂໍ ເກິ່ງດໍ້າ	ເທິງຫົວ ຫຽມທ້າວ ນົບນອບ ຄູ່ຄວງ	10. ບົສໂຍກເຈົ້າຟ້າຄົ້ນ ຮົມເພິ່ງຂານຫນ່ວງເຈື້ອງ ເຊີນສີແກ້ວ ບຸນສູງ ລົງຈາກຟ້າ ສະກຽນສ້າງ	ຄະນິ່ງຄູນ ໃຈກ້າ ສະເດັດດ່ວນ ຮໍ່າຄານ

ລັກສະນະການເຊີນຜີຟ້າລົງມາທຽມ ເຫັນມີອິກຕອນຫນຶ່ງ ເວລານາງງ້ອມ ເຊີນແກນລົງເຕົ້າ
ຂ່ວງ. ໃນນີ້ ໃຊ້ນາງໄຍ ເປັນຜູ້ທຽມ ໃຫ້ວິນຍານແກນເຂົ້າຢູ່ຄືກັນ (ຄໍາກອນ ຫນ້າ 24) :

1. ຫອມກິ່ນຄູ່ຮີດຮ່ວງ ສາວກໍ່ແຫນຄວາມເຊີນ ຫນ່ວງລົມ ຜີກໍ່ຜັນສູນເຂົ້າ ກິນາງ ເນືອດງ ເປື້ອງຄິ່ງຄ້ອມ	ສົມຈັນ ລົງພ້ອມ ຄູມປີ ສັນສາຍ	2. ສວ່າງກ້ອງທຸກທີ່ ຮົມງຊາວຊອງເຄືອກ່າວຫົວ ນາງໄຍສ້ອຍ ສຽງຫວານ ເຂົ້າກໍ່ພົມປີພ້ອມຫລາຍກ້ອງ	ມະຮາມຂວາງ ຫຸມຢ້ອງ ຂັບຂ່ວງ ກ່ອມສຽງ

3. ເມື່ອນັ້ນ ຄວາງຫນ້າລົມລ່ວງ ເລີຍຈາ
 ຮອງຄຳຄວນກ່າວສາວ ແຫນກ້ອຍ
 ດູເຄື່ອງເກັ່ງຍາພ້ອມທັງມວນ ມີມາກ
 ນ້ອງແຜ່ນເຈົ້າຄຳຊ້ອຍ ແຕ່ງຕາມ.

ສະຫລຸບ ລັກສະນະການເຊີນຜີແກນຢູ່ເມືອງຟ້າ ລົງມາຢ້ອມຢາມຢູ່ເມືອງຄົນ ເປັນເຫດການທີ່ປາກົດ
 ເກີດຂຶ້ນ ໃນບາງໂອກາດ ຈຸດປະສົງກໍແມ່ນການມາຢ້ອມຢາມກຸ່ມຂ່າວ ຮ່ວມມ່ວນຊື່ນ ຄ້າຍໆກັບວ່າ
 ເປັນຂາດເຊື້ອດຽວກັນ. ໃນມະຫາກາບ ປາກົດວ່າ ທັງນາງງ້ອມ ທັງທ້າວເຈືອງ ເປັນລູກແກນຫລວງ
 ລົງມາເກີດ ໃນເມືອງຄົນ.

ທ້າວເຈືອງ ແມ່ນຊື່ເວລາຢູ່ ເມືອງແກນ
 ທ້າວຮຸ່ງ ແມ່ນຊື່ ຢູ່ເມືອງຄົນ.

I/2. **ຄວາມຫມາຍຂອງການລ້ຽງຜີ**

ສິ່ງເກດໄດ້ວ່າ ການລ້ຽງຜີແຕ່ລະຄັ້ງ ມີຈຸດປະສົງແຕກຕ່າງໄຫວ້ໆ ຢູ່ 2 ຈຸດ.

(ກ) ການລ້ຽງຜີແບບງ່າຍໆ ທີ່ປະຕິບັດກັນເກືອບເປັນກິດຈະວັດປະຈຳວັນ ແມ່ນ ຟາຍເຫລົ້າ
 ໃຫ້ແລ້ວ ບອກກ່າວວ່າ ເກີດເຫດການຫຍັງຂຶ້ນ ແລ້ວກໍຮ້ອງຂໍໃຫ້ຜີມາຄຸ້ມຄອງ, ດູແລ ແລະ ຄ້າຄູນ.

ລັກສະນະນີ້ ປະຕິບັດເກືອບທຸກຄັ້ງ ທີ່ມີການພົບພໍ້ຊຸມແຊວ ກິນເຂົ້າຮ່ວມພາ ແຂກໄປໄຫມາ ຫລື
 ແມ່ນແຕ່ເວລາ ຈະໄປສູ່ຂໍສາວ, ຜູ້ບ່າວເຂົ້າຫາສາວ ເປັນຕົ້ນ.

- ການລ້ຽງຜີຕາແຮກ ຫລື ຜີນາ ຜີປ່າ ຜີດົງ ເວລາອອກໂທ່ເນື້ອ ເປັນແບບຢ່າງທີ່ດີອັນຫນຶ່ງ
 ສະແດງອອກເຖິງຄວາມເຊື່ອກິວ່າ ຜີສາມາດຄຸ້ມຄອງໃຫ້ຄວາມອາລັກຂາ ແກ່ທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງໃນໂລກມະ
 ນຸດ ແມ່ນແຕ່ເຄື່ອງປູກຂອງຝັງໃນໄຮ່ນາ.

ໃນມື້ລົງນາ, ເວລາຈະລົງມືກິນເຂົ້າຊຸມແຊວກັບພວກມາຊ່ອຍນາ (ເຮັດນາວານ), ທ້າວ
 ເຈືອງກໍໃຫ້ອາວພວງ ກັບ ອ້າຍຄວ່າງ ທີ່ພະລິກຳ ລ້ຽງຜີ ເຊິ່ງມີທັງ ຜີດົງ ແລະ ຜີປ່າ (ເສື້ອດົງ)
 ຜີນາກ ເນື້ອໃນຄຳຂ່າວກໍແມ່ນ ຂໍຄວາມຄຸ້ມຄອງ, (ໃຫ້ເຂົ້າດີກງາມ, ຢ່າໃຫ້ແຫ້ງແລ້ງໃຫ້ມີນ້ຳພຽງ
 ພໍ. (ຫນ້າ 9)

1. ເມື່ອນັ້ນ ອ້າຍຄວ່າງທ້າວ ປຸນກ່າວ ຄວາມກຸແລງ ວອນຄວາມເຖິງ ປູ່ຕາ ຜີດົງ ທັງມວນເສື້ອ ດອຍດົງ ຫ້ວຍຮ່ອງ ທຸກກີບກ້າ ແດນຟ້າ ຟາກສະຫວັນ	3. ຕູກໍປູກເຂົ້າກ້າ ປຸນແຕ່ງ ນາວານ ຂໍໃຫ້ເປັນກິງາມ ດັ່ງເລົາ ຄາແທ້ ທັງແດນດ້າວ ຊຸ່ມອຍ ກ້າໃຫຍ່ ຢ່າໄດ້ພາຫມູ່ເນື້ອມາໃກ້ ໄຮ່ນາ ແຕ່ເນີ
2. ແຕ່ນັ້ນ ອ້າຍຄວ່າງຄ້ອມເບື້ອງແກວ່ງ ໄກວປານ ເອັ້ງຊຸລີເຊີນສວາງໃຫ້ມາ ຊູຄຳ ຊຸນຫລວງເຈົ້າ ພຣະຍາຈອມ ດຳພໍ່ ມາກິນ ຂໍໃຫ້ຄູນອ່ອນນ້ອຍ ເຈືອງທ້າວ ຢູ່ດີ ແຕ່ເນີ	4. ສະພາດພິນ ທ້າວໃຫຍ່ ນາຄາ ມາກິນ ຊວນກັນແລລໍ່າດູ ນາເຈົ້າ ກວາງຟານຮ້າຍ ມອມເມີຍ ຫມູ່ປ່າ ຍາເກືອກກ້ວກວນເຂົ້າ ຄວ່າກິນ ແຕ່ເນີ

5. ອັນຫນຶ່ງ ຢ່າໄຄ່ແຫ້ງກ້ວມທຸ່ມ ສົມພໍ ດີເນີ
 ຢ່າໄດ້ມີແມງກັດ ປິດຮວງ ລົງພື້ນ
 ຕັກແຕນບຶງແຄງຕອມ ຕົກຫລົ່ນ ຢ່າມີ
 ໃນທົ່ວທ້ອງນາເຈົ້າ ຈົ່ງສເມີ

6. ອັນຫນຶ່ງໃຫ້ຢາດນ້ຳລົງສູ່ ນາດີ ແດ່ເນີ
 ເປັນກິງາມ ດັ່ງບຸນ ແປງໄວ້
 ປະມານມ້ຽນ ພໍດີ ແລ້ວຢ່າ
 ຄອນຢູ່ເຮື້ອບຸນຈັ້ນ ແຕ່ງໂຕງ

* ນອກຈາກຟາຍເຫລົ້າ (ແຈກເຫລົ້າ) ໃຫ້ແລ້ວ ຂອງລ້ຽງຜີອີກຢ່າງຫນຶ່ງ ກໍແມ່ນອາຫານ
 ຄາວ ຈໍາພວກເຄື່ອງໃນຄວາຍ, ຊີ້ນ. ໃນຕອນອອກໂທ່ເນື້ອ ໄດ້ກວາງແລ້ວ ທ້າວເຈືອງກໍໃຫ້ປາດຊີ້ນ
ເມື່ອຈໍາ (ລ້ຽງ) ຜີພໍ່ໂລດ. (ຫນ້າ 12-13)

* ບາເຈືອງເຈົ້າ ທັງອາວ ອ້າຍຄວ່າງ
 ໃຫ້ແບ່ງຊີ້ນ ເມື່ອຈໍາ ພໍ່ເຮົາ ທ່ຽວເກີນ

+ ຫລືວ່າ ຂ້າຄວາຍ ລ້ຽງເຊັ່ນ ຕອນທ້າວຮຸ່ງຍົກທັບ ຕົກອງທັບທ້າວກວ່າຜ່າເຂົ້າເມືອງເງິນ
 ບາງ, ທາງລຸງ (ຊຸນຊີມ) ກໍຂ້າຄວາຍ ແຕ່ງພາເຂົ້າ ລ້ຽງຜີເປັນການໃຫຍ່ (ຫນ້າ 103)

* ບັດນີ້ ຕູກໍຂ້າມບ່ານຟ້າ ມາຮອດເງິນບາງ ຫນີ້ແລ້ວ
 ລຸງກໍປົງ ຄວາຍງາມ ແຕ່ງເປືອງ ແປງກ້າ

+ ຫລືແມ່ນແຕ່ເວລາທ້າວຮຸ່ງ ເຊີນຊວນນາງງ້ອມອອກໄປເຮົາກໍາ, ເວລາຂະບວນສະເດັດມາ
 ຮອດບ່ອນພັກເຊົາ ປູສາດປູເສື້ອ ກາງຜ້າແລ້ວ ສິ່ງທ້າອິດທີ່ຕ້ອງເຮັດແມ່ນ ຂ້າຄວາຍ ລ້ຽງຜີ
 (ຫນ້າ 44).

1. ຄ້ອມກ່າວແລ້ວຈັບລູບ ເຊີຍຊີມ
 ສອງສີຄານຮ່ວມຮອງ ກົງແກ້ວ
 ນັກສະຫນົມລົນເສນາ ເນືອງນັ່ງ
 ປະດັບເສື້ອແລ້ວ ເລີຍກັ່ງມ່ານມຸງ

2. ເຈົ້າຈົ່ງໃຫ້ຈ່າຊ້ອນເຮວຮີບ ຄົວຄວາຍ
 ພະລິກໍາຜີຫມູ່ກໍາ ເປັນດໍາ
 ບຸນຢາຍພ້ອມທຸກຂັ້ນ ຂວັນຄູ່
 ພຣະພີ່ນ້ອງສອງເຈົ້າ ນັ່ງຮອງ.

* ນອກຈາກເຫລົ້າໃຫ ອາຫານຄາວ (ຊີ້ນ, ເຄື່ອງໃນຄວາຍ) ແລ້ວ ເຄື່ອງປະກອບທໍາ
 ພະລິກໍາອີກຢ່າງຫນຶ່ງ ກໍແມ່ນ : ຂັນຫມາກ (ຂັນສລາ) ແລະ ໃບພູ ດັ່ງຕອນ ທ້າວຮຸ່ງ ແຕ່ງໃຫ້
 ຄົນເອົາຊະເລີຍໄປສິ່ງໃຫ້ແມ່ ແລະ ນາງງ້ອມ.

ຫລັງຈາກຊຸມເຂົ້າກັນອີ່ມແລ້ວ ກໍແຕ່ງຂັນຫມາກ ຄອບຜີ (ຂໍຮ້ອງໃຫ້ມາຊ່ອຍຊູ ບໍ່ປະບໍ່ກິ້ມ)
 (ຫນ້າ 131).

* ຂັນມາດຕັ້ງສລາໃສ່ ພູຄໍາ
 ທະແນວກອນກ່າວກອງ ເກິ່ງດໍາ
 ຕູຈັກນໍາພົນແສ້ແສນພາຍ ເມື່ອທ່ານ
 ທຸກສິ່ງເຊື້ອ ສູຄໍາ ຢ່າໄລ

(ຂ) ມີການລ້ຽງຜີອີກຢ່າງໜຶ່ງ ເຊິ່ງຕ່າງກັບການກ່າວບອກລ້າງ ຄືບໍ່ພຽງແຕ່ອ້ອນວອນ
ຂໍໃຫ້ຊ່ວຍ ແຕ່ຍັງ ບະບົນ ໄປພ້ອມ. ການບະ ກໍ່ຄືໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາວ່າ ກ້າສື່າເລັດກິດຈະການແລ້ວ
ຈະເອົາສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງຕອບແທນ (ຄ້າຍໆກັບວ່າ ຊື້ຈ້າງຈອບອອຍຜີນັ້ນລະ) ການວິໄຈ ພົບວ່າ
ການ ບະຜີ ບໍ່ເປັນທີ່ນິຍົມເທົ່າໃດ ນອກຈາກເວລາມີເຫດການຮ້າຍຮຸນແຮງເທົ່ານັ້ນ. ຫມາຍຄວາມວ່າ
ການບະຜີ ເປັນແນວເພິ່ງສຸດທ້າຍ ຂອງມະນຸດແລ້ວ. ເຊັ່ນ ເມື່ອທ້າວກວ່າ ເຈົ້າຊີວິດເມືອງປະກັນ
ຈະຍົກທັບມາຕີເມືອງເງິນຍາງ ຍ້ອນຢາກໄດ້ນາງອິ້ວຄ່າ ໃຫ້ຫລານຊາຍນັ້ນ, ໄດ້ ບະບົນ ຜີຕ່າງໆ
ແລະ ຄຳບະນັ້ນ ກໍ່ບອກວ່າ ກ້າໄດ້ໄຊຊະນະກັບມາ ຈະສ້າງ ປາງຊ້າງ (ຫໍຜາສາດ) ໃຫ້ເປັນສິ່ງ
ຕອບແທນ (ໜ້າ 58).

1. ນິລິນຜູ້ ຜົນຄວນ ທ້າວກວ່າ
ນິ້ວແນບເຂົ້າ ບົນໄທ້ ຫ່ງເມືອງ

ດ້າເຜົ່າຊິ້ນ ເຊື້ອຊາດ ແນວນາມ ມາກິນ
ຕູຈັກ ເນືອງແພນເກິ່ງ ຊິ້ນຊົມ ຊິນຊ້າງ
ຄັນວ່າ ຍິຕາວຕ້ອງສົມຄາມ ໃຫ້ປອດ
ຜັດຜາດຊ້າ ຊຽງກວ້າງ ເປົ່າຍອມ

2. ເສື້ອປາກດ້າວ ຜາຫລອດ ແດນພາງ ມາກິນ
ສູຄ່ອຍ ເດິນດອມພັນ ເພື່ອນຕູ ເຕິມຄຸ້ມ
ຄຸມຫລານໄດ້ ນາງງາມ ນົງກ່າວ
ດ້າປູ່ເຊື້ອ ເຊິນຄຸ້ມ ໄພ່ພົນ

3. ຈັດບ່າວພ້ອມ ທຸກທີ່ ບາຫລົງ
ຮົມໆຄົນ ຄັ່ງເຕິມ ຕອມແລ້ວ
ຝູງຄົວເຄົ້າເທລົງ ຫວນປາກ
ໂຍເທດທ້າວ ຝູງແກ້ວ ນັ່ງເມືອງ

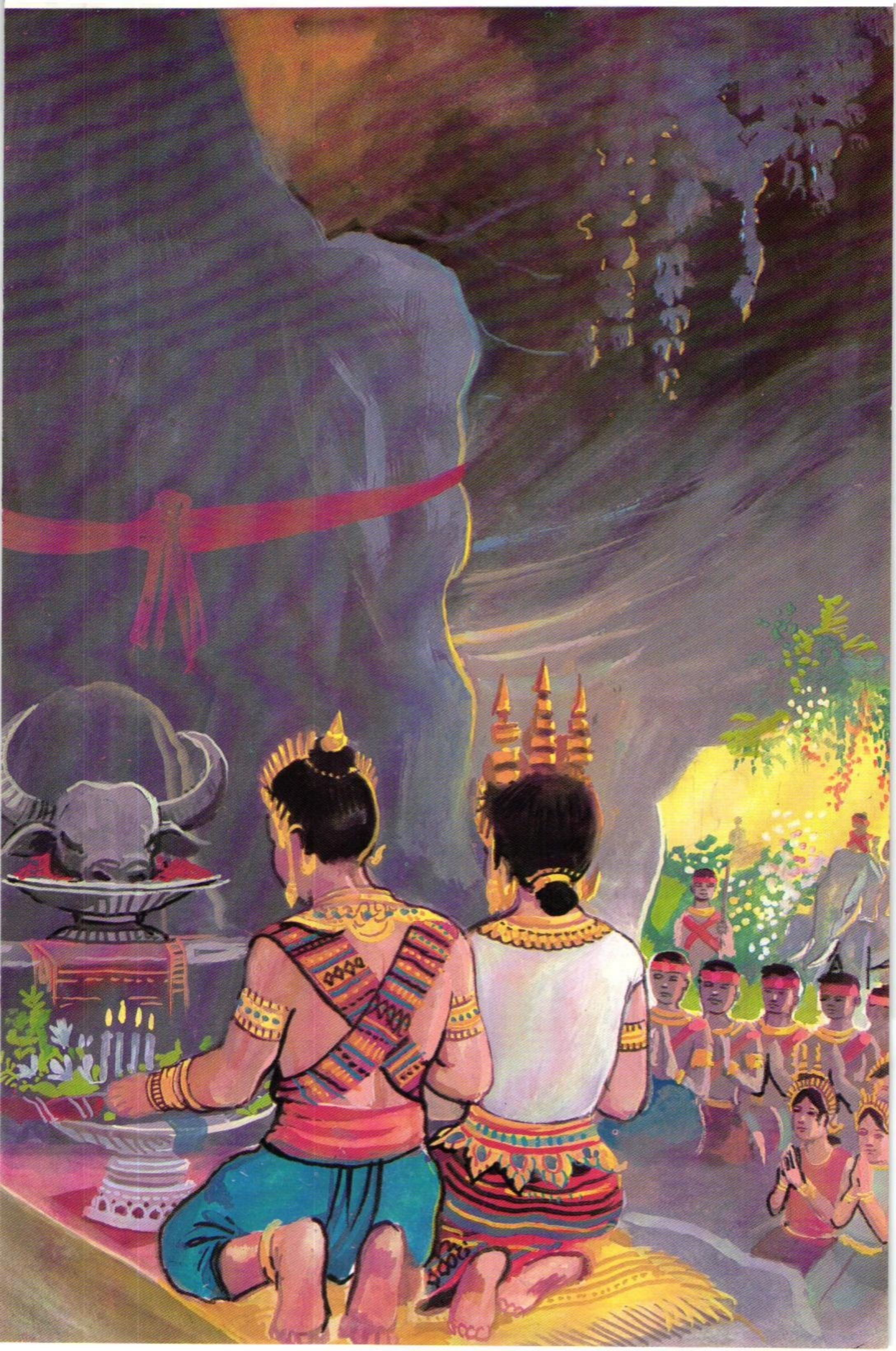
4. ສະພາກພ້ອມ ຍິຫມາກ ຂັນຄຳ
ດາ ເປືອງຈັດ ຮິບແຄ ແກມນ້ຳ
ສະໄຫວຊ້ອງ ຄຳເຊິນ ເພັງແພ່ງ
ຄ້ອນໂຄດຄ້ອງ ສຽງຫ້າວ ເຮ່ງກອງ

5. ໃຫ້ຮິບເຫລົ້າ ດາແກວ່ງ ໂກວປານ
ແຫນກອງເກິ່ງ ເຜົ່າຜີ ກິນພ້ອມ
ຕູຈັກ ກິຫານເຂົ້າເງິນຍາງ ມີກ່າ ນັ້ນແລ້ວ
ເຮ່ງຈັກ ແສ້ຊະຄ້ອມ ເມືອໜ້າ ຊ່ອຍແຫນ ແດ່ເນີ

6. ໃຫ້ຜາບໄດ້ອີ່ວຄ່າ ອາມຄາຍ ສະເລີມກວ້າງ
 ລະວັງລາແນນຮ່ວມສວນ ສະເລີມກວ້າງ
 ທາມພາຍແພ້ພິນກີ ກອບງ່າຍ
 ດັ່ງນັ້ນ ຈັກແຕ່ງຕັ້ງ ປາງຊ້າງ ຜອກພະລີ
 7. ເມື່ອນັ້ນ ມ້ຽນປ່າຍເປື້ອງປານແກວ່ງ ສະເດັດການ
 ເຕີນເຂົາຜູງມຸນຕີ ແຕ່ງກັນ ກິນເຫລົ້າ
 ພູບານຫນ້ຽວ ກໍາຄໍາ ຄ້ອມກ່ອງ
 ນາງນາດເຫນົ້າ ທຽມທ້າວ ຢູ່ສງອມ

* ຝ່າຍແມ່ທ້າວຮຸ່ງ (ນາງຈອມ) ກໍ່ບະບົນໃຫ້ລູກຄືກັນ ໂດຍສັນຍາວ່າຈະສ້າງ ປາງຊ້າງ ໃຫ້
 ເມື່ອລູກຮີບແພ້ ກັບຄືນມາ (ຫນ້າ 73)

1. ຊະພາດຍ້າຍ ຍິຫມາກ ຂັນຄໍາ
 ຊະບອງບາ ລູກຈອມ ຈິກ້າ
 ເມື່ອນັ້ນ ເຜືອນຄວາຍເປື້ອງເຮືອນກັມ ກອບແຕ່ງ
 ແມ່ກໍວອນອ່ອນແກ້ວກໍາພ້າໄປໃຫ້ ສວດສະດີ
2. ເຊີນທ່ານເມືອແຫ່ງທ້ອງ ໂຮງຮາຊ ມາດາ ພຸ້ນກ່ອນ
 ດວງສີຈັກ ຮີບແຄ ເພັງນໍ້າ
 ເມື່ອນັ້ນ ບາຄານຍ້າຍຍວງຄິງ ຍົກບ່າງ
 ເຖິງແຫ່ງທ້ອງ ເຮືອນດໍາ ກ່າວພະລີ
3. ລູກຈັກໄປຕ່າງດ້າວ ຫານປິ່ວ ປາງຫລວງ ພໍ່ເອີຍ
 ສິງຍໍ່ກວນ ເກີບຊູ ຊຽງກັນ
 ບັດນີ້ ໃນວຽງພ້ອງຟອງໄຟ ຮິມຊະລາກ
 ລູງຫນ່ຽວໃຫ້ໄປປ້ານ ຊ່ອຍແຂງ
4. ຄຸນລູກແພ້ ພິນເພື່ອນ ແກວແມນ
 ຄືນມາຜັດ ກ່າວແປງ ປາງຊ້າງ
 ບັດນີ້ ຍິນແຄນໄຮ້ເງິນຄໍາ ຄູງຂນາດ
 ລະພໍ່ງອມ ກູຮ້າງ ງ່າຍດາຍ

5. ພູງເຜົ່າເຊື້ອ ຊັ້ນຊາດ ເຮັງຍາ ມາກິນ 7. ປະດັບຮູ້ຊັ້ນເລີຍພາກ ມາດາ
ສູຄ່ອຍ ດຸນພາຍແຮງຮາບແກວ ກຸມໄດ້ ທົງຄົງຜາຍບ່າງທວນ ເກິ່ງຫ້ອງ
ອັນຫນຶ່ງ ຍວງແນນຄຸ້ມ ມາດາ ເຈົ້າແມ່ ກູພີ ເລັງດູ ໂຍທາທ້າວເດີມເຕີນ ທຸກແຫ່ງ
ຄິດຄຽດໄຮ້ ສິນສ້ອຍ ລວດໄປ ນີ້ແລ້ວ ເຫລົ່າໂຫຍ່ຕັ້ງ ກຳຊ້ອງ ຮູ້ໄຫ.

6. ພູງສິ່ງເຊື້ອ ຈຽມແຕ່ ຊຸມພາງ ມາກິນ
ຮູ້ວ່າ ເມືອງໄກຂັນ ຄ່ອຍໂດຍ ດອມເຝົາ
ພໍດີແລ້ວ ວາງພູ ພ້ອມຫມາກ
ນ້ຳຫລໍ່ເຫລົ່າເພັງແລ້ວ ລວດຢາຍ

* ສ່ວນທ້າວຮຸ່ງ ກໍ ບະບົນ ວ່າ ຈະສ້າງ ປາງຊ້າງ ທີ່ຜູ້ຢູ່ຄືກັນ ກ້າຮິບແພ້ ນາງກວ່າ ທີ່
ເມືອງປະກັນ. (ຫນ້າ 140)

1. ແລ້ວທອດກ້ອຍ ເກິ່ງອ່ອນ ແອງຄອນ
ມັນກໍໄຂຄຳຄວນ ກ່າວເຈືອງ າຈກ້າ
ເມື່ອນັ້ນ ພູທອນທ້າວແຫນເກິ່ງ ດ້າໂຫຍ່
ພໍຢູ່ຟ້າ ຄຸນຄຸ້ມ ຢ່າໄລ ລູກເນີ

2. ຕູຈັກ ປ້າຫອກກ້າວັນພຸ່ງ ຊິງເມືອງ 3. ພູງເຜົ່າເຊື້ອ ຊັ້ນຊາດ ແນວນາມ ມາກິນ
ຂໍໃຫ້ ສົມຄາມໄຊ ຊ່ອຍແຮງ ຮຸມປຸ້ນ ຕູຈັກ ດຸນພາຍຊົນ ສິ່ງແຮງ ຮຸມປຸ້ນ
ຜັດວ່າ ທໍາເປືອງມ້າງພົນແມນ ນາງກວ່າ ຜັດວ່າ ຫວັງເອົາໄດ້ ນາງງາມ ກາງຫມູ່
ລູກແຕ່ງໄວ້ ປາງຊ້າງ ບອກບົນ ຄົນພ່ອງບ້ານ ຊາຍພຸ້ນ ຊ່ອຍຮູ ແດ່ເນີ

ການບະບົນອີກເທື່ອຫນຶ່ງ ກໍແມ່ນເວລາທ້າວເຈືອງ ຍົກທັບໄປຕີເມືອງຕຸມວາງ ເພື່ອນໍາເອົາ
ຫຸນບັງ ແລະທ້າວທົ່ງ ແມ່ທັບເມືອງປະກັນ ທີ່ຫລົບຫນີໄປ ມາລົງໂທດ ກອງທັບທ້າວຮຸ່ງຕີກັບກອງທັບພະ
ຍາຟ້າຮວ່ານ ຫລາຍເທື່ອ ບໍ່ແພ້ ຈຶ່ງບະບົນວ່າ ຈະກວາຍ ຫລຸນຄຳ ກ້າແພ້ (ຫນ້າ 234)

- * ຍົນຍົນຍ້າຍພານຄຳ ມາພ່າງ
- ພູະບາດເຈົ້າແຫນກ້ອຍ ກ່າວພະລິ
- * ຄັນວ່າບໍ່ຕາວຊື່ຕາຍິນ າຫ້ອ່ອນ
- ເຈົ້າຫມິ່ນມ້າວ ຊົນແພ້ ຫມູ່ແມນ
- ຊົນຮາບແພ້ພົນເພື່ອນ ເຫນາງ ເມື່ອໃດ
- ເສືອຈັກກວາຍ ຫລຸນທອງ ບໍ່ນານ ຕາມໄດ້

I/2. ຄຳຕອບຈາກຜີ :

ການດູມິດູກໄກ່ເບິ່ງຊາຕາຄົນ ແລະ ຊາຕາບ້ານເມືອງ

ປາກົດວ່າການດູມິດູກເປັນທາງເພິ່ງອັນຫນຶ່ງ ຂອງມວນມະນຸດ ເມື່ອອັບຈົນປັນຍາຫລືບໍ່ແມ່ນໃຈໃນອະນາຄົດ. ຢູ່ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ມີການດູມິດູກແນວ (ອາໄສເຄື່ອງຊຶ່ງ) ການສ່ຽງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ. ນອກນີ້ ຍັງມີການດູມິດູກເອົາດູກໄກ່ເປັນພາຫະນະ. ລັກສະນະການເບິ່ງດູກໄກ່ນີ້ ຕ້າຍໆກັບເປັນການສື່ສານຄືນຂອງຝ່າຍຜີ ເພາະຄົນໃຊ້ໄກ່ ທີ່າ ພະລິກາ (ລ້ຽງຜີ) ກ່ອນ ຈາກນັ້ນ ຈຶ່ງເຄັ້ນເບິ່ງດູກ-ເອັນໄກ່ ໃຫ້ຫມໍ້ຫວາຍເວົ້າແປອອກຕາມລັກສະນະຂອງເອັນດູກບ່ອນໃດ ບ່ອນຫນຶ່ງ.

ການດູມິດູກໄກ່ນີ້ ກະທຳແຕ່ເມື່ອເກີດເຫດຮ້າຍ ເຊັ່ນ ມີເສີກສິງຄາມມາຮາວີບ້ານເມືອງ ເທົ່ານັ້ນ ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ມີຕອນກ່າວເຖິງການດູມິດູກໄກ່ຢູ່ 2 ຄັ້ງຈະແຈ້ງ ແລະ ອີກຄັ້ງຫນຶ່ງ ບໍ່ຈະແຈ້ງເທົ່າໃດ ຄື ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງເກີດ, ພວກຫມໍ້ໂຫນກໍໄດ້ມາຫວາຍຕາມລາສີທີ່ຕົກຟາກ, ຈາກນັ້ນພະບາຈອມ (ພໍ່) ຈຶ່ງຖາມວ່າ ຄວນຈະໃສ່ຊື່ວ່າແນວໃດ ຈຶ່ງຈະເຫມາະກັບມີເກີດຍາມເກີດ ໂດຍເວົ້າສັ້ນໆແຕ່ພຽງວ່າ :

- ເມື່ອນັ້ນ ລາຊາຕ້ານ ກາມເຂົາ ກ້ວນກີ້
- ນາມແຈ່ມເຈົ້າປີນີ້ ດູກສັງ

ສ່ວນອີກ 2 ຕອນນັ້ນ ຂໍ້ຄວາມຈະແຈ້ງດີ ດັ່ງຈະຍົກມາໃຫ້ເຫັນ (ບົດກອນຫນ້າ 62) ຕອນກອງທັບເມືອງເງິນບາງ ແຕກພ່າຍໃຫ້ກອງທັບທ້າວກວ່າ ພວກແມ່ທັບນາຍກອງ ຈຶ່ງແຕ່ງຄົນເຂົ້າໄປລາບງານໃຫ້ຂຸນຊຸ່ມຮູ້, ພິ່ງແລ້ວຂຸນຊຸ່ມ ແຕ່ງໃຫ້ຄົນໄປເອີ້ນຫມໍ້ໂຫນມາຫວາຍເບິ່ງ ໂດຍໃຊ້ໄກ່ທີ່າພະລິກາ (ຂ້າໄກ່) ແລ້ວຫມໍ້ຈຶ່ງເບິ່ງດູກກ່າວຄຳຫວາຍ :

* ພິ່ງແລ້ວພູບານ	ກອບກ່າວ	* ເຈົ້າກ່າວແລ້ວ ຫມໍ້ຫອດ	ປະສິດດູ
ຄ້ອນໂຄດໄຄ້ ກອງຄອ້ງ	ໂທ່ຫົວ	ເລີຍຫວາຍຕັດ ກາກຍົາ	ຍັງຫມັ້ນ
* ຈັດປ່າວໃຫ້ ຫມໍ້ໄກ່	ມາພລັ່ນ	ຕົວນີ້ ຮຽກຊື່ ມັງພູເບື້ອງເຮົາສູງ	ສຸມຮາກ
ເຮົາຈັກປອງຕົວດີດ່ວນກອງ	ເຖິງດີ່າ	ດີທີ່ ເຂາະຂອດເຂົາຊອງລ້ານ	ຢູ່ແຂງ
ບັດນີ້ ຊຸມແກວເຈົ້າເມືອງປະກັນ	ຄົນມາກເຮວພຸ້ນ		ຊອບແລ້ວ
ຜັດກ່າວຊ້າຊອງລ້ານ	ເບົາຍອມ		
- (.....)

ຫມໍ້ໄກ່ ເບິ່ງອາການຂອງ ເອັນ (ກາກຍົາ) ແລ້ວຫວາຍວ່າ ສິງຄາມຈະຍຶດເບື້ອ, ອາດຈະຕ້ອງວານພິນ້ອງມາຊ່ອຍຮັກສາ ເຮັດໃຫ້ ຂຸນຊຸ່ມ ຄິດເຫັນທ້າວຮຸ່ງ ອີງໃສ່ຄວາມຫວາຍ ຂຸນຊຸ່ມ ຕັດສິນໃຈສິ່ງອາວພວງ ໄປເຊີນ ທ້າວຮຸ່ງມາຊ່ອຍ, ດັ່ງບົດກອນຕອນຫນຶ່ງ ເນັ້ນຢື່ວ່າ ຄວນຟັງຄວາມຫມໍ້ໄກ່ (ຫນ້າ 65)

- * ເຮົາຄ່ອຍຟັງກາກແກ້ວ ຫມໍ້ໄກ່ ຄຸມວຽງ ກ່ອນເກີ້ນ
- ຄອງບູຮານຮິດກາມ ເຖິງເກົ່າ

ຂໍສະຫລຸບ : ຈາກການວິໄຈລະອຽດ ເນື້ອໃນ ບົດກອນ ເຫັນວ່າ ການລ້ຽງຜີ, ດໍ້າຜີ, ເບີກພະລີ, ບະບົນ ເປັນສິ່ງທີ່ເຮັດເປັນປະຈຳ ບໍ່ວ່າ ຈະເນື້ອງໃນໂອກາດໃດ, ມີເລື່ອງດີໄຈ ກໍດໍ້າຜີ, ເສຍໄຈກໍດໍ້າຜີ, ມີເຫດການເດືອດຮ້ອນ ເປັນເສິກເສືອ ກໍລ້ຽງຜີ, ຈະເຂົ້າຫາສາວ ກໍດໍ້າຜີ ແລະ ເມື່ອມີເຫດການຕ່າງໆ ເກີດຂຶ້ນກໍຖືວ່າ ແມ່ນຜີມາເຮັດ. ເຊັ່ນ ເມື່ອນາງງ້ອມເປັນລົມສະຫລົບສະໄຫລໄປ ບ້ອນຄວາມກະສັນ ດັ່ງບົດກອນ (ຫນ້າ 47) ພັນລະນາວ່າ :

* ດັ່ງດັ່ງລໍາເສບ	ລົມຊົມ	* ເກົ້າແກ່ຮູ້ການຊື່	ຊົມຟັງ
ເຂົ້າຮີບຮອງພັງງາມຄ່ອຍອູ	ເມື່ອຫ້ອງ	ຜີສາງສັງສິ່ງໃດ	ທັນແທ້
ເມັງມົວຮ້ອນຮົມແດ	ດອມລູກ	ມວນຂັນເຂົ້າທັງຫລາຍ	ທອດພອກ
ເຂັ້ມແຂກຮ້ອງທັງຟ້າວ	ເປົ່າຫູ	ຜອກແກ້ຜີປ່າໄມ້ ເທັງກຳ	ຢູ່ດີ
-
* ນໍ້າລູບນ້ຳນ້ອຍເຮັ່ງ	ໂຮມຢາ	* ບາງພ່ອງ ເຂົ້າຮ້ອງໄທ້	ບາງພ່ອງ ລັກຫົວ
ນູເນື້ອຫົວຫອດແຮງ	ໂຮມໃຫ້	ເປັນເພື່ອສື່ສາຍໄຈລວດພາງ	ຄໍາເກົ້າ
ຍັງຄ່ອຍ ຄະນິງໃນເນື້ອຈາຣະຈາ	ດອມແມ່		
ຮອຍທີ່ ຜີປ່າໄມ້ ໄພເພດ	ຄະນອງນາງ ຮູ້ລີ ?		

ແລະ ເມື່ອນາງງ້ອມຈະຈາກແມ່ໄປຢູ່ນໍ້າທ້າວເຈືອງ, ແມ່ກໍຖືມາສ່ວນ ແມ່ນຜີ, ນາງຈອມເວົ້າວ່າ :

- * ເທື່ອນີ້ ຜີຕົກໃຫ້ ເປັນເຮືອນ ໂກແມ່
- * ບັດນີ້ ຜີປູກປ້ອງ ຕົນມິ່ງ ເນືອງແນນ ແລລູກ

ຢ່າງໃດກໍຕາມ ເຖິງວ່າ ມີການລ້ຽງຜີ, ຜອກຜີ ບະຜີ ຕະຫລອດຊີວິດຂອງຄົນໃນສັງຄົມ ເບິ່ງນັ້ນ ກໍຫາກບໍ່ປາກົດວ່າ ຜີໄດ້ຕອບສະໜອງໃຫ້, ບໍ່ມີການກ່າວ (ຈະແຈ້ງ) ເຖິງຜີທີ່ໄດ້ຮັບ ແບບປະຈັກຕາ, ຕາມຮູບແບບການລ້ຽງຜີເທົ່າທີ່ປາກົດໃນບົດວັນນະກໍານີ້ ມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານຈິດໄຈຫລາຍກວ່າ, ບໍ່ມີການສະໜອງທີ່ເປັນວັດຖຸ ຍິ່ງໃຫຍ່ໃດໆ ປາກົດໃຫ້ເຫັນ. ເຄື່ອງພະລີກໍາ ຫລື ເຄື່ອງບູຊາ ກໍແມ່ນເຄື່ອງຂອງທີ່ຄົນເອງຕ້ອງໃຊ້ ຕ້ອງກິນ ຢູ່ແລ້ວ. ເຊັ່ນ : ເຫລົ້າ, ຊີ້ນ - ເຄື່ອງໃນ, ຫຼືນ (ກໍແມ່ນຄົນເອົາມາໄຕ້ໃຫ້ຮຸ່ງ), ຂັນຫມາກ-ພູ (ກໍແມ່ນຄົນ ຄ້ຽວ) ສ່ວນ ປາງຊ້າງ ນັ້ນເຂົ້າໃຈວ່າແມ່ນຫຼີຜີ ນ້ອຍໆ ເທົ່ານັ້ນ. ເວົ້າໄດ້ວ່າ ການນັບຖືຜີ ບັນພະບຸລຸດ ຫລື ຜີຟ້າຜີແກນອື່ນໆ ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ມະນຸດຫມົດເປືອງ ນໍ້າພິປະມານ, ນອກນີ້ ຮູບການປະຕິບັດກິ່ງາຍດາຍ ພິພຽງແຕ່ກອກເຫລົ້າໃຫ້ ເອີ້ນຫາທໍານອງຄອບບອກ. ເຫັນໄດ້ວ່າ ການນັບຖືຜີເປັນເລື່ອງຂອງຈິດຕະສາດຫລາຍກວ່າ ຄື ເປັນທີ່ເພິ່ງທາງໄຈ ຜີບໍ່ໄດ້ສະແດງລິດເດດ ອໍານາດ ຂົ່ມເຫງ ຂົ່ມຮູ່ ຄົນຈັກເທື່ອ ຜ່ານການເວລາເຮົາອາດເຫັນການປ່ຽນແປງເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນລັດທິ ນັບຖືຜີ ທີ່ປ່ຽນຮູບມາຮອດຂັ້ນວ່າ ຜີມີອິດທິລິດ ຂ້າຄົນ, ສິ່ງສູ່ ພາໃຫ້ປ່ວງບ້າ ແລະ ວັດຖຸ ບະບົນ ກໍມີລາຄາແພງສູງຂຶ້ນໆ. ຂະບວນວິວັດດັ່ງກ່າວ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການສຶກສາ ເບິ່ງປັດໄຈສັງຄົມ ແລະ ອື່ນໆ ທີ່ພາໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງ ເຊິ່ງໃນຈຸດນີ້, ການວິໄຈເທື່ອນີ້ ບໍ່ທັນໄດ້ແນະໃສ່ວ່າ ຈະສຶກສາເທື່ອ, ຂໍຈົ່ງໄວ້ໃນໂອກາດອື່ນ.

ຄຳສັບທີ່ໃຊ້ກ່ຽວກັບ ລັດທິກິຜິຢູ່ໃນທ້າວຮຸ່ງ

ຄຳນາມທີ່ເອີ້ນຜີ : ຜີຕໍ່າ, ຜີປູ່ຕາ, ຫ້ງ, ຫ້ງເມືອງ, ສວາງ, ເສື້ອ, ຜີປ່າ, ຜີນ້ຳ, ຜີກ້າ, ຜີພູ
ຜາ, ໄທ້ ແກນ, ຜີອາຮັກ

ຄຳກຳມະ (ກິລິຍາ) : ດ້ຳຜີ, ຜອກຜີ, ພະລິກ້າ, ຈ້ຳ, ເບີກພະລິ, ກ່າວກອງ, ແຫນເກິ່ງ, ແຈກ
ພະລິ, ຟາຍ ແຄ (ຟາຍເຫລົ້າ), ຟາຍນ້ຳ, ປຸນສອງ, ແຫນຮ່າງ, ຈ້ຳຫ້ງ, ຜາຍສອງ, ບົນບານ
ບອກບົນ, ໄກວແກວ່ງ, ຄູນຄ້າ, ຄູ້ມຄອງ,

ຄຳນາມ - ວັດຖຸທີ່ໃຊ້ : ໄຫຄຳ, ໄຫລາຍຈິນ, ບວຍຄຳ, ປາງຊ້າງ, ທຽນຄຳ, ຊອງຫມາກ,
ພູຄຳ, ຂັນສະຫລາ, ດອກໄມ້, ຫູບທຽນ.

**II. ປະເພນີການແຕ່ງດອງ - ສູ່ຂີ້ສາວ - ການທາບທາມ
ບ່າວສາວ**

ເມື່ອສຶກສາເບິ່ງລັກສະນະການແຕ່ງດອງ ຢູ່ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງແລ້ວ ເຫັນວ່າ
ເປັນການແຕ່ງດອງຢູ່ໃນສັງຄົມທີ່ກ້າວໜ້າແລ້ວສົມຄວນ, ເພາະໃນໄລຍະທຳອິດ (ລະຍະທີ່ມະນຸດຈະ
ເລີນຂຶ້ນ, ສະກຽນໂກເສດ, ຫນ້າ 25, ປະເພນີກ່ຽວກັບຊີວິດ, ພ.ສ. 2531) ຜູ້ຊາຍຢາກໄດ້
ເມືອງຕ້ອງໄດ້ລັກຊູດເອົາ, ລະຍະທີສອງ ເກີດມີທຳນຽມຮຽກຮ້ອງເອົາເງິນຄຳ ສິນສອດຄ່າດອງ
ຫລື ເຄື່ອງຂອງຢ່າງອື່ນ, ບາງເທື່ອ ກໍເອົາແຮງງານແລກກຳມີ (ປະເພນີຂອງຊາວມອນ) . ລະຍະ
ທີສາມ, ຊາຍຍິ່ງຕົກລົງເອົາກັນເປັນຜົວເປັນເມືອງ ດ້ວຍຄວາມຮັກອັນບໍລິສຸດ. ວ່າໄປແລ້ວ ລັກສະນະ
ການແຕ່ງດອງທັງ 3 ແບບ ກໍຫາກຍັງຄົງຕົວຢູ່ໃນໄລກມະນຸດເຮົານີ້ຢູ່.

ລັກສະນະການແຕ່ງດອງ ຢູ່ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ຈັດຢູ່ໃນລະຍະທີ II (ແລະ ກໍຍັງຄົງ
ຕົວຢູ່ຮອດປະຈຸບັນ) ແລະ ຈັດຢູ່ໃນຫລັກການ : ແຕ່ງໃນໂຄດເຊື້ອວົງວານອັນດຽວກັນ ແລະ ຜູ້ຊາຍ
ມີຫລາຍເມືອງພາບດຽວກັນໄດ້, ແມ່ຍິງມີຜົວດຽວ.

ກວ່າຈະມີພິທີແຕ່ງກັນໄດ້ ກໍຕ້ອງຜ່ານຫລາຍຂັ້ນຕອນກ່ອນ .

- ຂັ້ນທຳອິດ : ບ່າວສາວມັກກັນເອງ ຫລື ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ ແນະນຳໃຫ້ (ແຫນສາວ)
- ຂັ້ນທີສອງ : ບ່າວສາວຕິດຕໍ່ກັນ ຂຽນສານຫາກັນ ໄປມາຫາສູ່ກັນ
- ຂັ້ນທີສາມ : ເຖົ້າແກ່ ຫາບທາມສູ່ຂີ້ ແລະ ການແຕ່ງດອງ .

ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ມີປະເພນີການຫາບທາມສາວ ແລະ ສູ່ຂີ້ສາວຢູ່ 2 ຄັ້ງ , ແຕ່ລະຄັ້ງ ກໍເປັນເຫດໃຫ້ມີເລື່ອງເດືອດຮ້ອນເກີດສົງຄາມ ລະຫວ່າງເມືອງຕໍ່ເມືອງ .

ຕາມເລື່ອງຫຍໍ້* , ເພິ່ນບອກວ່າ ທ້າວຮຸ່ງທ້າການເຝິກແອບຊ້າງ ເພື່ອປ້ອງກັນນະຄອນ ບາງຄັ້ງກໍອອກເດີນທາງ ໄປຍັງບ່ອນຫ່າງໄກ ; ເທື່ອໜຶ່ງທ້າວໄດ້ໄປເຫັນນາງງ້ອມມ່ວນ ລູກສາວນາງເມັງແຫ່ງເມືອງຊຽງເຄືອ , ທ້າວຮຸ່ງຄິດມັກນາງງ້ອມ ຈຶ່ງໃຫ້ເຖົ້າແກ່ໄປສູ່ຂີ້ . ແຕ່ຕາມການວິໄຈອ່ານໃຈແບກເທື່ອຕອນຂອງຜູ້ຄົນຄວ້າເອງ ບໍ່ພົບບ່ອນວ່າທ້າວຮຸ່ງໄດ້ເຫັນນາງງ້ອມ ເວລາອອກແອບຊ້າງ ແລະ ກໍບໍ່ມີບົດໃດ ເວົ້າຮອດຕອນທ້າວເຈືອງແອບຊ້າງເລີຍ . ຕໍ່ຈາກອຸບັດຕິບັນ (ພໍ່ຕາຍ) ແລ້ວ ແມ່ນບັນທ້າວເຈືອງພາໄພ່ຟ້າປະຊາຊົນເຮັດນາ ຫາປາ ໃຫ້ເນື້ອ , ເນື້ອຄວາມສຸດລົງບ່ອນວ່າ ທ້າວເຈືອງລົງແຂກນາວານ .

(ບຸຕິບັນ ບາເຈືອງ ລົງແຂກ

ແລ້ວທີ່ນັ້ນ ບໍ່ໄວ້ ທີ່ຄວນ ກ່ອນແຫລ້ວ) .

ແລ້ວກໍຕໍ່ໃສ່ບັນ 3 ** , ທີ່ເວົ້າເຖິງວ່າ ພວກຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ຫາຜູ້ສາວໃຫ້ທ້າວຮຸ່ງໂລດ ແລະ ບໍ່ມີຂໍ້ຄວາມໃດສະແດງໃຫ້ຮູ້ວ່າ ເຖົ້າແກ່ຮູ້ວ່າ ທ້າວຮຸ່ງມັກກັບນາງງ້ອມແລ້ວ . ພວກຜູ້ເຖົ້າ ເວົ້າເຖິງສາວແຕ່ລະຄົນວ່າໃຜເປັນແນວໃດ , ງາມຈັ່ງໃດ ຢູ່ໃສ , ເປັນລູກເປັນເຕົ້າໃຜ . ຈົນມາຮອດຊື່ນາງງ້ອມ ທ້າວເຈືອງຈຶ່ງຫົວບ້າມໂລດ . ບົດກອນຕອນນີ້ກ່າວໄວ້ດັ່ງນີ້ (ຫນ້າ 15-16) .

1. ໂບເຫດພ້ອມ ຝູງຫມູ່ ນຳຄວາມຈັດ ເຈືອງເມືອງ ເຂົາຈຶ່ງ ແຫນສາວຊື່ນາງຟອງ ໂສມຫມູ່ມນ້ອຍແນວປ້າ	ລຸງອາວ ເມືອຫນ້າ ທຽມແມ່ ແຕ່ປະກົມ	3. ສີພຸ່ງພິ້ນແມນຫລໍ່ ລຳລຳມີ ລູບມັນ ໂສມສເລົາສ້ອຍເອັດນາງ ເຫນົ້າແກ່ນເຊື້ອ ນາງໄທ້	ຫລາຍພັນ ມວຍເຖົ້າ ນົງກ່າວ ທີ່ເຊັງ
2. ມາແຕ່ງເອ້ ປ້ອງຢັນ ບາມເມື່ອລິລາຄືຄູ່ຫົງ ນາງແສນສ້ອຍບຸນໂຮມ ໃຈສລາດຮູ້ທັງຄ້າຍ	ບູກນິມ ບົວລະບ້າຍ ຮຽງພໍ່ ບ່ອມປີ່າ	4. ຄວ່າງຫນ້າ ຂຶ້ນໃຫຍ່ ໂສມງາມປານ ເກິ່ງນາງ ຂາວໃສສ້ອຍ ບົງເບຣ ຫໍ່ຊື່ຟ້າ ງາມລ້ວນ	ພິຊາວ ນະຄອນຟ້າ ເອ້ອຍມຸ່ງ ເກິ່ງຄຳ

* ຄຳນຳທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ , ຫນ້າ 8 , ສີລາ ວິຣະວົງ .
** ມະຫາສີລາ ວິຣະວົງ ຜູ້ລິດຈະນາ ແບກບັນຕ່າງໆໄວ້ ເພື່ອໃຫ້ອ່ານເຂົ້າໃຈງ່າຍ .

5. ສິງເກດຍ້ອງ ແປະຢູ່ ລໍາລໍາເພິງ ສອດແຂນ ນູເນືອເນືອ ນາງໄທ ຊາວເຄື່ອງໄວ້ ຮາວຊ້ອງ	ເພິງຄໍາ ປະດັບແກ້ວ ເອື້ອຍຮ່ວນ ຊຸ່ມມັນ	10. ບ່ອງບ່ອງເນື້ອຄີຄູ່ (ນະຄອນເງິນບາງເຮືອເຮືອງ ຄໍາໄລ້) ລືກຽນເທົ້າ ທາດາ ເຂົ້າຢູ່ໄຫວ້ຫຼນທ້າວ	ແມນເຫລົາ ແດນທິບ ຫນ່ວງຫລານ
6. ຫມັກຫມ່ອນຫມ້າ ງາມສ່ອງ ກະດັນງາປັກ ປິ່ນຄໍາ ໂສມຄານເນື້ອ ນົວລະຟອງ ແຫວນສອດກ້ອຍ ເຮືອງທ້ອງ	ສັງວານ ກວມເກົ້າ ອິ້ວພ່ຽມ ຮຸ່ງແສງ	11. ເຮວຮີບໃຊ້ ກາມຂ່າວ ບາເຈືອງຈົງ ບໍ່ຂິນ ວາງຄວາມມ້ຽນ ຟັງສອງ ຍິ່ນັງເທົ້າທຽມ (ອ້າຍ	ບານານ ທ່ຽວເກິ້ນ ຄໍາເກົ້າ ສະຫງັດຢູ່ ແທ່ນທອງ)
7. ຕາຄ່ຽມຄິ້ວ ຄີ່ຄູ່ ເລົ່າແຂນກົມສັງທຽນ ສີພາວນ້ອຍ ນາງຈັນ ເຂົ້າໄຄ່ໄດ້ ແຫນເຊື້ອ	ສາວສະຫວັນ ສິງໄວ້ ອິບເກດ ສິບສາຍ	12. ສອງຢູ່ພ້ອມ ອ້າຍຄວ່າງ ເມື່ອນັ້ນ ມາດາແຫນຫນ່ວງເຈືອງ ຈົງງ້ອມ ເຂົ້າກໍລີ່ວ່ານາງຄານແກ້ວສີໄວ ງ້ອມມ່ວນ ຄິ້ວຄາດຄ້ອມ ແຂນສ້ວຍ ຢູ່ສງຽມ	ທຸກປະການ ຈົງງ້ອມ ງ້ອມມ່ວນ ຢູ່ສງຽມ
8. ຫິງເພດຍ້ອງແບງແວ່ນ ປີປາຍສອງມ່ວນພິມ ເກສາເຫລື້ອມ ປົວທອງ ກະຈອນສ່ອງຫມ້າ ຂາວແຈ້ງ	ສອບວອຍ ພາຍຟ້າ ເທິງແທ່ງ ແຈ່ມພະຈັນ	13. ສາວລູກປ້າ ສເວີຍຮາຊ ນາມມະກອນດຽວແຕ່ເທິງ ເຂືອນີ້ ບຸນກັນແທ້ ທັງສອງ ເຈືອງຮຸ່ງ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍເລີຍແບ້ມ ຈິ່ງຫົວ	ຊຽງເຄືອ ລົງສ້າງ ສເມີທໍ່ ກັນແລ້ວ ຈິ່ງຫົວ
9. ມີສໍາເຊື້ອ ໃຊ້ແລ່ນ ປະດັບສາວສີແກວ່ງວິ ພອຍແຫນອິ້ວ ອາມການ ຂາພີ້ນ້ອງ ສອງເຈົ້າ	ເລີຍຕາມ ໃນຫ້ອງ ຄິ້ວກ່ອງ ລູກລູງ		

ຂໍ້ມູນທີ 2

ເມື່ອເຫັນວ່າກີກອີກກີກໃຈແລ້ວ ທ້າວຮຸ່ງຈິ່ງຂຽນສານຮັກ ຫາ ນາງງ້ອມ.

* ສອງກູກກ້ອຍກຸນອມກ່າວ ກອບໃຈ
ລໍາລໍາມີ ຂອດສານ ປະສົງງ້ອມ

ນາງງ້ອມໄດ້ຮັບສານແລ້ວ ກໍຕອບຄືນໂລດ :

* ຄອນກ່າວກ້ອຍກຸວາຍມອບ ໂຄງສານ
ໂຮບໂຮບຫອມກິ່ນຈັນ ສິມຄູ່

ນາງກໍພິຈານແລ້ວ ເລີຍໄຂ ເອົາອ່ານ ຕື່ມ ຈຶ່ງມີຄວາມສະຫງົບສຸກ *1
 ຮຽນຫາກຮູ້ໃຈນ້ອງ ສິ່ງສານ ຕື່ມ ຈຶ່ງມີຄວາມສະຫງົບສຸກ *2
 ນູເນືອນ້ວ ປະສົງສານ ສະຫນອງຕອບ ຕື່ມ ຈຶ່ງມີຄວາມສະຫງົບສຸກ *3
 ງ້ອມມ່ວນເຈົ້າຕົວສ້ອຍ ປະສົງນ້ອງໃຊ້ທາມ. ຕື່ມ ຈຶ່ງມີຄວາມສະຫງົບສຸກ *4

ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງ ໄດ້ຮັບສານຕອບຈາກນາງງ້ອມ ແລ້ວກໍຈັດແຈ່ງ ແຕ່ງໃຫ້ເກົ້າແກ່ໄປສູ່ຂັ້ນທີ່ໂລດ
 ອັນເປັນຂັ້ນທີ 3 ໃນການສູ່ຂີ່ ທ້າວຮຸ່ງ ໃຫ້ເກົ້າແກ່ ແຕ່ງຂັ້ນຫມາກຂັ້ນໜຶ່ງ ແລະ ຂອງຕ້ອນເຄື່ອງຝາກ
 ໄປພ້ອມ (ພັນຫາມ). ນາງເມັງ ແມ່ຂອງນາງງ້ອມ ຮັບເອົາເຄື່ອງຕ້ອນ ຂອງຝາກຈາກເກົ້າແກ່
 ກາມເລື່ອງລາວ ແລ້ວກໍໃຫ້ຄົນໄປເອົັນລູກສາວມາກາມທັນທີ ບໍ່ທັນເວົ້າເລື່ອງຄ່າແກ່ວ ຄ່າດອງກັນເທື່ອ
 ແມ່ນາງງ້ອມໃຫ້ແຕ່ງຫາພາເຂົ້າມາຕ້ອນຮັບແຂກ ເສຍກ່ອນ, ຕື່ມຮຸ່ງເຊົ້າຈິ່ງເຈລະຈາ ເລື່ອງຄ່າດອງ
 ກັນ. ກ້ອຍຄຳກ່າວຕໍ່ກັນ ກໍແມ່ນ ຝ່າຍຊາຍ ສະເຫນີວ່າມາຂີ່ຜູກໄມຕີ.

(ຫລານມອບໄຫວ້ ກວາຍຮາຊ ໄມຕີ ຕາງໃຊ້)

ເມື່ອຝ່າຍຊາຍສະເຫນີແລ້ວ, ຝ່າຍຍິງ ຈຶ່ງບອກຄ່າດອງ ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ, ແມ່ນາງເມັງ
 ຄາດຄ່າດອງນຳທ້າວຮຸ່ງເປັນ :

- ເຄື່ອງມືເຮັດນາ (ໄຖ-ຄາດ) 1 ຫມື່ນຊຸດ
- ຄຳຄຽນ : ຮ້ອຍ (ຊຶ່ງ)
- ຂ້ອຍຂ້າຍິງຊາຍ ສາມພັນ
- ງົວຄວາຍ 1 ຫມື່ນ.

ພວກເກົ້າແກ່ ທ້າວຮຸ່ງຕໍ່ວ່າ ແຕ່ນາງເມັງກໍບໍ່ຍອມ ເພາະກິ່ວາລູກສາວດຽວ ທັງເປັນລູກເຈົ້າ
 ຊີວິດອີກ, ເປັນເຊື້ອພີ ຕ້ອງຂົ່ມໄວ້ກ່ອນ.

ຈຶ່ງຊົມມາຮອດຂັ້ນນີ້ ການແຕ່ງດອງກໍເລີຍລົ້ມເລີກໄປກ່ອນ ເພາະທ້າວຮຸ່ງ ບໍ່ມີຊັບສິນພິມາແຕ່ງ
 ນາງງ້ອມໄດ້. ທັງສອງໄດ້ແຕ່ຫຽວໄປມາຫາກັນ ແບບຜູ້ສາວໄປກ່ອນ.

ມີການທາບທາມຫາສາວ ໃຫ້ທ້າວແອງກາ, ເຈົ້າເມືອງເມືອງຄຳວັງ ແລະ ເປັນຫລານທ້າວ
 ກວ່າ ແຫ່ງເມືອງປະກັນ ຄືກັນ. ທ້າວແອງກາ ເປັນບ່າວ ພໍ່ຕາຍປະ ໄດ້ເປັນເຈົ້າເມືອງ ເມືອງຄຳ
 ວັງ, ຢາກໄດ້ເມືອງຜູ້ຈົບຜູ້ງາມ - ເກົ້າແກ່ກໍຊື້ແນະ (ແຫນ) ໃຫ້ຫລາຍຄົນຢ່າງລະອຽດລະອໍ ວ່າໃຜ
 ເປັນໃຜ-ຄວາມຮອບຄອບຂອງເກົ້າແກ່ ມີຫລາຍສົມຄວນ, ສືບຮູ້ຮອດວ່າສາວໃດມີຜູ້ມາຫມາຍປອງແລ້ວ
 ການະບົດສັກ ຂອງແຕ່ລະຄົນເປັນແນວໃດ, ທັງກົກກອງກັນໄປນຳ, ບາງຄົນຮູ້ວ່າ ນາງນັ້ນພໍ່ຫວງ
 ບໍ່ຍອມໃຫ້ແຕ່ງໄປຢູ່ເມືອງອື່ນ, ບາງເທື່ອ ທ້າວແອງກາກໍທ້ວງວ່າ ນາງຜູ້ນັ້ນມີຜູ້ມາລົມ ຂຽນສານ
 ຫາແລ້ວ, ນັບວ່າເປັນວິທີການ ທັນສະໄຫມບໍ່ໜ້ອຍ. (ບົດກອນໜ້າ 49).

1* ເຂົາຈິ່ງແຫນເງື່ອນຂີ້ ແຂກີ້ ເກິ່ງສາວ
 ຂວາງ ສອງນາບ່ແສງ ສ່ອງດູ ແດນຂ້າງ
 ເຂົາກໍ ລີວ່າ ສົມພາວຊັ້ນ ຊອງອິນ ເຮັບທ່ານ
 ພໍ່ມັນ ຫມາຍເຄິ່ງລ້ານ ສິນໄວ້ ອີກພາຍ

2* ຫມັກຫມ່ອນຫນ້າຂຶ້ນໄຫວ່ ສີຕານ
 ຫັງຫລາຍເຊິ່ງ ຊ່າງາມ ທຸກພ້ອມ
 ພູທອນທ້າວ ແອງກາ ກອຍກ່າວ
 ເຊື້ອພີ້ນອງ ແຮງແທ້ ໄປ່ຄວນ

3* ເຂົາກໍ ລີວ່າ ຂ້າງຂອກພ້າເປັນລູກ ຈອມຈັງ
 ມາເຮົາ ທວນສານເດີນ ດຸ່ງໄປ ປູນຕ້ານ ດູເບົາ
 ບາກໍພິ່ງດູດ້ວຍ ແດນໄກ ພິນຂນາດ
 ບໍ່ຮ່າງວ່າຈັກຜ້າຍແຜ່ນລ້ານ ມາພີ້ ເພື່ອນເຮົາ

4* ລີວ່າ ແພງມາດແກ້ວ ລູກມິ່ງ ຊອງເຊີຍ ນັ້ນເດ
 ຄິງຄວນຄື ຄູ່ເຫລົາ ຜິວຜ້ຽນ
 ທີ່ນັ້ນ ບຸນເຄີຍໄດ້ ໂດຍໃຈ ຈົງໄຜ່
 ຝູງເຜົາຫ້ຽນ ຊົມພ້ອມ ຊຶ່ນດອມ

5* ແມ່ກໍຄິດໄຄ່ໄດ້ ໂດຍດັງ ປາກນາ
 ຢຽວວ່າ ບິດອນດົນບໍ່ວາງ ໄກທ້າວ
 ເນື້ອນັ້ນ ໂຍຫາຕ້ານເກິ່ງນາງ ເອ້ອຍແອ່ນ
 ພໍ່ມັນ ສ້າງມ່ານໄວ້ເຮືອງສິ້ວ ສ່ອງຄຳ

6* ເຊືອງຄລັ່ງເທົ້າຕີນແທ່ນ ພິພັນ
 ທີ່ນັ້ນ ລຳວຽງເຂົາຫລໍ່ທອງ ເປັນຕ້າຍ
 ຫັນຍົາທ້າວ ແອງກາ ກອຍກ່າວ
 ເບື້ອງຝ່າຍຄ້າຍ ພາຍພຸ້ນ ຢ່າຈາ ກ່ອນເກິ່ນ

7* ເຂົາເລົ່າ ແຫນຂ່າວຊັ້ນຊອງເຫດ ຫາງຈິນ
 ໂສມພາວພາຍ ລູກແມນ ເມືອງກວ້າງ
 ມວນສິນສ້ອຍ ເງິນຄຳ ກອງກາດ
 ພໍ່ມັນຕ້ານຮ່າງ ໄວ້ພັນຊ້າງ ອີ່ມນາງ

8*	ທຸກທີ່ທ້ອງເຊິ່ງຊ່າ ລືກຽນຕົກຕ່າງຊອງ ເຂົາກໍເຊີນເກິ່ງທ້າວ ແອງກາ ເຈົ້າຕົວຊ້າງ ຄະນິງໄວ້	ບຸນບວງ ຊົມຂ້າງ ກອບກ່າວ ຈິ່ງຂາມ
----	---	---

9*	ທີ່ນັ້ນ ລືຂ່າວທ້າວ ຜູ້ຊື່ ທຽວສານສົມ ສິ່ງນາງ ທັນຍົາສ້າງ ຊອງກາ ເຊື້ອພິນ້ອງ ນາມເກັກ	ເລືອນຄຳ ໃນຫ້ອງ ກົມມາກ ກິ່ງດຽວ
----	---	--

10*	ເຂົາເລົ່າ ແຫນປາກຊັ້ນ ຊອງທີ່ ເຮົາມາ ແປງສານສົມ ສິ່ງຊາຍ ດີທີ່ ເຊິ່ງທາງນັ້ນ ດອບດົງ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍ ຄະນິງໄວ້	ເອັດກອງ ໄປກັອບ ດູເບົາ ການທ່າງ ໄປ່ຄວນ
-----	---	---

11*	ເຂົາເລົ່າຫນີຮ່າງທ້າວຊັ້ນຊື່ມ ໄທທວນ ຄວາມຮອດເຮົາ ເຊິ່ງວ່າ ນະຄອນຫລວງກວ້າງ ລືທົ່ວເທົ່າດິນຟ້າ	ເງິນບາງ ຫລາຍພ້ອງ ເງິນບາງ ລ້ານບ່ານ ຂ່າວຂາມ
-----	---	--

12*	ອົວຄ່າໄວ້ ິຫັຜ່ານ ໂສມງາມຄືຄູ່ອິນ ທຸກໄທຍ້ອງ ເກັງບາ ຮູ້ບໍ່ພັງ ຄູນທ້າວ	ຊອງສາ ຕອງແຕ້ມ ຍິສຍິ່ງ ຊິນຊົມ
-----	--	---------------------------------------

13*	ສິນສິ່ງທ້ອງ ຊາຍທ່າ ໃຜໄປ່ ທຽວສານສົມກ່າວຫມາຍ ຊະບອງຫນ້າ ແອງກາ ຝູງເຜົ່າເຊື້ອ ຊົມພ້ອມ	ໃນຂອງ ເຫມືອນຫມັ້ນ ຫຸມມາກ ຊິນງັນ
-----	---	--

ທ້າວແອງກາເອງ ກໍມີສິດເລືອກຄືກັນ, ບາງຄົນທ້າວກໍເຫັນວ່າ ເປັນພິນ້ອງເກັກກັນໂພດ ຄືໃນ
ກອນບາດ 2 ຫລື ບາງຄົນທ້າວກໍວ່າຢູ່ໂກໂພດ ຢ້ານຜ່າຍຍິ່ງບໍ່ຢາກເດີນທາງມາຢູ່ນຳ. (ກອນບາດ
3). ຫລືໃນບາດ 9, ແອງກາກໍວ່າ ນາງນັ້ນມີຜູ້ບ່າວສິ່ງສານຫາແລ້ວ ...

ເມື່ອເຫັນວ່າ ຜູ້ໃດເຫມາະສົມແລ້ວ ຕົວຜູ້ບ່າວເອງ ຈຶ່ງຂຽນສານຂໍຝາກຮັກຜູ້ສາວ ໂດຍໃຫ້
 ນາຍທະຫານປະຈຳໂຕເອົາໄປສົ່ງ. ການໄປສົ່ງສານກໍບໍ່ໄດ້ໄປລ້າ ມີເຄື່ອງບັນນາການໄປຕ້ອນໄປຝາກ
 ຢ່າງຫລວງຫລາຍພ້ອມ. ນາງອີວອ່ານສານແລ້ວ ກໍເວົ້າຢອກໃບພວກເສນາອາມາດວ່າ ບໍ່ແມ່ນ
 ແອງກາເຮັດຢອກບໍ່ ເພາະສາວອື່ນໆ ທີ່ງາມໆກໍມີຫລາຍຢູ່ ບໍ່ແມ່ນຈະມາຕົວຂະຫລິ້ນບໍ່ ? (ລອນວ່າພາງ
 ພິຫລິ້ນໃຫ້ອາດເອົາສານ ... ຫນ້າ 91).

ເວົ້າແລ້ວ ນາງອີວກໍແຕ່ງພາເຂົ້າສູ່ແຂກກິນ ແລະຕອບວ່າ ເລື່ອງນີ້ຄວນເວົ້າກັບພໍ່ພຸ້ນ. ຢ້ານ
 ພໍ່ບໍ່ເຫັນດີນໍາ.

(ບັດນີ້ກົວເກງເບື້ອງບິດາ ພະຣາຊ
 ຢຽວວ່ານ້າວກ່າວຂໍ້ ແຂໄວ້ ບໍ່ວາງ)

ບຸດໂທບາຍ ຂອງທ້າວແອງກາຢູ່ນີ້ແມ່ນມາຂໍຢັ້ງໃຈຜູ້ສາວກ່ອນ ຈາກນັ້ນ ຈຶ່ງເຂົ້າຫາຜູ້ໃຫຍ່.
 ແຈ້ງຂ່າວ ວ່າມາຈາກໃສ ຈຸດປະສົງໃດ ... (ທີ່ຈັກຂໍອ່ອນອີວຄິງຄ້ອມ ເພື່ອນເພົາ ...)

ປາກົດວ່າ ການສູ້ຂໍຂອງພວກເກົ້າແກ່ແອງກາບໍ່ບັນລຸຜົນ, ຊຸນຊື່ມພໍ່ຂອງນາງອີວ ບໍ່ ນິຍົມ ການ
 ແຕ່ງດອງ ກັບວົງຕະກຸນອື່ນ ພ້ອມທັງແນະນອກໃຫ້ແອງກາ ຫາເອົາເມືອງ ທີ່ເປັນພີ່ນ້ອງດຽວກັນອີກ
 (ຫນ້າ 52).

* ແຕ່ນັ້ນ ມ່າຍໆຫນ້າ ທ້າວຊື່ມ ຊື່ມຫົວ
 ເຫມືອນດັ່ງ ຫລານຍິນເຫງົາ ຈຶ່ງຈາ ສານຫລິ້ນ ຊ່າມດາຍ
 ລອນວ່າ ມົວແຄວນຜ້າຍດົງດອນ ດັ້ນຮອດ ສັນນີ້
 ໃຜທ່ອນເວັ້ນ ພົງເຊື້ອ ກິ່ງນາມ

* ເຂົາກໍລິວ່າເຈົ້າອູ່ແກ້ວເຍົາວະຍອດ ຕະກຸນຕົນ ນັ້ນເດ
 ເຊິ່ງງາມຍິສ ບົ່ງທາງ ໄຫອ້າງ
 ອັນຫນຶ່ງ ຜົນຄວນສ້ອຍສີໄວ ຄຳຢາດ ກໍຍັງ
 ສັງບໍ່ຫວ້າຍເກື້ອນກວ້າງ ຊື່ມໃຊ້ ສິ່ງຄະດີ

* ລ້ຳຝ່າຍເບື້ອງ ແພງມາດ ຊອງເຊີຍ ນັ້ນເດ
 ເຂົາກໍລິວ່າໂສມສີສລຽວ ຊອບໄວ ແວນແຈ້ງ
 ອັນຫນຶ່ງ ລອນວ່າຈຳສູ້ຜ້າຍດົງເຕີຍ ເຕົ້າຂ່າວ
 ຊື່ນທີ່ແມ້ງໃຈທ້າວ ຫາກຍັງ

ແຕ່ ຊຸນຊື່ມ ກໍບໍ່ຜະເດັດການຕອບຕາມໃຈ, ເພິ່ນແຕ່ງໃຫ້ຄົນໄປຖາມລູກສາວເສຣຸກ່ອນ ວ່າ
 (ເຂື່ອນີບເມື່ອຊຽງສາສູ່ນາງ ໃນຫ້ອງ
 ເພື່ອຈັກຈົງໃຈເຈົ້າ ຄຳວັງ ແສນວ່າ ມາເກັ້ນ)

ນາງອີວຢ້ານພໍ່ ເລີຍຕອບໄປວ່າ ແລ້ວແຕ່ພໍ່ຊິວ່າ

(ບໍ່ກວ່າເຈົ້າໃຈແຈ້ງ ຜູ້ຄາມ ຫັນກ້ອນ)

ດັ່ງນັ້ນ ຊຸມຊົມ ຈຶ່ງບອກກັບນາຍແສງ (ເກົ້າແກ່ຂອງແອງກາ) ວ່າ ບໍ່ໃຫ້ກາງຕໍ່, ແລະ ຕໍ່ມ ວ່າ ຈະຍົກໃຫ້ ທ້າວເຈືອງຜູ້ເປັນຫລານພຸ້ນ.

ຈາກເຫດການຕອນນີ້ ຈຶ່ງມີສິ່ງຄາມໃຫຍ່ ລະຫວ່າງ ເມືອງເງິນຍາງກັບເມືອງປະກັນ ຈົນທ້າວ ຮຸ່ງ (ເມືອງຂາຊາຍ) ໄດ້ຍົກທັບມາຊ່ວຍ ໂດຍຜູ້ເປັນລູງ ໃຫ້ຄຳສັ່ນບາວວ່າ ຈະຍົກນາງອີວ ແລະ ຊັບ ສິນ ເງິນຄຳໃຫ້.

ເປັນອັນວ່າ ທ້າວຮຸ່ງບໍ່ໄດ້ແຕ່ງເອົານາງອີວ ແລະ ເມືອງອື່ນ ໆ ເຊິ່ງເປັນຮາງວັນຈາກການ ຜາບແພ້ເມືອງອື່ນ ແຕ່ສຸດທ້າຍທ້າວຮຸ່ງ ກໍແຕ່ງເກົ້າແກ່ພ້ອມດ້ວຍສິນສອດຄ່າດອງ ເມື່ອສິ່ງໃຫ້ນາງເມັງ ແມ່ນາງງ້ອມ ແລະ ຂໍເອົານາງງ້ອມມາຄອງຢູ່ເມືອງປະກັນ ຄືຕາມໄດ້ຕົກລົງກັນໄວ້ແຕ່ກ່ອນ.

ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງແຕ່ງເກົ້າແກ່ ພ້ອມດ້ວຍສິນສອດເຄື່ອງດອງມານັ້ນ ນາງງ້ອມຢາກປະຕິເສດ ໂດຍ ອ້າງວ່າ ທ້າວເຈືອງໄດ້ແນວພຽງພໍແລ້ວ ບໍ່ຈຳເປັນມາແຕ່ງເອົານາງອີກກໍໄດ້. ການເຈລະຈາຕອນນີ້ ເລິກເຊິ່ງຫລາຍ ແລະ ເກົ້າແກ່ຝ່າຍທ້າວເຈືອງຄື ແອງຄອນ ນັ້ນ ຊ່າງເຈລະຈາໂອ້ລົມ ຈົນນາງງ້ອມ ໃຈອ່ອນຍອມໃຫ້ເຂົ້າແຈ້ງຂ່າວຕໍ່ນາງເມັງ ທີ່ກໍຕ້ອງຈຳຍອມເພາະຕົນເອງໄດ້ໃຫ້ສັດຈາໄປແລ້ວ, ນາງ ເມັງ ເລືອກໄດ້ມັງາມຍາມດີແລ້ວ ຈຶ່ງຈັດຂະບວນແຕ່ໄປສິ່ງນາງງ້ອມ ທີ່ເມືອງປະກັນ ໂດຍກໍເອົາມື້ ເພັງ ເປັນມື້ດີ (ຫນ້າ 191).

- * ແຕ່ນັ້ນ ເຈົ້າຂາດຂີ້ ວາງລູກ ທັງກະສັນ ຈວນໃຈຄິດຊ່ວຍ ເລີຍຫມ້ອມ ຫາຍາມໄດ້ ວັນດີ ມີປອດ ຕູແຕ່ງພ້ອມດາກ້າ ສິ່ງສິນ
- * ຫນັກເມືອງ ຂ້າຊ້າງແພ່ງ ພາດອງ ນາງງາມຈັກຈາກເມືອງ ວັນຫນ້າ ກອງແພງເຈົ້າ ຊຽງເຄືອ ນ້ອຍແມ່ ກູເອີຍ ຣິຈັກລະຫມູ່ນ້ອງທັງຄ້າຍ ດັ່ງໃດ ມີຊ່າມ
- * ຜັດຮອດພຸ້ນພໍເມື່ອ ເດືອນເພັງ ກິດາຍ ບາບໍ່ ຂິນຄຳໂດຍແຕ່ບຸນ ກັມໄວ້
- ເມື່ອນັ້ນ ນາງເມືອງໃຫ້ເທຂອງ ປະດັບແຕ່ງ ສິນອິມໄດ້ຫລາຍຕື້ ແຕ່ງຫາມ

ນາງເມັງຈັດແຈ້ງແຕ່ງຫ້າງແລ້ວ ກໍສິ່ງນາງງ້ອມເຂົ້າຢູ່ໃນ ເຮືອນກັມ (ງ້ອມມ່ວນເຈົ້າສິນສ້ອຍ ເມື່ອສູ່ ເຮືອນກັມ) ເພື່ອລໍກັກເວລາອອກເດີນທາງ. ຫລັງຈາກພິທີລ້ຽງຜີບອກກ່າວແລ້ວ ນາງເມັງ ກໍສັ່ງສອນລູກສາວ ເລື່ອງການຄອງເຮືອນຮ່ວມກັບ ເມັງອື່ນໆ ຂອງທ້າວເຈືອງ ແລະ ການປະພຶດຕົນ ກັບພວກພິນ້ອງລູງອາວຸດຝ່າຍຜິວ ຄຳສັ່ງສອນ ຕອນນີ້ລະອຽດລະອໍ ຫນັກສຶກສາ ສິມຄວນ, ມັນສ່ອງແສງ ໃຫ້ເຫັນຄ່ານິຍົມ ຂອງແມ່ຍິງໃນສັງຄົມສະໄຫມນັ້ນ (ຫນ້າ 191-192)

1* ເລັງດູ ວັນເຮືອງແຈ້ງ ທຸກພາຍ ເຫມືອຍຊ່າມ ແມ່ຄ່ອຍຕ້ານທັງໃຫ້ ສິ່ງສອນ

2*	ເຈົ້າເບຣະ ຄິດຜ່ານກວ້າງຍູແຕ່ງ ບັດນີ້ ບຸນພູທອນ ຍິ່ງແກນ ເຂົ້າກໍ່ ຜລຽງຕາວມ້າງແກວເຜືອງ ແລ້ວຈິ່ງ ອວານໄພ່ຟ້າຄືນສິ່ງ	ພລານພຽງ ແມ່ເນີ ໃນຟ້າ ໄດ້ມາກ ສິນທອງ
----	---	---

3*	ທຸກປາກຊ້າງ ສິນສິ່ງ ຜີກໍ່ ດາບຸນປອງຄູ່ເຄີຍ ເຈົ້າແມ່ປີປາຍສ້າງແສນນາ ໃຈອ່ອນ ນ້າວກ່າວຂໍແຂຊ້ອຍ	ງົວຄວາຍ ທຽມທ້າວ ແລລູກ ຫອມໄພ່ ນັ້ນເນີ ຊູ່ອັນ
----	--	--

4*	ຕ້ານໄຕ່ກ້ອຍ ກາມຮ່າງ ແນນພັນທອງອູ່ເມືອງ ເຈົ້າຈິ່ງຮັກເຂົ້າດັ້ງ ຊາຍດຽວ ແມ່ນຊື່ ເຈົ້າຫມິ່ນມ້າວເມືອສູ່	ລຸງອາວ ທຽມທ້າວ ເຊື້ອຊາດ ນັ້ນເນີ ນາງໃດ ກໍດີ
----	---	---

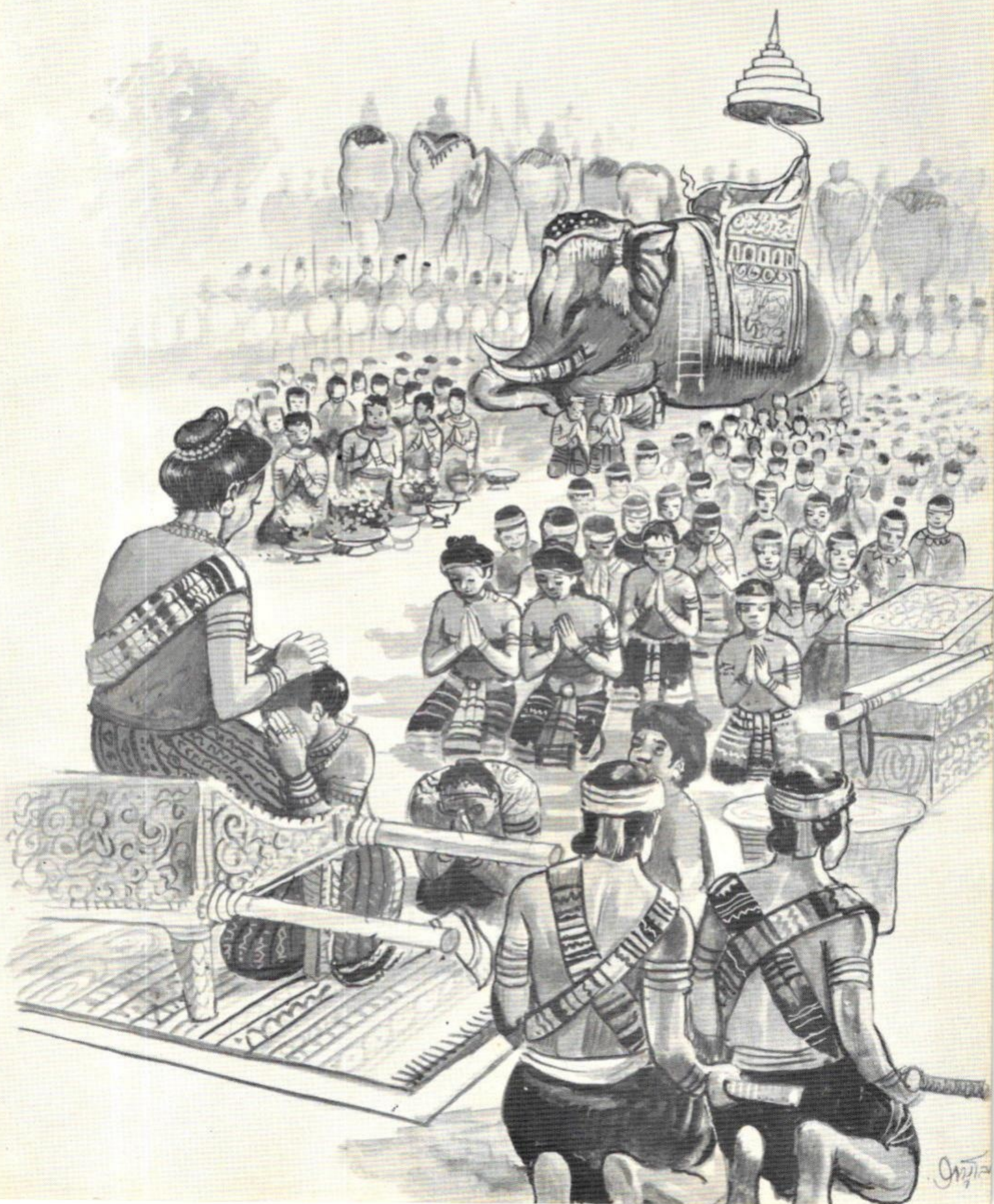
5*	ຄ້າຍແຕ່ຂ້າໃຊ້ຊ່ວງ ພໍເມື່ອເຈືອງຈິງຮັກສູ່ໃຜ	ສາວຮາມ ຍາຫ້າມ
----	--	------------------

ນັດຫມາຍມີຍາມກັນແລ້ວ ແອງຄອນ ກໍເມືອແຈ້ງຂ່າວໃຫ້ ນາງຈອມ (ແມ່ຂອງທ້າວຮຸ່ງ) ຮູ້, ທາງອ້າຍເຈືອງຮູ້ຂ່າວກໍເດີນທາງມາສິ່ງແມ່. ນາງຈອມເດີນທາງມາຫານາງງ້ອມຢູ່ຊຽງເຄືອ ເປັນ ການຮັບເອົາໄພ່ໄປເມືອງປະກັນ ບ່ອນທ້າວຮຸ່ງຕິໄດ້. ນາງເມັງທ້າງພາດອງ ແລະ ລ້ຽງສິ່ງນາງງ້ອມ ທັງສອນສິ່ງລູກສາວ ຢ່າງລະອຽດລະອື່, ສອງແມ່ລູກອາໄລອາວອນກັນຫລາຍ ໄພ່ພົນໂຍທາ ຮ້ອງໃຫ້ ນໍາ, ຈົນນາງຈອມ ຕ້ອງເລັ່ງລັດ ເພາະໄດ້ເລີກງາມຍາມດີ (ຫນ້າ 198).

* ເມື່ອນັ້ນ ນາງຈອມຈັດຮີບເຕີນ	ເຕີມພ້ອມ
ບັດນີ້ ນາທີຄ້ອຍ ເກິ່ງຍາມ	ໄຊຍະໄຊກ
ເຊີນອ່ອນເຈົ້າທົງຊ້າງ	ແມ່ອວນ ທ່ຽວເກິ່ນ

ສະແດງວ່າ ມີການຮັກສາເວລາຢ່າງເຂັ້ມງວດສົມຄວນ. ຂະບວນແຫ່ດອງນາງງ້ອມໄປພັກແຮມ ປ່າ 1 ຄືນ. ນາງຈອມ ອົບຮິມລູກໄພ່ ແລະ ດໍາຜີ ຂໍໃຫ້ມາດູແລຮັກສາໃຫ້ນາງງ້ອມເດີນທາງຕະຫຼອດ ປອດໄພ (ຫນ້າ 198)

1*	ຍາບໆເຊື້ອງ ໃຊ້ຍິນ ຊະບອງຄິງ ຄາດຈັນ ຫັງໆຕັ້ງ ຊາມລາຍ ເມື່ອນັ້ນ ງ້ອມມ່ວນຜູ້ ນົງຫນ້າ ຮຸ່ງເຈືອງ	ວັດກັງ ສະໄບຜ້າ ລຽນແຈກ ຮຸ່ງເຈືອງ	2*	ສະແຄວກນິ້ວ ສັອຍໃສ່ ເຮືອງໆວັນ ລັ່ນລົງ ອິລະຊອນສ້ຽງ ນາງຈອມ ສູ່ເບຣະ ຄູນກໍາພ້າກູນີ້	ກຸນິມພອນ ແຝງຝ້າ ຈ້າຫິ່ງ ຮອດດີ ແຕ່ເນີ
----	--	--	----	---	---

3* ຜີສິ່ງເສື້ອ ຊື້ນບ່ານ ໄພຂວາງ ມາກິນ 4* ຄ້າຍສຳເຊື້ອ ຜູງເຜົາ ຮັກສາ ມາກິນ
 ພລິຄວາມເກິ່ງ ຮູ່ຄວງ ຄາວຟ້າ ສູ່ຄ່ອຍຄູນນົງຄານ ຮອດດີ ດອມນ້ອຍ
 ບັດນີ້ ກູກິເດີນ ດົງດ້າວເຂົາຂຽວ ຂ້າມເຫລົ່າ ເຫພາດ້າວແດນເຂົາ ດົງດ່ານ ມາກິນ
 ນິຣາດ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍ ຮາມຫນ້າ ພໍ່ານານ ຈອມແຈກເຂົ້າແກວກ້ອງ ຮຽບຮຽງ

ການເດີນທາງ ກິນເວລາ 20 ວັນ ຈຶ່ງມາຮອດເຂດເມືອງ, ເສນາອາມາດ ຈັດສິ່ງນາຍພິມ
 ມະບານ ເຂົ້າໄປແຈ້ງຂ່າວໃຫ້ທ້າວຮຸ່ງຮູ້, ທ້າວຮຸ່ງ ສິ່ງຄົນໄປບອກລຸງຊື່ມ ວ່າແມ່ຕົນກັບນາງງ້ອມເດີນ
 ທາງຈະຮອດແລ້ວ, ລຸງຊື່ມ ຄິດເປັນຫ່ວງຍ້ານລູກສາວ (ນາງອິວ) ຕົນຜິດກັບນາງງ້ອມ ເມື່ອມາຢູ່
 ຮ່ວມເຮືອນນໍາກັນ ຈຶ່ງບອກເມືອງໄປສິ່ງສອນ ນາງອິວໄວ້ກ້າ. (200-201)

* ກູກິຄິດຈອດອິວ ທັງອ່ອນ ສາມນາງ
 ບຽວວ່າ ຂິນຄໍາກວນ ແຜກກັນ ອາຍຫນ້າ

ຄໍາສັ່ງສອນແມ່ນາງອິວຕອນນີ້ ແມ່ນເນັ້ນບໍາໃສ່ຫນ້າທີ່ຂອງເມືອງ, ຄວາມເອື້ອເຜີ້ອເຜີ້ອແຜ່ຕໍ່ຄົນ
 ທົ່ວໄປ, ບໍ່ໃຫ້ອິດສາບັງບຽດຄົນໃນເຮືອນດຽວກັນເປັນຕົ້ນ.

ຮຸ່ງເຊົ້າມາ ທ້າວຮຸ່ງ ແຕ່ງຂະບວນແຫ່ອອກມາຕ້ອນຮັບ ໂດຍມີເກົ້າແກ່ ແລະ ປ້າຊື່ມອອກ
 ມາຕ້ອນຮັບ - ນາງຈອມເປັນຜູ້ກ່າວ ຝາກຫລານເປັນທໍານອງມອບໃຫ້ (ຫນ້າ 204) ນາງຈອມ
 ເອີ້ນນາງຊື່ມເປັນປ້າ.

* ນ້ອງກິຄິດໄຄ່ໄດ້ມາຮ່ວມ ສົມພານ
 ທົ່ວວ່າ ຮາມອາໄລຝ່າຍເມັງ ເມືອງນ້ອຍ
 ກໍ່ຈຶ່ງ ວາງຫລານໃຫ້ ມາເປັນ ບໍລິຈາກ
 ການທີ່ຊື້ນດີຮ້າຍ ຢ່າໄລ ແດ່ເງີ

ຖາມຂ່າວຄາວກັນແລ້ວ ຂະບວນແຫ່ ຈຶ່ງເຄື່ອນເຂົ້າມາໃນເມືອງ. ພິທີການດອງແທ້ໆ ກໍປາກົດ
 ວ່າ ບໍ່ມີຫຍັງສັບສົນ. ເອົາເຈົ້າສາວ ອາຍຫນ້າແຕ່ງເພດ ແລ້ວກິນເຂົ້າລ້ຽງຜີ ທໍາພະລິກໍາເປັນ
 ການໃຫຍ່.

* ຂອງກິນລ້ຽງ ແມ່ນ ເຜືອນຄວາຍ (ລາບຄວາຍ) ໃສ່ກ້ວຍຊາມຈິນ (ຫະໄລຈິນ) ແລະ
 ເຫລົ່າ.

ນິການເອີ້ນຂວັນຮັບ ວ່ານັບແຕ່ນີ້ໄປ ບໍ່ໃຫ້ຫນີພາກຂ້າງທ້າວຮຸ່ງ ໄປອີກ.

(ບົດກອນ ຫນ້າ 205, ບັນຍາຍຕັ້ງແຕ່ແຫ່ນາງງ້ອມເຂົ້າຮອດເມືອງ ແລະ ບົດຖາມຂ່າວ
 ຄາວ ລະຫວ່າງ 2 ບ່າວສາວ).

1* ພົນແຜ່ເຂົ້າ ປັກຕູໂຫວ່ ສວນໄລຕາມ ພາດພິນ ໂຮມພົນຕັ້ງ ຫລາຍແສນ ເອົາແມ່ເຈົ້າ ໂລກກວ້າງ ເມື່ອສູ່	ເມືອງວຽງ ພານສ້າງ ສຸມເຄື່ອງ ຊຽງທອງ	5* ຝຸງແກວ່ນໄຊ້ ນໍ້າໂສດ ກອງແພງກູ ຢ່າອາຍ ສາວແລວເປື້ອງຈາມຂີ ງ້ອມ ຂໍ້ອີວກິນິວ	ສິງສີ ອັນຫມ້ອມ ໂກວແກວ່ງ ບໍ່ວາງ
2* ເພື່ອງງູຂຶ້ນ ໂຮງຮາດ ເມື່ອນັ້ນ ເສນາເນົາ ນັ່ງເນືອງ ຮົມຮົມເຊື້ອງ ສາວແລວ ປະດັບເພື່ອນພ້ອມ ບຸນນໍ້າ	ຮອງກະໄດ ໃນຫ້ອງ ໄຊຫມາກ ໂສດສິງ	6* ຮຽມກໍ ພັດແມ່ໄວ້ ບ້ານແຫ່ງ ທຽວທາງໂກ ຫມິນຫລິມ ບັດນີ້ ມາເຫັນເຈົ້າ ທັງສອງ ການທີ່ຊັ້ນດີຮ້າຍ	ຊຽງເຄືອ ກິດາຍ ເຂົ້າຂຶ້ນ ພ້ອມຄູ່ ຢ່າໄລ ແດ່ເນີ
3* ແມ່ງວາກຫນ້າ ຂຶ້ນແທ່ນ ເລັງດູ ຮົງຮົງໄສ ສ່ອງຄໍາ ອັນວ່າ ດວງປາງແກ້ວ ບຸນກັນ ເອົາພິນ້ອງ ເຈົ້າຕົວສ້ອຍ ເມື່ອສູ່	ທັນຂວາງ ທຸກດ້ານ ກັມເກີດ ພິມານຄໍາ	7* ຊະພູຫນ້າ ອີວພີ່ ເຮົາໄຊ້ ແນວນາມໂກກຽດຂາມ ທົ່ວໆ ຍັງເຄື່ອງເປື້ອງ ຊຽງເຄືອ ຄິດອ່ອນເຈົ້າ ຫອງລ້ານ	ພອຍແຫນ ແຂຕ້ານ ໄຫ້ຮຸ່ງ ເກິ່ງຕົນ
4* ກໍາເກີດນີ້ ເຜືອຂອດ ພິມມະບານຮັບ ພາກເມືອງ ເຫພີອີວ ເອົາອວນ ປະດັບດອກແກ້ວ ກອງໄວ້	ໂມຕຣີ ຈອມໄທ້ ຂຶ້ນແທ່ນ ລຽບລາຍ		

ສະຫລຸບ : ຕາມການວິໄຈບົດກອນ ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ທັງ 2 ຕອນ ເຫັນວ່າ ຮູບແບບ ການແຕ່ງດອງໃນສະໄຫມນັ້ນ ມີທັງເອກະລັກ ແລະ ຄວາມງ່າຍດາຍພິສິມຄວນ. ການແຕ່ງດອງ ແບ່ງ ອອກເປັນສາມຂັ້ນຕອນ ຄື ກ່າວໄວ້ແລ້ວ ແລະ ຂັ້ນຕອນສໍາຄັນກວ່າຫມູ່ ກໍແມ່ນຕອນ ສູ່ຂີ້, ກໍາເກົ້າແກ່ ເວົ້າຈາຕິກລົງກັນບໍ່ໄດ້ ກໍຈະບໍ່ມີການແຕ່ງດອງເກີດຂຶ້ນ. ແຕ່ການໄດ້ເມືອງ ຫລື ໄດ້ຜົວ ກໍບໍ່ມີແຕ່ດ້ວຍ ການແຕ່ງດອງ ສູ່ຂີ້ຊຶ່ງ. ຜູ້ຊາຍສາມາດໄດ້ເມືອງດ້ວຍເຫດຜົນອື່ນ ຄື ຊະນະສົງຄາມ ເຊັ່ນ ທ້າວຮຸ່ງ ໄດ້ນາງອີວ, ນາງອູ່ແກ້ວ ... ແລະ ສາວສະຫນົມ ທ້າວກວ່າ ອີກສີພັນ. ສ່ວນນາງຄໍາຢາດ ລູກ ສາວເຈົ້າຊີວິດ ເມືອງຕຸມວາງ ກໍໄດ້ມາລ້າງ ຄືກັນ ເພາະແມ່ນາງຄໍາຢາດ ຢາກກຸອຍຫັບ. ການນັບ ກິເລີກງາມບາມດີ ແມ່ນສິ່ງສໍາຄັນ ທີ່ຕ້ອງປະຕິບັດໄດ້, ແມ່ນແຕ່ກໍລະນີຈະສິ່ງສາວເຂົ້າຫິ້ຫິ້ຜູ້ບ່າວ. ກໍາຄາຂອງ (ມື້ວັນທົງ) ກໍຕ້ອງຜັດບ້າຍໄປ. ການລ້ຽງຜີ ພະລິກໍາແມ່ນສິ່ງທີ່ຕ້ອງເຮັດໃນພິທີສູ່ຂີ້, ເດີນທາງ ແລະ ເຂົ້າຫ້ອງ.

ຄໍາສັບ ທີ່ໃຊ້ຫລາຍໃນ ພິທີ ຫລື ປະເພນີແຕ່ງດອງ.

* ແຫນ (ຊຶ່ງແນະ, ບອກ), ຫນ່ວງ, ມີປອດ, ບາມປອດ, ເປັນຊື່, ສົມພານ, ແນນ, ກິ່ນ ຈັນ, ກິ່ນຄູ້, ຫວນ, ໄຂສານ, ອ່ານສານ, ຂອດສານ, ຫວຍສານ, ຫຽວສານສົມ, ແປງສານ

ສົມ, ນອນແລ້ງ, ເບົາແລ້ງ, ກາມຂ່າວ, ແຕ່ໂກ, ຂັນຫມາກ, ເມງຂວັນ, ສົມພາວ, ສີຄານ, ນອນຕິກ, ຂອງຝາກ, ບັນນາການ, ນາງຫ້າວ, ບໍລິມານ, ພິມມະບານ, ຮິມອາຍ, ກະສັນວອນ, ແນບເນື້ອ, ເຊິງຮູ້, ກ່າວໂອມ, ຊົມຂວັນ, ຈົງຮູ້, ກວ້ານ, ຄອງບູຮານ, ຫມາຍມາດ, ຄໍາຟຸນ (ກອນຟຸນ) ສິງສິນ, ລົດມ່ານ.

ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ

ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ

ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ
 ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ ບອດແກມ

III. ປະເພນີ ເຕົ້າຂ່ວງ ແລະ ເຂົ້າກີ້າ

1. ການເຕົ້າຂ່ວງ

ຢູ່ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງ ມີການພັນລະນາເຖິງ ການເຕົ້າຂ່ວງຢູ່ຄັ້ງໜຶ່ງຄັ້ງດຽວເທົ່ານັ້ນ ຄື ເມື່ອນາງງ້ອມຄິດຮອດຮູ້ (ທ້າວເຈືອງ) ແຮງ ຈຶ່ງໃຫ້ພວກເອື້ອຍລ້ອງຈັດບຸນເຕົ້າຂ່ວງນີ້ຂຶ້ນ ຄຳວ່າ ຂ່ວງ ແປວ່າເດີນ, ບ່ອນພຽງ ບ່ອນແປນ. ຕາມທຳມະດາແລ້ວ ຢູ່ໃນຫ້ອງກິນຊົນນະບົດລາວ ຍັງມີປະເພນີການລົງຂ່ວງນີ້ຢູ່ໃນຍາມແລ້ງ ອາກາດສຶຫນາວໆ ເຢັນໆ ຫລັງຈາກເອົາເຂົ້າຂຶ້ນເລົ້າຂຶ້ນເບືອແລ້ວ ພວກຜູ້ສາວໃນບ້ານ ເຊິ່ງມັກມີຄວາມສາມາດໃນດ້ານຕໍ່າຫຼຸກຕໍ່າແຜ່ນ ຈະນັດແນະກັນໃນຄືນເດືອນຫງາຍ ຢູ່ເດີນບ້ານຂອງຜູ້ໃດຜູ້ໜຶ່ງ ແລະ ເອົາວຽກງານ ເຊັ່ນ ການເຂັ້ມຝ້າຍ ເຂັ້ມໂຫມ ປັ້ນຫລອດ, ແກວ່ງ ອົ່ວໄປເຮັດພ້ອມ ສ້າງໂອກາດໃຫ້ຜູ້ບ່າວ ທັງບ້ານດຽວກັນ ຫລື ບ້ານອື່ນ ທີ່ຮູ້ຂ່າວພາກັນມາລົມ. ໃຜ ມັກໃຜ ກິກຕາໃຜກໍເວົ້າກັນຕອນນີ້ ແຕ່ການລົງຂ່ວງໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ເປັນປາງບຸນໃຫຍ່ຢ່າງໜຶ່ງ ແລະ ມີບົດບາດທາງດ້ານສັງຄົມ ຢ່າງສະເພາະເຈາະຈົງສົມຄວນ.

ທີ່ວ່າເປັນປາງບຸນໃຫຍ່ນັ້ນ ກໍເພາະວ່າ ຜູ້ເປັນປະທານຂອງບຸນ ແມ່ນລູກສາວເຈົ້າຊີວິດເອງ ແລະ ແຂກທີ່ຮັບເຊີນມາ ກໍລ້ວນແຕ່ແມ່ນຜູ້ສຳຄັນ ເຊັ່ນ ແກນຕ່າງໆ ແລະ ລູກເຈົ້າຟ້າມະຫາກະສັດ. ນອກນີ້ຍັງມີການຄົບງັນ, ການປະດັບ ປະດາ, ການສ່ຽງຫວາຍ ແກວ່ງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ, ການຊິ່ງ ແນມຫາຄູ່, ຊິ່ງບຸນ ເຊິ່ງສິ່ງທັງຫມົດເຫລົ່ານີ້ ດຳເນີນຕິດຕໍ່ກັນເປັນເວລາຫລາຍມື້ ຫລາຍຄືນ, ມີການ ລ້ອງເຂົ້າ ກິນເຫລົ້າກັນ ຫລາຍຄາຍ. ຕໍ່ໄປຂໍເວົ້າເຖິງລາຍລະອຽດ ຂອງການເຕົ້າຂ່ວງຕາມທີ່ບົດ ກອນບັນຍາຍໄວ້.

ກ. ຮູບແບບຂອງການດຳເນີນ

ເມື່ອນາງງ້ອມ ມີຈິດໃຈກະສັບຄິດຮອດຊື່ ຈົນເປັນອັນກິນບໍ່ໄດ້ ຢູ່ບໍ່ເປັນ ພວກແມ່ລ້ຽງ ນາງມີມຈິງສະເໜີໃຫ້ ເຕົ້າຂ່ວງ (ບົດກອນຫນ້າ 23).

1. ກາກ່ອງເນື້ອງ້ອມມ່ວນ	ຍິນສະຫງວນ	2. ຜູ່ງງ ພ້ອມສາວກ່າວ	ແກມວອນ
ຄະນິງບາໄທຮຸ່ງກອງ	ເກິ່ງຊື່	ຄະນິງນິງສີຊວ່ານຊິນ	ຍົມຍ້ອຍ
<u>ຊະດັບ</u> ພ້ອມອາມການ	ເອື້ອຍມຸ່ງ	ເລີຍລວດປຸນຄວາມຕ້ານເຮັງໂຍ	ຂໍຫນ່ວງ
ຫມອມຫມໍຫມ້ອມຮິມຮູ້	ຮ່ວມມະໂນ	ເຊີນຫນ່ວງນ້ອງລົງຫລິ້ນ	<u>ຂ່ວງຄື</u>

ເມື່ອຕົກລົງກັນວ່າ ຈະເຕົ້າຂ່ວງແລ້ວ ພວກເອື້ອຍລ້ຽງກໍຈັດແຈ່ງ ແຕ່ງບ່ອນ ໂດຍເລືອກເອົາ ເດີນ ມະຮາມຫລວງ ເປັນບ່ອນເຕົ້າໂຮມ, ປູສາດ ຢາຍ ສະຫນາ (ອາສນາ), ກາງຜ້າກັງ ພ້ອມດ້ວຍຂັນຫມາກຂັນພູ, ປາກົດວ່າ ທຸກຜູ້ ທຸກຄົນ ພໍໃຈ ແລະ ດີໃຈ ທີ່ຈະໄດ້ລົງເຕົ້າຂ່ວງ :

(ຄຳກອນຫນ້າ 23)

1. ປະດັບເຄື່ອງພ້ອມເລີຍແຕ່ງ	ມະຮາມຫລວງ	3. ປະດັບດອກໄມ້ຮອງອາດ	ເປັນກັນ
ຮິມຮິມນັ້ນຮູ່ພາຍ	ພອຍເຕົ້າ	ດວງມາລາບ່ອມກອງ	ແກມກ້ານ
ເດົາດີພ້ອມທຸກລວງ	ປູສາດ	ເຂົາກໍທຽວຫັນນ້ອຍທາງອິນ	ເຕົ້າຂ່ວງ
ສາວກ່າວ ເຕົ້າຫົວຫ້ອມ	ຊິນບານ	ດູຫລາກຢ້ອງ ຫລາຍຮ້ານ	ເອື້ອຄຳ
-
2. ປະດັບເຄື່ອງພ້ອມຮອງອາດ	ສນາກອງ
ກາງພິດານມ່ານມຸ່ງ	ເປັນກ້ອງ
ຂົວແພຕັ້ງ ຊາວສອງ	ຮອງຮາດ
ຂັນແຈກຕັ້ງ ພູສ້ອຍ	ໃສ່ສລາ

ເມື່ອຈັດແຈ່ງແຕ່ງບ່ອນຮອບຮ້ອຍແລ້ວ ພວກຜູ້ສາວຈິ່ງແຕ່ງເພດເອີຢ້ອງ, ເກົ້າຜົມ ປະດັບດ້ວຍ ດອກໄມ້ນາງ ຊະນິດ, (ມາລາສ້ອຍ ແສນດວງ ປະກັບເກດ) ... ທາງຫຼັກໃສ່ທັງກະຈອນ, ຕ້າງ, ກຸ້ຍ, ບາງຄົນ ໃສ່ແຫວນຄູ່ນິ້ວ (ມີບາຍແຫວນໃສ່ມື ຄວນນິ້ວ) ໃສ່ສິ່ງວານ, ສາຍສ້ອຍ, ມ້າວແຂນ.

ຂ. ເມື່ອໃນການຕົບງັນແຕ່ລະຢ່າງ

ພິທີຕັ້ງແຮກໃນຕອນຮຸ່ງເຊົ້າ (ແມ້ງນິ່ງວັນໃສ່ພິນພູຊວາງ ແຈ້ງສະຫວ່າງ), ພວກຜູ້ສາວມາ ໂຮມກັນ ພ້ອມດ້ວຍເຄື່ອງເສບງັນ (ແຄນ, ປີ່, ພິນ) ແລ້ວກໍເຊີນ ນາງໂຍ ເຊິ່ງເອີຢ້ອງດ້ວຍ ດອກໄມ້ນາງ ຊະນິດ ພ້ອນເຊີນແກນລົມ ລົງມາສິ່ງ ນາງໂຍ ກາມຂ່າວກາວກັບຜູ້ສາວເມືອງຊວງເຄືອ ແລ້ວເອື້ອຍມຸ່ງ ກໍຂໍໃຫ້ແກນລົມໄປເຊີນແກນ ລ້ານກາບຄຳຫວາ ແລະ ຫ້າວຮຸ່ງ ແຫ່ງເມືອງສວນຕານ ໃຫ້ມາຮ່ວມລົງຂ່ວງ, ແກນລົມ ຂໍ້ມ້າຂຶ້ນໄປເມືອງຟ້າ ບອກຂ່າວໃຫ້ຢ່າງໄວວາ.

(ບົດກອນຫນ້າ 24)

1. ຫອມກິ່ນຖິ້ວສຽງ ສາວກໍ່ແຫນຄວາມເຊີນຫນ່ວງລົມ ຜີກໍ່ຜັນສູນເຂົ້າກິນາງ ເນືອດງ ເປື້ອງຄົງຄ້ອມ	ສົມຈັນ ລົງພ້ອມ ຄຸມປີ ສັນສາຍ	5. ຊະພູ້ຕັ້ງ ເຕ້ມຂ່ວງ ນົງພາວສີ ມິ່ງເມືອງ ທີ່ຈັກຂໍ້ທາງໄດ້ໂດຍໃຈ ປະດັບດອກໄມ້ ລຽນຕົ້ນ	ຫັນຂວາງ ເປັນຕົ້ນ ຈຸລາບ ເຮືອເຮືອງ
2. ສວ່າງ ກ້ອງທຸກທີ່ ຮິມງ ຊາວຊອງເຄືອກ່າວຫົວ ນາງໃບສ້ອຍ ສ່ວງຫວານ ເຂົ້າກໍ່ພົມປີພ້ອມຫລາຍກ້ອງ	ມະຮາມຂວາງ ຫຸມຍ້ອງ ຂັບຂ່ວງ ກ່ອມສ່ວງ	6. ຂໍຫນ່ວງເຈົ້າ ລ້ານກາບ ເຮືອງງ ວັນ ສ່ວງງາມ ເທິງພະຍາເຈົ້າສວນຕານ ເຊີນທ່ານທ້າວ ລົງຫລິ້ນ	ຄຳຫວາ ເງົາຊ້າຍ ຜົງບ່າວ ຂ່ວງພອງ
3. ເມື່ອນັ້ນ ຄວ່າງຫນ້າລົມລ່ວງ ຮອງຄຳຄວນ ກ່າວສາວ ດູເຄື່ອງເກັ່ງບາພ້ອມທັງມວນ ນ້ອງແຜ່ນເຈົ້າ ຄຳຊ້ອຍ	ເລີຍຈາ ແຫນກ້ອຍ ມີມາກ ແຕ່ງຕາມ	7. ເມື່ອນັ້ນ ລົມທ່າວນ້ຳເຮວຮີບ ຮອງຄະດີກອນກ່າວນາງ ກັບທັງສີຜົນເຈົ້າສວນຕານ ເປັນລູກເຫງົາແກນຟ້າ	ເມືອບິນ ນົງຫນ້າ ລ້ານມາດ ຜ່ານເມືອງ
4. ເອື້ອຍມຸ່ງຮູ້ ຮັບພາກ ປຸນຄຳງາມກ່າວເກິ່ງ ຕູກໍ່ປຸນດາພ້ອມທັງມວນ ປະດັບເຄື່ອງຮ້ອຍຮອງຜ້າ	ພອຍຈາ ແກນກ້ອຍ ມີຄູ່ ຮອບຮາວ	8. ຍັງມີ ຜູ້ກິ່ງທ້າວສເວີຍຮາຊ ເນືອງຄຳຄວນສັ່ງມາ ຂໍແກ່ເຫນືອຫົວພ້ອມທັງສອງ ປະດັບເຄື່ອງກ້ວນແຄງຊ້ອຍ	ຊອງເຄືອ ແກນກ້ອຍ ລົງມ່ວນ ຊອບຫັມ

ແກນລ້ານກາບຄຳຫວາ, ນາງງ້ອມ ແລະ ທ້າວຮຸ່ງ ເຄີຍເປັນພີ່ນ້ອງກັນ ໃນຊາດກ່ອນ ຕອນຢູ່ເມືອງບິນ, ແຕ່ທ້າວຮຸ່ງ ແລະ ນາງງ້ອມ ໄດ້ລົງມາເກີດເປັນມະນຸດ, ສະນັ້ນ ເມື່ອທັງສາມໄດ້ມາພົບຫນ້າກັນ ຈຶ່ງຖາມຂ່າວຄາວສຸກທຸກກັນຢ່າງລະອຽດ ລະອໍ, ຕົວຢ່າງ ແກນລ້ານກາບຄຳຫວາ ຖາມຂ່າວນາງງ້ອມຕອນຫນຶ່ງວ່າ :

1. ຖາມຂ່າວຜູ້ທີ່ຕົ້ນສເວີຍຮາຊ ເຂົ້າກໍ່ມາເປືອງເຮວໄຄ່ຫຸມ ນູເນືອເນື້ອນົງພາວ ເຂົ້າກໍ່ເປັນລູກເຫງົາແກນຟ້າ	ຊອງເຄືອບ້າງແດ່ ເຫັນຫນ້າ ພ້ອງໄຜ່ ພໍ່າກັນ	3. ອວນກໍ່ເບື້ອນບາກລ້າຍາມເມື່ອ ໂທເລເປັນດັ່ງຮຽມ ທົ່ວກໍ່າຄອງໃຊ້ສອງພະຍາ ເບົາວະຮາຊຜູ້ກິ່ງຄ້ອມ	ຍິນກະສິນ ເຂົ້າຮູ້ ຍິນປະເສີດ ຄ່ອຍມາ ແດ່ລື
2. ນ້ອງໄຄ່ໄດ້ມາເກີດ ພົງພັນເຂົ້າກິ່ງດຽວ ແຕ່ນັ້ນບຸນສົມເຈົ້າຊອງເຄືອ ບໍ່ກວ່າຜູ້ແກ່ນໄທ້ຜາຍຜ້ວນ	ເມືອງພອງ ພິດາຍ ສາຍໃສ້ ຄະນິ່ງມາກ ຜໍ່ເຫັນຫັນແລ້ວ		

ທ້າວຮຸ່ງ ເດີນທາງມາຮ່ວມບຸນ ເຕົ້າຂ່ວງ ຮອດຊຽງເຄືອ ໃນຍາມຄ້າຍແລງ, ແຖນພໍ່ ພ້າວ
 ມາສູນເຂົ້ານາງໃບ ເພື່ອບອກຂ່າວ, ແຖນ ລ້ານກາບຄຳຫວາ ຈຶ່ງໃຊ້ແຖນລົມໄປເບິ່ງວ່າ ແມ່ນ
 ໃຜມາຮອດ, ແຖນລົມກັບມາບອກວ່າ ບໍ່ແມ່ນ ໂຈນມານ ສັດຕູທາງໃດດອກ ທີ່ແທ້ແລ້ວແມ່ນ ພີ່ນ້ອງ
 ມາຮອດ.

ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງ ແລະ ນາງງ້ອມ ພົບກັນອີກ ຕ່າງຄົນ ຕ່າງກິສະແດງຄວາມຮັກ ສະເຫນຫາຕໍ່ກັນ
 ດ້ວຍຄຳເວົ້າກ້ຽວຕໍ່ຫນ້າແຖນ ແລະ ພວກເອື້ອຍລ້ຽງນາງນົມ, ແມ່ທັບ ນາຍກອງ ທຸກຄົນຮັບຮູ້ ແລະ
 ເປັນພະຍານໃຫ້ຄວາມຮັກ ຂອງຄົນທັງສອງ.

1. ເມື່ອນັ້ນ ພູໄຊທ້າວຕ້ານພໍ່	ພຸມມະງາ	3. ແຕ່ວ່າອີກພີ່ພ້ຽງພ້າລັ່ນ	ລົມກະຫາຍ
ສອງຄານຊົມຊື່ນສະຫງວນ	ກະແຫລງກ້ອຍ	ຄະນິງພູທອນຫນ້າຈອມ	ໃຈເຈົ້າ
ປາງເມື່ອເທໂຮຮ້າງຮາມຮຽມ	ລີຊິນໄດ້ນັ້ນ	ມີວັນເວັນແລງງາຍ	ງອງເປົ່າ
ຊົນລະເນດຍ້ອຍຍົມໄທ້	ຫອດຫົວ	ສອງຕ່າງແລ້ງຮາມເຂົ້າ	ຂາດແລງ
-
2. ນ້ອງກໍຫລັບຕົ້ນກັນກອຍເມື່ອ	ເທທວງ
ຫວິວງ ໃຈປວດປານ	ເປັນບ້າ
ທວງເທດິນແດດອມ	ດິນດິນ
ຂໍແກ່ ອິນຢູ່ລ້າເມືອງພ້າ	ຊ່ອຍຊູ

* ປາກົດວ່າ ການກຸາມຂ່າວຄາວສັ່ງລາກັນ ລະຫວ່າງຄົນເມືອງພຽງ (ດິນ) ກັບຄົນເມືອງບິນ
 (ແຖນ) ນັ້ນ ເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ ທ່ວງໃບອາໄລ ແລະ ສຳຄັນຫລາຍ ຕ້ອງໃຊ້ເວລາສົມຄວນ
 ເພື່ອສັ່ງລາຈາກກັນ. (ບົດກອນຫນ້າ 38 - 39) .

ເມື່ອແຂກທີ່ເຊີນມາຄົບ ແລະ ກຸາມຂ່າວຄາວກັນແລ້ວ ການຄົບງັນອັນທຳອິດແມ່ນ ການຫລິ້ນ
 ທວາຍຊື່ດອກໄມ້ກັນ, ຕັ້ງແຮກດ້ວຍການຍ້ອງຊົມ ດອກໄມ້ທີ່ປະດັບຢູ່ໃນບໍລິເວນຂ່ວງກ່ອນ ແລ້ວທັງທ້າວ
 ຮຸ່ງ ແລະ ນາງງ້ອມ ກໍອ້ອນວອນໃຫ້ເຈົ້າຄຳຫວາ (ແຖນລ້ານກາບຄຳຫວາ) ເບິ່ງແນມໃຫ້ວ່າຈະ
 ສົມຮັກສົມຫວັງບໍ່ (ສາຜົນນ້ອຍໂສມສລຽວ ສອງອ່ອນ.
 ຍັງຈັກໄດ້ຫົ່ມຜ້າແຄງຊ່ອຍ ເພື່ອນເພົາ ບໍ່ນັ້ນ ?)

ສ່ວນແຖນຄຳຫວາ ກໍບອກວ່າ ທັງສອງເປັນຄູ່ເປັນແນນກັນແທ້ ຈະໄດ້ຢູ່ຮ່ວມກັນຢູ່ ແຕ່ແນນ
 ທ້າວເຈືອງມີຫລາຍ ແລະ ນາງງ້ອມ ຈະໄດ້ຮາມກັບທ້າວເຈືອງຢູ່ປະມານ 2 ປີ.

1. ເຮົາກິດູແນນນ້ອງທັງສອງ ສເມີພາກ ກັນແລ້ວ	2. ສາເຣດງ້ອມງາມເງື່ອນ ອິນກອງ
ທໍ່ວ່າ ແນນເພື່ອນພຸ້ນທັງຄ້າຍ	ຢຽວທໍ່ຮາມຮາຊາຢູ່ໄກ ກອຍກັນ
ກິກຢູ່ພຸ້ນປາຍຫາກ	ພໍປະມານນ້ຽນສອງປີ ປຸນຄອບ ກັນແລ້ວ
ອິຣະຄວນໃບຮ່ວມກັນ	ນ້ຽນທໍ່ນັ້ນເມືອຫນ້າ ຈຶ່ງສກຽນ...
ຍັງເລົ່າເຫັນແນນເປື້ອງອຸດອນ	
ເຫມືອນຈັກໄດ້ຝ່າຍກໍາພາຍນັ້ນ	

ຂ). 1. ການທວາຍຊີ້ດອກໄມ້

ບັນທວາຍຊີ້ດອກໄມ້ນີ້ ແຕ່ງເປັນໂຄງ 4 ສຸພາຍ ຫລື ໂຄງວິຊຸມາລີ (ຕາມການຈັດຂອງຜູ້ອິດຈະນາ), ເນື້ອຄວາມພັນລະນາເກິ່ງຮູບ ສີສັນຄວາມຫອມຄວາມງາມ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດຂອງດອກໄມ້ຢ່າງຫນຶ່ງ ແລະ ລົງທ້າຍດ້ວຍການກາມວ່າ ດອກດັ່ງກ່າວແມ່ນດອກຫຍັງ. ສິລະປະທີ່ງົດງາມ ເລິກເຊິ່ງ ໃຫ້ທັງຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບທຳມະຊາດ ແລະ ສີສັນຂອງດອກໄມ້ ເຊັ່ນນີ້ ບໍ່ມີປາກົດ ຢູ່ໃນວັນນະກຳອື່ນ. ບ້ອນເຫດຜົນອື່ນນີ້ ເພິ່ນຈິ່ງໄດ້ຈັດເອົາວັນນະກຳ ເລື່ອງນີ້ເປັນມະຫາກາບ (ບາງຄົນເອີ້ນວ່າ ອະພິມະຫາກາບ) ບົດກອນ ຫນ້າ 30-31 ມີ ຢູ່ 31 ບາດ x 4 ຫລື 124 ແກວລ້ວນແຕ່ເປັນຄຳທວາຍດອກໄມ້, ໃນບົດນີ້ ຈະຂໍຍົກຕົວຢ່າງແຕ່ 5 ບາດ.

1. ດອກຫນຶ່ງບານກ່ອນໄມ້	ທັງຫລາຍ	4. ດອກນຶ່ງຫອມອ່ອນພ້ອງ	ໃນທວງ
ປິນດອກເອົາມາທວາຍ	ຮິ່ມກັງ	ແດເດືອດແດແດດວງ	ເດືອດັງ
ດວງນຶ່ງເມື່ອລົມຜາຍ	ຜັນຫມອກ	ດອກນຶ່ງບ່ອມເປັນພວງ	ສາມາດ
ປິນສູ່ແດນຟ້າຕັ້ງ	ຕໍ່ພິນພາຍສາຍ	ໂຄອາດລົງລອບລ້າງ	ຈິ່ງໄດ້ເຊີຍຊົມ
2. ດອກນຶ່ງເຫາະຫອບເຕັ້ນ	ລິລາ	5. ດອກນຶ່ງກ້ອງກ່ອມກ້ອງ	ລົມໂກວ
ເອົາແທບທຽມທົງຫາ	ແນບເນື້ອ	ດວງນຶ່ງຄືຄຳໄຮ	ຈາກໄຮ່
ດວງນຶ່ງມີວັນນາ	ພາຍພ່າງ	ດອກນຶ່ງບໍ່ແຍກໄນ	ປອງນຶ່ງ
ຈັກວ່າ ຜ້າຮູ້ວ່າເສື້ອ	ສິ່ງນັ້ນຄະນິງດູ	ຈັກຖືຄຳຈອມໄທ້	ຂ້ານ້ອຍຫຼຸນກວາຍ
3. ດອກນຶ່ງ ສອງປີ້ກ້ອງ	ສາກິນ		
ດັງທົ່ວພິມພາຍຫິນ	ແຫລ່ງຫລັ້າ		
ດວງນຶ່ງຮິດສຸຄິນ	ຫອມຮ່ວງ		
ນາງອະມອນເຈົ້າຟ້າ	ຢູ່ເຝົ້າແຝງໂພຍ		

ປາກົດວ່າ ການທວາຍຊີ້ດອກໄມ້ ປ່ຽນກັນເວົ້າກັນວ່າ ດຳເນີນໄປຈົນຂ້ອນຄືນເດິກດິ່ນ, ບ່າວສາວຜູ້ຖືກໃຈກັນ ກໍຈັບຄູ່ໃສ່ຄູ່ລາວ ກອດດົມຊົມຊ້ອນກັນ ໃນຕອນສຸດທ້າຍຂອງການທວາຍດອກໄມ້ ບົດກອນສຸດລົງແນວນີ້ :

1. ດູເດິກດາວດາດຟ້າ	ລະແດນແພງ	2. ເຫນື້ອງນຳ່າງ	ນ້າວ ຄຳຊົມ	ກໍມີ
ແພງພ້ອມພາຍງ	ຫິນ ແຫລ່ງຫລັ້າ	ຊັບງຸ່ມງຈົມ		ຈູບແກ້ມກໍມີ
ສາວບ່າວສິນກັນເຮ	ຮ້ອງຮຳ	ຮອນງ ພຣະແພງດົມ		ດູອ່ອນ
ໂທເຣດໄດ້ຊອນຜ້າ	ກ່ອມກັງ ກາມະນີ	ນັກຂັດຕະລິກກອງເກິ່ງແຈ້ງ	ຈິ່ງ (ແລ້ວລູ) ມະໂນ	

ຂ/2. ການຊຶ່ງແນນ

ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ, ການຊຶ່ງແນນ ເບິ່ງບຸນວາດສະຫນາ ຄູ່ຊີວິດ ເປັນບັນດອນຫນຶ່ງ ຂອງ ເບິ່ງບຸນເຕົ້າຂ່ວງ. ຫລັງຈາກທວາຍດອກໄມ້ກັນໄປຄືນຫນຶ່ງແລ້ວ ວັນກັດມາ ແກນເຈົ້າກາບຄຳຫວາ ກໍແນະນຳໃຫ້ທ້າວຮຸ່ງ ແລະ ນາງງ້ອມ ຊຶ່ງແນນ ຄູ່ກັນເບິ່ງ. ເຄື່ອງທຳພິທີ ເຂົ້າໃຈວ່າ ມີຊຶ່ງຊຶ່ງແທ້ໆ ໂດຍໃຊ້ບອບຄຳເປັນ ກະໂຕ້ນນຳຫນັກ ເອົາດອກໄມ້ທູບທຽນໃສ່ພານ ແລະ ຜ້າເຫລື້ອມ ອະທິຖານ ແລ້ວກໍເອົາຄືນຂຶ້ນຊຶ່ງ ຜູ້ຕິຄວາມແມ່ນຫມໍໂຫນ (ຫນ້າ 32)

1. ຄ່າວງ ຫນ້າເອື້ອຍມຸ່ງ	ອາມການ	2. ໂສມສະອາດທ້າວທັງສີ່	ທົງສະການ
ບຸນທຽນທອງໃສ່ໃນ	ຂັນເຂັ້ມ	ເຂົ້າກິດາຍອບຄຳໃສ່ສີມ	ຜາງແກ້ວ
ຮ່ອງໆ ເຫລື້ອມກາສາ	ໃສມາດ	ບໍ່ສອງໄທ້ ນົງຄານ	ຂັນນັ່ງ
ປະດັບດອກໄມ້ລຽນເຫລັ້ມ	ເລືອກມາ	ສິນບໍ່ແຄ້ວຄົງຊ້າຍ	ທໍ່ໃຍ

ຫມໍໂຫນທວາຍວ່າ ທ້າວຮຸ່ງ ຈະໄດ້ເມຍຫລາຍຄົນ, ມີແນນຄູ່ກັບຫລາຍສາວ ເຊັ່ນ ນາງອິ້ວຄ່າ ລູກລຸງ, ນາງອູ່ແກ້ວ ນອກນີ້ ຍັງຊຶ່ງເບິ່ງບຸນວາສະຫນາອີກ ຫມໍໂຫນບອກວ່າ ຈະໄດ້ເປັນເຈົ້າຄອງ ຫລາຍບ້ານຫລາຍເມືອງ (ຮອບທີ່ ນ້ອງຈັກໄດ້ຜ່ານພື້ນທັງຄ້າຍ ນັ່ງປອງ).

ການຊຶ່ງແນນຊຶ່ງບຸນ ດຳເນີນໄປເປັນຄູ່ໆ, ພວກເອື້ອຍລ້ຽງນາງນົມຂອງ ນາງງ້ອມ ຊຶ່ງແນນຄູ່ ກັບຊຸມແມ່ທັບນາຍກອງຂອງທ້າວຮຸ່ງ ເຊັ່ນ ອ້າຍຄວ່າງ ຊຶ່ງກັບ ອາມການ, ຈ່າຊ້ອນ ຄູ່ກັບນາງບົວ ທອງ. ຈ່າຊ້ອນນັ້ນ ກິວ່າ ເປັນຕົວຕະຫລົກປະຈຳກອງທະຫານຂອງທ້າວເຈືອງ, ເປັນຄືນເກົ້າທັງຫົວ ລ້ານ ແຂ້ວຫລ່ອນຫມົດແລ້ວ. ເມື່ອຫມໍໂຫນທວາຍທັງສອງຈະໄດ້ທ່າງພາກກັນ ໃຜໆ ຈິ່ງຫົວສ່ວາງຂຶ້ນ ທັງເອື້ອຍມຸ່ງ ເວົ້າສຽດສີ ເປັນອັນຢອກໃຍ ຫົວມ່ວນກັນ.

ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

(ກອນຫນ້າ 32)			
1. ເກົ້າຈ່າຊ້ອນເຮວເຮັງ	ໄປຕາມ	2. ສ່ວາງ ຮ້ອງຄັບຂ່ວງ	ຕີອີກ
ແນນບົວທອງທ່າງຊາຍ	ຊວນນ້ອຍ	ເຂົ້າກິທວນຄຳລູງກ່າວສຽວນ	ໄສເກົ້າ
ຮິມຮິມພ້ອມສາວຮາມ	ໃຊ້ຊ່ວງ	ຊຶ່ງວ່າ ເຂົ້າທຸກຈຳເກືອກິນ	ການຍາກ ກໍດີ
ຂ້າອ່ອນເຈົ້າຕົວສ້ອຍຜາງກ້ວນ	ທໍ່ລຸງ ແທ້ລີ	ແນນຢ່າໄດ້ເປັນເຫງົ້າ	ເພື່ອນຫຍັ້ນ

ການດູມໍຊຶ່ງແນນ ຊຶ່ງບອກບຸນວາດສະຫນາຂອງພວກນາຍທະຫານຂອງທ້າວເຈືອງ ຈະແຈ້ງ ເຊັ່ນ ບອກວ່າ ແອງຄອນຈະໄດ້ໄປເປັນໃຫຍ່ຢູ່ແດນໄກ ຈະໄດ້ລູກເມືອງຢູ່ກັບບ້ານ, ອ້າຍຜ່ອງກໍຈະບໍ່ໄດ້ຢູ່ບ້ານ ຢູ່ເຮືອນຄືນ ຈະໄດ້ຊັບສິມບັດມາແຕ່ທາງອື່ນ, ອ້າຍເກືອນ, ຊຸນເພັງ ລ້ວນຈະໄປຮັ່ງໄປມີ ຢູ່ບ່ອນໄກ ສ່ວນພວກຜູ້ສາວ ບາງຄົນກໍຈະໄດ້ເປັນຮ້າງ ເປັນຫມ້າຍ ຕາມກິດເກນຂອງໂລກ :

1. ຍິ່ງໆ ຫນ້າຫມໍ່ສ່ວງ	ໂຫນຫວາຍ
ສົມພານຫນັກພ່ອງເບົາ	ບາງບ້າງ
ຍິ່ງຊາຍແທ້ທາງມີ	ໃນໂລກ
ລາງພ່ອງຮ້າງລາງຫມ້າຍ	ຢູ່ສະເທີນ
ລາງພ່ອງລຸໂຊກຝັນແຝງຮ່ວມ	ຄໍາພະໂມ ກໍ່ມີ
ຮົມໆ ເຕີນແຕ່ງດີ	ດາມ້ຽນ ...

ຂ/3. ການຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ *

ປາກົດວ່າ ປະເພນີ ຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ ເປັນປະເພນີບູຮານຂອງຊົນຊາດ ຂອມ-ມອນ-ຂະແມ ໃຊ້ເປັນການສ່ຽງຫວາຍເບິ່ງບຸນວາສະຫນາ. ໃນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ເພິ່ນພັນລະນາເຖິງການຄວ່າງຄ້ອນຂອງແຕ່ລະຄົນ ພ້ອມຄໍາຫວາຍຂອງຫມໍ່ໂຫນຢູ່ 20 ບາດ ຫລື 80 ແກວ ໃຫ້ລາຍລະອຽດພິສົມຄວນ (35-36) ຜູ້ຈະຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງທີ່ພວມປິ່ນ (ຕາມແຮງດຶງກ້ຽວດ້ວຍເຊືອກເສັ້ນໂຫມ) ຄືຫມາກຂ່າງນັ້ນ ຕ້ອງອະທິຖານ ເສຽກ່ອນແລ້ວຈິ່ງຄວ່າງຄ້ອນໄປ, ກືກບ່ອນໃດມີຄວາມຫມາຍແນວໃດ ຫມໍ່ໂຫນຈະເປັນຜູ້ບອກ.

ທ້າວຮຸ່ງ ເປັນຜູ້ທໍາອິດ ທີ່ສ່ຽງ ຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ (ຫນ້າ 35)

1. ທ້າວຮຸ່ງ ເປື້ອງຄ້ອນຄວ່າງ	ໂກວກອນ
ເຮືອງໆ ຄໍາເຮືອແຫວນ	ເຮືອງມ້າວ
ເລີຍຕໍາຫນ້າກອງສະດອນ	ດັງມີ
ສ່ຽງສະນັ້ນດ້າວເມືອງກວ້າງ	ຄິ່ນເຄງ

ທ້າວຮຸ່ງແກວ່ງຄ້ອນກືກຫນ້າກອງພໍດີ ກິວ່າ ບຸນສົມພານສູງ, ນາງງ້ອມເຫັນດັງນັ້ນ ກໍ່ອະທິຖານແລ້ວຄວ່າງຄ້ອນຄືກັນ :

1. ຊະບູເນື້ອນາງງາມ	ງ້ອມມ່ວນ	2. ກ້າວ່າສົມພານຂ້າຍັງຄາມ	ຄົງທ່ຽງ
ຜູ້ທີ່ອ້າງຜິວຜ້ຽນ	ລູກເມັງ	ຂໍໃຫ້ກືກເຄິ່ງຫນ້າທັນແມັງ	ແມ່ນກອງ
ເຈົ້າດ່ວນຮູ້ຮີບກ່າວ	ກອນງາມ	ເຈົ້າສ່ຽງແລ້ວກື້ມແກວ່ງ	ໂກວກອນ
ເທວາທັງພາຍເທັງ ຮອດສວາງ	ຈໍາແຈ້ງ	ຄະທາໂອຍະຮາລົງ ແມ່ນທາງ	ທັນຫນ້າ

ປາກົດວ່າ ທັງນາງອິວຄໍາ, ນາງອາມຄາຍ, ນາງອູ່ແກ້ວ ໄດ້ມາຮ່ວມ ໃນງານບຸນເຕົ້າຂ່ວງນີ້ ຄືກັນ ແລະ ທຸກຄົນກໍ່ໄດ້ລອງສ່ຽງຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງຄືກັນ.

ກອງ* ໃນນີ້ຫມາຍເຖິງກອງມະໂຫຣະທິກ ຫລື ກອງຂ້າ (ຄ້ອງບັ້ງກໍ່ວ່າ) ເຊິ່ງເປັນວັດກູບູຮານມີຄໍາຊຸດຄົນໄດ້ໃນຫລາຍປະເທດ ແຫລມອິນດູຈີນ (ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງ) ຫນ້າ 34-35)

1. ອີ້ວຄ່າຜູ້ນຶງຫນ້າ ລູກລຸງ
 ຍົກບ່າງເປື້ອງຄ້ອນແກວ່ງ ໂກວກ່າຍ
 ແບງສຸງສຸຍກຶກກອງ ທັນສ້າງ
 ຈັກຫມາຍຫມັ້ນຮອຍໂຄລ ຄລາຄລາດ
 ອິດຢູ່ຮ້າງຮາມຫນ້າ ເບົາບານ

3. ຄ່າວງ ເຫລື້ອມມຸກມາດ ຫົວແຫວນ
 ຍິຄະຫາໂກວແກວ່ງຜາຍ ຜັນເປື້ອງ
 ຮິມງ ພ້ອມຊາວເມືອງ ເມີນພໍ່
 ເລີຍກຶກເປື້ອງສາຍເສັ້ນ ເຊືອກໂຫມ.

2. ນຶງກ່າວເນື້ອນ້ອຍນາດ ອາມຄາຍ
 ສອງຄານເປັນດັ່ງດຽວ ດູຂ້ອງ
 ໂອຍອາຍໂອ້ປອມຫມີ ແກມບ່າວ
 ນາງອູ່ແກ້ວເລີຍຢ້ອງ ອອກມາ

ນາງອູ່ແກ້ວ ແກວ່ງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ ຊື້າໄປກຶກເອົາເຊືອກໂຫມ ຫມໍໂຫມບອກວ່າ ນາງຈະໄດ້
 ພັດພາກບ້ານໂກຈາກພໍ່ແມ່ ທັງຈະເສຍບ້ານເສຍເມືອງ ໄດ້ປົບລີ້ຫມີໂກ. ນອກຈາກ ຜູ້ສາວທັງຫລາຍ
 ຈະສ່ຽງແກວ່ງຄ້ອນແລ້ວ ພວກຜູ້ບ່າວແມ່ທັບນາຍກອງທັງຫລາຍ ກໍ່ພາກັນສ່ຽງ ຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ
 ນໍາກັນ (ຫນ້າ 35).

ການຫລິ້ນດໍາເນີນໄປຈົນຮຸ່ງແຈ້ງ ແສງແດດສ່ອງຟ້າ ຜູ້ຄົນທັງຫລາຍ ຈຶ່ງອໍາລາຈາກກັນ.

- * ເຮົາກໍມາມ່ວນຫລິ້ນຫວນພາກ ບໍລະບວນ
- ຜົວເຫມືອຍຫມອກມາຍ ນຶງຂ້ອນ
- ດູດ່ວນດັ່ງລາຕີ າກ້ຮຸ່ງ
- ແສງແດດຮ້ອນຊາວຟ້າ ໂຄ່ລາ

ກ່ອນຈະເລີກຈາກກັນນີ້ ມີການສັ່ງລາກັນຢ່າງຄັກແນ່ ມີທັງຄໍາອວຍພອນ ຄໍາຫມັ້ນສັນຍາຕໍ່ກັນ
 ຄໍາຢອກໃບລະຫວ່າງບ່າວສາວ, ຄໍາສອນສັ່ງຝາກຄະຕິຕໍ່ກັນນັ້ນ ມີເນື້ອໃນດີ ແລະ ມີປະໂຫຍດແທ້.

(ບົດກອນຫນ້າ 37-38)

1. ຢູ່ເຍີ ຜົວຜ່ອງເນື້ອນ້ອຍນາດ ນຶງສີ
 ເປັນພະຍາຍົດຍິ່ງທາງ ໂທອ້າງ
 ຢູ່ເຍີ ສໍາລິເນື້ອ ຈຽມປາງ ພຣະພໍ່ ຮຽມເອີຍ
 ເຫມືອນ ຈັກຈາງຮູບໄວ້ວັນນີ້ ພາກແພງ ກ່ອນແລ້ວ

3. ຈັກວ່າ ໂຊຍະໂຊກທີ່ ຮູ້ວ່າ ກໍາສຸດ
 ດີທີ່ເຮືອງໆ ວັນ ເຮືອແສງ າສຸຊ້າຍ
 ເມື່ອນັ້ນ ບາບຸນເຈົ້າເຈືອງລຸນ ຕໍານຕອບ
 ພົນພວກພ້ອງ ທັງຄ້າຍ ຢູ່ພັງ

2. ຈັກວ່າຫນັກຄູ່ສ້ານ ລ້ານເລົ່າ ຍັງເບົາ
 ຄືຄູ່ອາກິນສລຽນແສບສແລງ ແຮມເຮືອ
 ຈັກວ່າ ບຸນເຮົາທີ່ຍັງໂກ ກິນໂສກ
 ອັນຫນຶ່ງຮອຍວ່າບາບກ່ອນກ້ຽວທາງຊ້ອນ ເລົ່າມີ

4. ບຸນປະກອບເຈົ້າ ຈອມມິ່ງ ເມືອດີ ແດ່ເກີ້ນ
 ໂພຍໂພສັງຢ່າຕອມ ຕົນເຈົ້າ
 ເມືອເຢີຜູ້ແພງສິນ ສເມີຫລໍ່ ກູເອີຍ
 ຫມັ້ນຫມິ່ນເຂົ້າຍາຮ້ອນ ຫອດຮົມ

5. ນ້ອງກໍຮັກຮູບເຈົ້າລ້ານທີ່ ວ່າຈັກຫາຍອາຣົມສ່ວນກະຫາຍ ເທື່ອນີ້ ວັນຕົກມີ ເມື່ອເດືອນ ບາມຫນຶ່ງຮ້ອນຫາຍແລ້ວ	ທົນອົກ ໂຫຍຂ້ອນ ໄດ້ຂວບ ເລົ່າໜາວ	9. ຕົກຄືກເບື້ອງຫົນຝ່າຍ ອາການເຂົ້າຕັ້ງດຽວ ຫວັງຈັກກົມກຽວຝັນມາເກີນ ຊັກຊ່ອງຊັກວາຍໄວ້	ສະເຫິນເຂີນ ຕູ້ນີ້ ການຫ່າງ ແວ່ນໃຈ
6. ຫວັງຈາກເຈົ້າ ເຈົ້າຈວບ ເປັນດັ່ງຢຽວດວງດາວຢູ່ສູງ ຫວັງສົມສັອບຊົມສອງ ເປັນດັ່ງຊາຍຫນຶ່ງປ້ານແປວນ້ຳ	ມິເຄາະ ແສນກ້ານ ສົມສູ່ ແມ່ຂອງ	10. ຢູ່ເຍີ ພ່າງໆເນື້ອພຣະພິ ຢ່າໄດ້ຟັງຄຳໃສເລົ່າຕຽນ ພໍເມື່ອບຸນສະຫນອງໄດ້ຄືນມາ ເທື່ອນັ້ນ ເຮົາຮ່ວມຫ້ອງສະຖານແກ້ວ ຢູ່ສະກອນ	ທັງສອງ ອ່ອນເອີບ ຕົນນ້ອງ ນັ້ນແດ່ ວຽນຄອບ ຢູ່ສະກອນ
7. ກ້າມັນຫນັກຄູ່ໄງ້ຫລືບຟ້າທັບລັ່ນ ພາກຫນຶ່ງເອົາດິນຮອງສີ່ປາຍ ວ່າຈັກເມື່ອບິນຫຼື ແສນທະວີ ວ່າຈັກລົງລຸ່ມຫລື ຫນາເທົ່າ	ລົງເຕັ້ງ ສອງເທົ່າ ຄົວຄວັງ ໂບດຍາວ	11. ເມື່ອນັ້ນບຸນປະກອບເຈົ້າລ້ານມາດ ນຽນໆໃຈຈອດຈິງ ຢູ່ເຍີນິງຄານສັອບສີສລຽວ ສຸກແຫ່ງຫ້ອງບາຮ້ອນ	ສວນຕານ ຈານ້ອງ ພຣະພິ ຮຽມເອີບ ຮິມຮຽມ ແດ່ເນີ
8. ວ່າຈັກເດີນດຸ່ງຂ້າມຍັງຝັ່ງ ຄືຄູ່ຕົວຄາງຄາວຄັ້ງຕາຍ ຫນູຈັກສົງສະການໃຫ້ ກໍມາຫວນ ນົກເລົ່າໄດ້ ດູຫນ້າ	ຈັກກະວານ ຕົກໄມ້ ເຫັນປີກ ກໍໃຊ້ເຮົາ	12. ກະສັນໂສກຮ້ອນພິນທີ່ ໂມຕິສົມຢ່າຢຽວ ອັນທີ່ເມືອງເຮົາດ້າວສວນຕານ ກວາຍກ່ອງໄວ້ທັນນ້ອງ	ຄຳເຄືອງ ມາຍມ້າງ ກິງເທດ ອ່ອນອວນ

2.- ການເຂົ້າກຳ ຫລືການໄປຫລິ້ນຜາເຂົ້າ*

ນອກຈາກວ່າ ຝ່າຍແມ່ຍິງ ຈະຈັດບຸນເຕົ້າຂ່ວງເພື່ອເຊື້ອເຊີນ ຝ່າຍຊາຍມາຮ່ວມແລ້ວ ທາງ
ຝ່າຍຊາຍກໍຍັງມີ ປະເພນີຊວນຜູ້ສາວໄປເຮົາຜາ ຫລື ໄປເຂົ້າກຳນຳກັນເປັນຫມູ່ ໃຫຍ່ໆ ອີກ.
ໃນມະຫາກາບ ມີຕອນພັນລະນາເຖິງການໄປເຮົາກຳ ຄັ້ງຫນຶ່ງທີ່ໃຫ້ຮູບພາບ ແລະ ບົ່ງບອກຈຸດ
ປະສົງຂອງການໄປເຮົາກຳໄວ້ດັ່ງນີ້.

2.- 1. ເວລາອອກເຮົາກຳ :

ປະຕິບັດໃນລະດູແລ້ງ ບາມດອກໄມ້ບານເຮືອ ເຕັມດົງ ຄືທ້າຍເດືອນ 4 ມີ້ເພັງ

(ຄຳກອນຫນ້າ 42)

* ໃນມະຫາກາບເວົ້າວ່າ ຜາເຂົ້າ ເນື່ອງຈາກຄວາມຕ້ອງການ ທາງດ້ານສັນທະກະວີ ເຮັດໃຫ້ປິ່ນສົບ

1. ເດືອນສີ່ສ້ຽງໃສ່ສວາດ ປົງຫງາຍ
 ບາກໍ່ເຕັງຄໍາຄວນສັ່ງຄອນ ຄວາມແຈ້ງ
 ມຶງເບັ້ງຂ ໄປເກິ່ງເຈົ້າຫໍລາຍ ງ້ອມມ່ວນ ນັ້ນເນີ
 ບັດນີ້ ນ້ອງຢູ່ແລ້ງ ຮາມເຂົ້າ ຫວ່າງເພົາ ວ່າເນີ

2. ຟັງບິນ ຮວ່ານໆ ຟ້າດັງສນັ້ນ ສຽງເນືອງ ພຸ້ນເຍີ
 ຊວນຮຽມໄປ ເພື່ອນເຮົາ ຜາເຮົາ
 ແຫນແກ່ ບຸນເຮືອງສ້ອຍສີ່ໃສ ໂສມຮາບ
 ນ້ອງກໍ່ຄິດຈອດເຈົ້າແພງຊ້າງ ຄັ້ງຫວງ

2.- 2. ຈຸດປະສົງຂອງການອອກໄປເຮົາກຳ

ປາກົດວ່າ ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ກັນໃນທົ່ວສັງຄົມເບິ່ງນັ້ນວ່າ ການທີ່ບ່າວສາວອອກໄປເຮົາກຳ ຮ່ວມກັນ
 ນັ້ນ ຫມາຍເກິ່ງຫຍັງ ມັນແມ່ນໂອກາດໃຫ້ບ່າວສາວ ທີ່ເປັນຮູ້ ຄູ່ຮັກກັນໄດ້ຢອກໂຍໂກ້ຊິດ ເກິ່ງຂຶ້ນຮ່ວມ
 ປະເວນີ ສື່ບານຮັກຕໍ່ກັນຕໍ່ຫນ້າສິ່ງສັກສິດ ຜິສາງໃນກຳ ຫລື ຜິອາຮັກໃນປ່າ.

ເມື່ອແອງຄອນໄປບອກນາງງ້ອມວ່າ ທ້າວຮຸ່ງເຊີນໄປຮ່ວມເຮົາຜາ, ນາງງ້ອມກໍ່ເຂົ້າໃຈໂລດ
 ວ່າ ແມ່ນໄປຫລິ້ນມ່ວນເພື່ອໃຫ້ສວ່າງໃຈ, ດັ່ງບົດກອນຕອນນີ້ ບັນຍາຍໄວ້ :

- * ຄອນກໍ່ຂຶ້ນຮອດແລ້ວເນົານັ້ງ ໃນທີ່
- ເລີຍລວດຮຽງຄະດີເດີມດັ່ງບາ ເອົາໄຫວ້
- ຟັງພໍ່ແລ້ວນາງງາມ ຊານຂອບ
- ອັນວ່າຊວນພໍ່ຫວ້າຍຫວ່າງໄມ້ໄປເຮົາ ສວ່າງກະສັນ

ທັງໆ ທີ່ເຂົ້າໃຈຈຸດປະສົງຂອງການເຊີນຊວນນັ້ນຢູ່ ແຕ່ນາງງ້ອມກໍ່ຍັງຢາກປະຕິເສດ ໂດຍອ້າງ
 ວ່າ ຈະມີຜູ້ນິນຫວ່າ ປະຫມາດ, ດັ່ງນັ້ນທັງແອງຄອນ ແລະ ພວກແມ່ລ້ຽງນາງນົມ ພ້ອມພາກັນວ່າ ນີ້
 ເປັນຄອງເກົ່າບູຮານລາວ, ໃຜຈະມາເວົ້າຫຍັງໃຫ້ໄດ້.

(ບົດກອນຫນ້າ 42)

- * ສານໆ ສຽງກ່າວນາງ ໃນຫ້ອງ
- ອັນນີ້ເປັນຄອງແທ້ບູຮານ ລາວເກົ່າ
- ຈຽມວ່າ ນ້ອງທ່ານເຈົ້າຈໍາຂ້າ ຮີບແຮງ
- ຄິດເງົ່າງ້ວນເມົາມາກ ມົວໃຈ ...

ແຕ່ເພື່ອໃຫ້ຄັກໃຈ ນາງງ້ອມຍັງສັ່ງແມ່ລ້ຽງນາງນົມ (ຜູງລົວອາ) ໄປຖາມແມ່, ບອກກ່າວ
 ໃຫ້ຮູ້ ນາງເມັງກໍ່ຮັບຮູ້ ຮິດຄອງອັນນີ້ໂດຍກ່າວວ່າ :

* ເພິ່ງທີ່ນິງສີເຈົ້າຈອມແພງ ນ້ອຍແມ່ ໄປແລ້ວ
 ຍັງຊອບຜູ້ແພງລ້ານ ຈິ່ງຊວນ ນັ້ນດາຍ
 ຈອມແຕ່ເກົ້າປະກົມເກົ້າ ລາວລາງ
 ມວນກັນໄປສິ່ງດຽວ ໂດຍດ້າມ ...

ດັ່ງນັ້ນຈິ່ງຖືໄດ້ວ່າ ຮີດຄອງອັນນີ້ ເປັນແບບປະຕິບັດກັນມາແຕ່ດັ້ງເດີມຢ່າງໜຶ່ງ ດັ່ງທີ່ນັກປະພັນ
 ໄດ້ຢັ້ງຢືນອອກດ້ວຍປາກຂອງຕົວລະຄອນສຳຄັນ .

2.- 3. ຮູບແບບການປະຕິບັດ

ຫລັງຈາກກ່າວເຊີນກັນ ຕົກລົງມ້ຍາມກັນແລ້ວ ຝ່າຍຊາຍ ກໍຈັດແຫ່ຂະບວນອອກໄປກ່ອນຕັ້ງແຕ່
 ເຊົ້າງ .

(ປີປາຍເຈົ້າ ເຈືອງລຸນ ຕ້ານ ຄວ່າງ
 ປ່າວເພື່ອນໄວ້ທຸກໜ້າໄປເຊົ້າ ຊູ່ຄົນ)

ຂະບວນຊ້າງ ຂອງທ້າວເຈືອງໄປຢຸດພັກຢູ່ທົ່ງນາ ແລ້ວຈິ່ງສິ່ງແຍງຄອນ ເຂົ້າໄປບອກນາງງ້ອມ
 ເຊີນອອກມາສົມທົບ . ພວກນາງງ້ອມ ກໍຈັດແຈ້ງແຕ່ງເພດ ແລ້ວອອກເດີນທາງມາ .

1. ທຸກທີ່ທ້ຽນຈາວຈີ່	ບຸບຜາ	3. ທະລົງດ້າວເດັຍລະດາດ	ແພນທອງ
ພູທອນເກິ່ງທົ່ງນາ	ເຊົ້າຊ້າງ	ເສນານໍາມ່ວນເມືອງ	ເກິ່ງທ້າວ ...
ກໍຈິ່ງສິ່ງຄວາມໃຫ້ຫາຄອນ	ມາກ່າງ	ພຣະອົງຍ້າຍທຸງຍູ	ບັງຮິ່ມ
ນິງເບັ້ຣະໄປສູ່ງ້ອມທັນອ້າງ	ມ່ວນເມືອງ	ຊ້າງແນບນ້າວຮອງເຈົ້າ	ຈາກລົງ
2. (ສິນງ ເຂົ້າອອກວຽງ ຍາມເຊົ້າ)
 ພົນບວງເທົ້ານາພຽງ ແກວທົ່ງ
 ຜ້າຍແຜ່ນລ້ານເລີຍລໍ້າ ລ່ວງໄປ

ພົນາງງ້ອມໄປຮອດ ທ້າວເຈືອງກໍຊັກຊ້າງເຂົ້າມາຮັບເອົານາງງ້ອມລົງຈາກຫລັງຊ້າງ ໂດຍບໍ່
 ວາງມືຈາກ ທຸງຍູ (ເຄື່ອງກັ້ງແສງແດດ) .

ເສນາອາມາດຈັດແຈ້ງແຕ່ງບ່ອນພັກເຊົາ ຢູ່ກັບທົ່ງນາພຽງ (ກາງມ່ານ, ປູສາດເສື້ອ ແລະ
 ມ່ານມຸງ) ໃນຕອນນີ້ກໍມີການຂ້າຄວາຍ ທໍາພລິກໍາລ້ຽງຜີດໍ້າ ທັງຫລາຍກ່ອນ ແລ້ວທຸກຄົນຈິ່ງກິນເຂົ້າ
 ນໍາກັນ ຈາກນັ້ນ ຈິ່ງອອກເດີນທາງ ສູ່ກໍາຜາດ່າງ .

ເວລາເຂົ້າໄປໃນກໍານັ້ນ ນາງງ້ອມກັບທ້າວຮຸ່ງ ຢູ່ນໍາກັນຕະຫລອດເວລາ ສ່ວນພວກບ່າວສາວ
 ອື່ນໆ ກໍຢອກໃບກັນ ຕາມແຕ່ໃຜ ພໍໃຈ .

(ບົດກອນໜ້າ 44) ບັນຍາຍເກິ່ງສະພາບໃນກໍາແນວນີ້ :

1. ສະພາດພ້ອມທ້າວໃຫຍ່ ພູທອນທວນ ພໍ່ຮຽມ ດີແກ່ ສາວນັ້ນເຂົາຜາຈວງ ງ້ອມມ່ວນເຈົ້າ ທຽມນ້ອງ	ເຈືອງຫານ ເກິ່ງກ້າ ພ້ອມບ່າວ ບໍ່ຄລາ	5. ແຕ່ນັ້ນ ມ່າງໆ ນິ້ວເຮືອງແນບ ດູດັ່ງສອງຄານເລີຍບໍ່ກວນ ບົວທອງຜູ້ເກັ່ງຍາ ເຈົ້າຈ່າຊ້ອນ ໃຈພ້ອມ	ເພິ່ງຈາ ກຸມນ້ອງ ຍັງກ່ອງ ເພດຄອນ
2. ແຕ່ນັ້ນ ສາວກ່າວມ້ຽນປະດັບຫມູ່ ແອງຄອນແຍງຫມູ່ສາວ ມີຊອນເສື້ອຜັນນົມ ສຽງອ່ອນໂອ້ໂອຍເຈົ້າ	ເຫມືອນກັນ ໄຊຊື່ ນ້າວຈູບ ກ່າວອາຍ	6. ອ້າຍຜ່ອງພ້ອມຜູງຫມູ່ ເຂົາກໍ່ກວນບາຍແຂນກອດຄໍ ລາງຄົນຂ້ອງພວງຫນາມ ລາງຜ່ອງສິ້ນເຂິນເນື້ອ	ນົງຮາມ ເຊີຍຄັນ ເກົາຄວີ ກໍ່ມີ ນັ່ງເປືອຍ
3. ມີລູບໄລ້ເອື້ອຍມຸ່ງ ມີສວານຮັດ ໂຮບເອົາ ຮານີແນນນໍາກ້ຽວກຸມກັນ ເອື້ອຍມຸ່ງຜູ້ ນົງຫນ້າ	ພັນແຂນ ຮອງຫນ້າ ລົງເກີດ ແລະຊ່າມ ຈິ່ງຈາ	7. ສຽງມີຮ້ອງ ເຮຣ່ອນ ຄອນເລີຍບາຍແນບນົມ ມີຄົນລົ້ມພໍອາຍ ສຽງສນັ້ນກ້ອງໃນຫັນ	ໃນດົງ ກວນຄັນ ອັບປາກ ມີນັນ
4. ຕູກໍ່ເປັນດັ່ງເກົ້າແກ່ຮູ້ຫລິ້ນຫລາກ ພົນຫລາມຫລາຍຄັ້ງເຫຼືອ ພູບານຜູ້ເປັນອາວ ມັນກໍ່ແຍງຝ່າຍກ້າເຂົາອ່ອນ	ເສີນງາມ ນີ້ເດ ໃນກ້າ ອ້າຍຄວ່າງ ອາມການ		

ເຂົ້າໄປຮອດກ້າແລ້ວ ທ້າວຮຸ່ງກັບນາງງ້ອມ ກໍ່ໄດ້ທູບທຽນກ່າວສັດຈະອະທິຖານສາບານຮັກຕໍ່ກັນ
ຈາກນັ້ນ ຈິ່ງກັບອອກມາຍັງທົ່ງພຽງ ບ່ອນເກົ່າ ກິນເຂົ້າເຊົ້າມີແຮງ ແລ້ວກໍ່ຢອກຫລິ້ນຫມາກຄອນກັນ
ເອີ້ນວ່າ ແກວ່ງຄອນ ໂດຍໃຫ້ພວກແມ່ຍິງສາວເປັນຜູ້ເລີ່ມ ຄືດັ່ງໃນບົດກອນຫນ້າ 45, ພວກເສນາອາ
ມາດ ອ້ອນວອນໃຫ້ນາງງ້ອມ ແກວ່ງຄອນ ວ່າ :

1. ຄັນຮິ່ມກັງລົມດຸ່ງ ແຕສັງສຽງປີ່ເພງ ຫານພາຍຜູ້ໃຈຂວາງ ຄວນທີ່ຜູ້ແຫ່ງເຫງົ້າບຸນກວ້າງ	ດວງສີ ພານສ້າງ ໄຫວ້ອ່ອນ <u>ແກວ່ງຄອນ</u>	2. ຫມັກຫມ່ອນຫນ້າງ້ອມມ່ວນ ເຍັ້ງຄໍາທັງຄວ່າງພາຍ ອາວຊ້ອນ	ພອຍຂານ ອາວຊ້ອນ

ແລະ ອີກຄອນຫນຶ່ງ ພັນລະນາເກິ່ງວິທີຫລິ້ນວ່າ :

1. ມີກ່ວງກິ່ມຄ້ອນດອກ ພູທອນຮັບຮີບເອົາ ເຮັງໂຍຜູ້ໃຈຄາມ ຄ້ອນດອກໄມ້ບາຍກິ່ມ	ມາລາ ເລີຍໄດ້ ຄະນິງຕອບ ກິກຮຽມ	2. ໃຈປະກອບຂ້າຊັ້ນຍີ່ ສາວນົງສຽງມ <u>ແກວ່ງຄອນ</u> ຍິນໆ ບ້າງເຫລືອງແດງ ຂາຍີ່ຜູ້ໃຈແຈ້ງ	ຊຸນຍົນ ມາພ້ອມ ສິ້ວແຮ່ມ ຜູ້ຄົນ

3. ຊະແລບນິວກ້ຽວກອນ ຫາຄອນ
 ຄ້ອນຊະໂລມພອຍກິກນິມ ເຮຮ້ອງ

* ຄອນກິກເກົ້າສາວບາງ ເກົ້າຄົວ

ເຂົ້າໃຈວ່າ ຄອນ ແມ່ນເຄື່ອງຫລິ້ນຢ່າງຫນຶ່ງ ເຮັດດ້ວຍຜ້າສີຕ່າງໆ ຂອດເປັນປຸ້ມແກ່ນ ເຫນັບ
 ດອກໄມ້ໃຊ້ແກວ່ງໃສ່ກັນ ກິກໃສ່ກິກວາຈັບໄວ້, (ອາດແມ່ນປະເພນີຫລິ້ນຫມາກຄອນ ຂອງຊາວໄທດໍາ,
 ຊາວມົ້ງ ໃນຍາມບຸນປີໃຫມ່ ສະຫາຍ ຄໍາແພງ ມັກຄົນຄວ້າສະກາບັນ ຊົນເຜົ່າ ວິທະຍາໄຫ້ຂໍ້ມູນຕໍ່ມ
 19-10-90)

ຫລິ້ນແກວ່ງຄອນກັນແລ້ວ ຂະບວນຈິ່ງຍ້າຍມາພັກຢູ່ ບອດຄອນ (ແມ່ນໍ້າບ່ອນກ້ວກະແສໄຫລ
 ແຮງ) ກິນເຂົ້າລ້ຽງເຫລົ້າໄຫກັນຈົນເມົາມີອິ່ມດີ ພິມັນ ແລ້ວທ້າວເຈືອງກັບນາງງ້ອມກໍ່ເຂົ້ານອນນໍ້າ
 ກັນໃນທ້ອງກາງມ່ານບັງ ບົດກອນຫນ້າ 46 ບັນຍາຍໃຫ້ຮູບພາບຕອນນີ້ ຈະແຈ້ງວ່າ :

1. ແລ້ວເລີກເຫລົ້າໄຫມາກ	ມວນເມືອ	2. ສາວກ່າວລ້ວນລົດມ່ານ	<u>ບັງເຮັດ</u>
ບາໄຫເຈືອງຈາກຈຽມ	ຈອມໄທ້	ນາງກໍຍິນອາວອນລວດກະສັນ	ແດດັ້ນ
ເມື່ອນັ້ນພູທອນທ້າວແຝງເຜືອ	ເພົາພີ່	ແອວກົມຊຸ້ມເອົາຄໍ	ຊິດນັ່ງ
ຫນ້າຕໍ່ຫນ້າປານໄລ້	ລິ່ນອິນ	ເປື້ອງໄປຫລິ້ນທາງປີ້ນ	ຕໍ່ກັນ ...

ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈຸດປະສົງສຸດຍອດ ຂອງການມາເຮົ້າຜາຂອງບ່າວສາວ ໄດ້ບັນລຸຜົນສໍາເລັດ
 ແລ້ວນັ້ນ ກໍ່ຄືໄດ້ນອນຮ່ວມກັນ.

ສະຫລຸບ

ທັງການເຕົ້າຂ່ວງ ແລະ ການເຮົ້າກໍ່າ ແມ່ນກິດຈະກຳຂອງບ່າວສາວ ລະຫວ່າງຫລາຍບ້ານ-
 ເມືອງ ຈັດຂຶ້ນຮ່ວມກັນ ເພື່ອສ້າງສໍາພັນໄມຕີ ຄວາມຮັກແພງ ໂດຍການຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ເປັນພໍ່ແມ່ເກົ້າ
 ແກ່ບ້ານເມືອງ ກິວ່າ ເປັນປະເພນີດີງາມອັນຫນຶ່ງ ເຊິ່ງສັງຄົມພ້ອມພຽງກັນປະຕິບັດ. ນອກຈາກ
 ສ້າງສໍາພັນໄມຕີແລ້ວ ຍັງເປັນການປະກາດຄວາມສໍາພັນ, ຍັງຍືນໃຫ້ສັງຄົມຮັບຮູ້ນໍ້າອີກ. ໃນພິທີບຸນທັງ
 ສອງ ມີການຫລິ້ນທີ່ສະແດງຄວາມສາມາດ ຄ້າຍໆ ເປັນເກມກິລາ ເຊັ່ນ ການແກວ່ງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ
 ທີ່ປິ່ນຫັນນັ້ນ ກໍ່າບໍ່ເຝິກແອບເລື້ອຍກໍ່ຈະແກວ່ງບໍ່ແນ່. ການທວາຍຊິດອກໄມ້ກໍ່ເປັນວິທີການສິດສອນຄວາມ
 ຮູ້ທາງດ້ານທໍາມະຊາດໃຫ້ກັນ ແລະ ກັນ ທັງສອງປະເພນີນີ້ ແມ່ນຊົນຊັ້ນປົກຄອງ ເປັນຜູ້ຈັດຕັ້ງພາຫມູ່
 ສາວລ້ຽງນາງນິມ ພວກທະຫານແມ່ທັບ ນາຍກອງເຮັດ ຄ້າຍໆກັບເປັນການຕອບສະຫນອງໃຫ້ຮາງວັນ
 ແກ່ພວກເຂົາ.

ຄໍາສັບ

ກ່ວງກັບອາລິມຮັກ : ໄຕ່, ຫຸມ, ຂໍ່າ (ຜ້າ), ຄະນິງ, ຮອງຮິມ, ທົງກະສັນ, ຄິດຄັງ, ຮິມກະ

ຫາຍ, ຫົວສວາດ, ໄຊຊູ້, ກຳເດົາ, ສ່ອງງາມ, ຮອງຮິມ, ສະເຈົ້າ, ເງົາງ້ວນ, ຫານຂວັນ, ຫມອງຫມ້ອມ.

ກ່ຽວກັບຜູ້ຄົນ : ຊາວພ້າ, ຊາວບິນ, ເມືອງບິນ, ເມືອງພອງ, ຊາວລຸ່ມ, ຊາວແຂກ, ຄອງສວັນ, ລ່າມເມືອງ, ນາງໂຍ, ຫມໍໂຫນ.

ສິ່ງຂອງທົ່ວໄປ : ມະຮາມ, ທຸງຍູ, ມ່ານມຸ່ງ, ຫະໂລຈິນ, ລົງຂໍ, ກະເສລາ, ຄະຫາ, ບອບຄຳ, ຜາງແກ້ວ, ທຽນທອງ, ຂັນຄຳ.

ຊື່ຄອກໄມ້ : ສະມັງ, ມະລິວັນ, ຈວງ, ຈັນ, ຮັງ, ຮັງຊາຍ, ເອງຊັນ, ດຳດວນ, ກາພະບອມ, ພວງເຄືອ, ງວງສຸ່ມ, ຈຳປີ, ຈຳປາ, ຢື່ນແຍ້ (ບໍ່ແຍ້) ກາສະທິງ, ພ່ວງພິ, ກັນນິກາ, ສາລະພິ, ລຳດວນ, ກ້ານກ່ອງ, ໂຍທິກາ.

IV. ປະເພນີການຕາຍ - ການສິ່ງສະການ, ການຄົບງັນ

ຢູ່ໃນເລື່ອງທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ມີການກ່າວເຖິງປະເພນີ ປະຕິບັດໃນເວລາມີຄົນຕາຍ ຢ່າງລະອຽດຢູ່ສອງຄັ້ງ ຄື :

(ກ) ເມື່ອຊນຈອມທຳ ພໍ່ຂອງທ້າວຮຸ່ງ ຕາຍຢູ່ໃນເມືອງຂອງຕົນເອງ ໃນຂະນະທີ່ເປັນເຈົ້າຊີວິດ ເມືອງຂາຊາຍ, ປະເພນີການສິ່ງສະການ ທີ່ກ່າວໄວ້ ຈັດແບ່ງເປັນຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ໄດ້ດັ່ງນີ້ :

1. ການຄົບງັນໃນເວລາ ມີຂອນຜູ້ຢູ່ກັບທີ່ດ້ວຍການຟ້ອນ, ເສບ, ຂ້າຄວາຍລ້ຽງຄົນ ແລະຜີ.
2. ເຮັດໂລງພອກຄຳຕິດຢາງໂບງ, ສ້າງເມມສູງ ພອກຄຳປະດັບດ້ວຍແກ້ວ, ເອົາໂລງວາງເທິງ ເຊິ່ງສະກອນ (ກອງພອນ ຫລື ກອງພິນ).
3. ຕັດແປງກະຫມົນຈາກເມືອງໄປຍັງ ບ່າບ່ອນເຜົາສິບ ເພື່ອແຫ່ຂະບວນຟ້ອນເສບ, ຫລິ້ນກົນ (ໄຕ່ເຊືອກ) ກອງທະຫານ ກືອາດູດງ້າວຫອກບ່າງເປັນແກວ.
4. ຈື້ຊື່ພິນ ແລະ ທຽນເຜົາໂລງທີ່ມີຜ້າແພຄຳພັນອ້ອມຮອບ.
5. ເກັບດູກໃນມື້ຕໍ່ມາ, ເອົາດູກສ່ວນໜຶ່ງ ໄປຝັງ ແລ້ວເອົາສ່ວນໜຶ່ງມາກໍ່ໃສ່ທາດພອກຄຳ, ລູກຫລານໄປໄຕ້ທູບທຽນບູຊາທຸກໆມື້.

ລາຍລະອຽດຂຽນເປັນບົດກອນ ຢູ່ຫນ້າ 3-4, ດັ່ງນີ້ :

1. ແຕ່ນັ້ນເຂົາກໍສວ່າງຍ້າຍຍໍທິບ ແຜແຜສຽງຄວ່າງພາຍ ທັງຫລາຍພ້ອມມາມວນ ຍໍແຈ່ມເຈົ້າແພງລ້ານ	ໂຮງຄໍາ ໂຈມເຈົ້າ ໂຮມຮອດ ໃສ່ໂລງ	8. ລູກຫລ້າເຈົ້າ ນ້ອຍທີ່ ຢ່າໄດ້ເອົາໄປດອມຢູ່ເຜືອ ກັບທັງລູງອາວເຫງົາກິຫລາວ ຍາຮຽກຮ້ອງ ພານພ້ອງ	ດຽວກູ ນີ້ແລ້ວ ແຝງຂ້າງ ເຄົ້າແທ່ ລູກຕົນ
2. ຝາອັດໄວ້ທຸກທີ່ ຢ່າງໂບງ ຕິດ ປ່ອງແປວ ເມື່ອນັ້ນ ໂງງງຄ້ອງກອງນັ້ນ ປຸນແຕ່ງຊາວໄພ່ນ້ອຍ ເຂົາພ້ອມ ພໍ່າເຂີຍ	ຮິງດີ ຜັນໄລ້ ເນືອງປີ ພໍ່າເຂີຍ	9. ພຸ່ງງ ພ້ອມຈ້າງໃສ່ ເຂົາກໍພາກັນໂຮມແຂ່ງກັນ ເຂົາກໍຄຸມກອງຄ້ອງ ນອງນັ້ນ ຈັດແຕ່ງໃຫ້ປຸນຕັ້ງ	ພະລິເຜືອນ ກວານພ້ອນ ຕົບແສ່ງ ແຕ່ງຟືນ
3. ສວ່າສວ່າໃຫ້ຮ້ອງຮໍ່າ ຜູງເຄີຍເຂົາລັບຕາວ ເຂົາກໍຕິກອງຄ້ອງກອບນັ້ນ ອ້າຍຄວ່າງຜູ້ກິລ້ານ	ສິ່ງສະກາມ ແປງໄວ້ ຕົບແສ່ງ ອອກອວນ	10. ຄັນວ່າ ເຮົາຈັກຊ້າງົດໄວ້ດູເມື່ອຍ ຮາມຄໍາກິນສິບໄປ ເຮົາຈິ່ງ ດາກັນຕັ້ງ ສິ່ງສະກາມ ແລ້ວເລິກເຕົ້າຕີນຫ້ອງ	ເທິງນານ ພາຍຫນ້າ ເຮວເກິ້ນ ຄວ່າກິນ
4. ພຣະບາດທ້າວກວັດແກວ່ງ ອາວກໍຢຽວຄິ່ງແຢະຢ່ອງໄປ ຄອນມວນນ້ອປະແຫວມີ ຈໍາຊ້ອນໄວ້ເຊິ່ງຊ້າ	ຄິ່ງແຂນ ປຸນພ້ອນ ໂກວແກວ່ງ ເມືອລຸນ	11. ເມື່ອນັ້ນ ເຈົ້າງວາກຫນ້າຕ້ານຕໍ່ ສູຮິບ ເດົາດາຟືນ ແຕ່ງຍໍ ວາງບິນຕັ້ງ ເຊິ່ງຕະກອນ ພ້ອມພໍ່າຫນ້າແນວເຊື້ອ	ຄອນຊາຍ ຍາຊ້າ ແລ້ວຈູດ ຮໍ່າໂຮມ ທ່ຽວເກິ້ນ
5. ສວ່າສວ່າຮ້ອງສຽງໂທ່ ຊຸມຊາວເຂີຍນັ້ງມວນ ດີແກ່ ສຸຮິໂສແຈ້ງພະໂຍມເຮືອງ ປຸນແຕ່ງຂ້າຄວາຍລິ້ມ	ທັງຫົວ ລຽນງ້າວ ທັງເມກ ລ່າວສາມ	12. ອັນວ່າ ເກົ້າຈໍາຊ້ອນ ຮິບແຕ່ງ ກັບທັງເຊິ່ງຕະກອນບໍ່ກວ່າສູ ແຕ່ນັ້ນເຂົາກໍເດົາດາທ້າງ ພະເມມຫຼວງ ສູງເຜັ້ນຂຶ້ນສຸດລ້າ	ທວນໄຟ ອາວແຫລ້ວ ດູສະອາດ ລູກຕາ
6. ຜູງສໍ້າຂ້າຄວາຍປາດ ບໍລະບວນຫາມຫາບເມືອ ສິນງ ເຂົ້າເມືອໃນ ອັນວ່າ ຕັບປອດໃສ່ປຸນຕົ້ມ	ມັງສັງ ຄົວຕົ້ມ ເວນມອບ ຜອກຜີ.	13. ປະກອບແກ້ວ ຄໍາພອກ ເມືອງເມືອງແສງຫມູ່ຈິ່ງ ແລ້ວໃຫ້ ພາກັນແຜ້ວຫິນທາງ ໃຫ້ຮາບກ້ຽງ ພຽງແທ້	ພັນໃສ ໂກແກ້ວ ເສັ້ນໃຫຍ່ ສະອາດງາມ
7. ພະບາດເຈົ້າລົດຊິ່ວ ເມືອພົມ ກ່ອນແລ້ວ ຕູຈັກມີຄວາຍງາມ ແຕ່ງແປງ ພາເຂົ້າ ຈອມຫນີໄວ້ ວາງຕູ ພອຍພາກ ນີ້ແລ້ວ ຂໍໃຫ້ຄູນກໍາພໍາສະກຽນຫນັ້ນ ຫນັ້ນປີ		14. ທຸກທີ່ພ້ອມ ຫອກແທ່ ລະເມັງໂກວເກາະໄດ່ຫນັງ ນາງພ້ອມ ພາສາ ກະສິງຮ່າຍພ້ອນ ໂຄວຄ້ອມ	ເປັນກັນ ລໍາພ້ອນ ສຽງເສບ ແກວ່ງແພນ

15. ເມື່ອນັ້ນ ທຸກທີ່ພ້ອມ ຍິຫິບ ໂລງຄຳ
 ເຂົາກໍ ຢາຍຢັງທຸງ ອອກໄປ ເປັນກ້ອງ
 ນາງຈອມເຈົ້າທິນທວງ ກັນສວາດ
 ກະສັນໂສກຮ້ອນຫົວໄຫ້ ຮຳໂຮ

18. ທຸກແຫ່ງພ້ອມ ແລ້ວເລິກ ລາຫນີ
 ເກິ່ງ ເມື່ອວັນລຸນເຈືອງປ່າວເຂົາ ຊຸນຂ້າ
 ເຮົາຈັກເກັບດູກເຈົ້າພະຍາຈອມ ຕົນພໍ່
 ຝູງເຜົາເຊື້ອ ມວນເຄົ້າ ຄັ້ງໂຮມ

16. ສວ່າ ! ສວ່າ ! ກ້ອງເກິ່ງທີ່ ປະນົມຫລວງ
 ເຂົາກໍເອົາພະຍາຈອມໃສ່ປະນົມ ຫໍແກ້ວ
 ປຸນດາມ້ຽນປະນົມຫລວງ ຫລິ່ງລໍ່າ
 ສະເດັດກໍກ້ວນແກວຕັ້ງ ຫິບງາມ

19. ບາບງພ້ອມ ເກັບດູກ ໂຮມເອົາ
 ເຈືອງກໍ ຄວາມີຈັບແມ່ນຕາ ສອງກ້າ
 ເຕີນເຂົາໃຫ້ ຊຸດຊຸມ ຝັງດູກ
 ແລ້ວເລົ່າປຸນກໍສ້າງເຈດີໄວ້ ພອກຄຳ

17. ທຸກທີ່ພ້ອມ ພິນພອກ ແພຄຳ
 ບິນງ ບໍ່ທຽນທອງໃສ່ປະນົມ ເຜົາໄຫມ້
 ແປວຜັນຂຶ້ນພາຍບິນ ກ້ວຫມອກ
 ແມັງຫນຶ່ງຄ້ອມ ຄາວນ້ອຍ ມຸ່ນກະຈວນ

20. ປະທາຍລູບໄລ້ກ້ອງໃສ່ ຄຳເຫລືອງ
 ມະນີໃສສຸດ ບອດຄຳ ເຫລືອງເຫລື້ອມ
 ທຳເປືອງພ້ອມ ສະເດັດການ ທຸກເບື້ອງ
 ທຽນທູບຕັ້ງຕາມໄຕ້ ຊ່ວ້ນ

(ຂ) ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງຕາຍໃນສະຫນາມຮີບ ທີ່ເມືອງຕຸມວາງ ພະຍາຟ້າຮວ່ານກໍໄດ້ຈັດການມ້ຽນ
 ຄາບສິ່ງສະການ ໃຫ້ຕາມປະເພນີ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເປັນກຳເວນຕໍ່ກັນ ເພາະພະຍາຟ້າຮວ່ານບໍ່
 ຢາກເຮັດເສີກຮີບເຮວກັບທ້າວຮຸ່ງເລີຍ. ເມື່ອພະຍາຟ້າຮວ່ານ ໃຫ້ທະຫານໄປສິ່ງຂ່າວ
 ແກ່ແມ່ທ້າວເຈືອງ, ພວກແມ່ທັບນາຍກອງຂອງທ້າວຮຸ່ງ ໄດ້ກ່າວອາຄາດ ຮຸນແຮງ (ຍັງ
 ຂອດໄວ້ແວນຮ້າຍ ບໍ່ສະບາຍ), ພະຍາຟ້າຮວ່ານ ຈິ່ງນິມົນພຣະມາເທດກວາຍທ້າວ.

(ບົດກອນຫນ້າ 253)

1. ເຈົ້າບອກໃຫ້ເຕີນປ່າວ ກອງພິນ
 ລິ່ງງາມແພ ພອກພິນ ບາທ້າວ
 ສິນງຕັ້ງກອງສູງ ສຸດເມກ
 ຄິດທ່ານເຈົ້າປຸນມ້ຽນ ແຕ່ງດີ

2. ແຕ່ນັ້ນ ສາວັດກິຫ້າງກວຽນຄຳ ຮັບຮາດ
 ເທເວດແສ້ຫມູ່ມ້າລິງເຄົ້າ ຈູດໄຟ

ເມື່ອຟ້າຮວ່ານກອບທັບກັບເມືອແລ້ວ, ພວກທະຫານຂອງທ້າວຮຸ່ງ ຈິ່ງມາແກຫົວບວດຢູ່ເຜົ້າກອງ
 ຟອນ, ເກັບດູກ. (ຄຳກອນ ຫນ້າ 253)

1. ຝູງຄືນເຈົ້າບາເຈືອງ ລີໂລກ
 ເຂົາຜ່ອງ ແກເກດເກົ້າບາທ້າວ ບວດຫາ
 ຜິດວ່າເປັນເກນໄດ້ສາມພັນ ເປັນອາດ
 ໄວ້ຢູ່ເຜົ້າ ບາທ້າວ ໄປຫນີ

2. ຮິ່ນຮິ່ນໄຫ້ ມ້ຽນກ່ານ ທັງພິນ
 ບໍ່ຮະບວນເກັບດູກບາ ປຸນມ້ຽນ
 ແຕ່ນັ້ນ ນາງຈອມກັນ ທິນແດ ຫົວຫອດ
 ມຸນມາດເຈົ້າກິລ້ານ ເກື່ອນກະຫາຍ

ຂໍສະຫລຸບ ໃນປະເພນີສິ່ງສະກາມ 2 ຄັ້ງນີ້ ສິ່ງແຕກຕ່າງກັນຫລາຍ ແມ່ນການບວດນໍາຜູ້ຕາຍ ແລະ ໃຫ້ພຣະມາເທດກວາຍຜູ້ຕາຍ. ທັງໆທີ່ວ່າ ຊຸມຈອມທໍາຕາຍໃນບ້ານເມືອງຕົນເອງແທ້ໆ ລູກຫລານກໍບໍ່ມີໃຜແກຫົວບວດນໍາ ທັງບໍ່ມີການກ່າວເຖິງການເທດສະຫນາກວາຍ ຄືທີ່ພະຍາຟ້າຮວ່ານ ເຮັດໃຫ້ທ້າວເຈືອງ, ຄວາມແຕກຕ່າງດັ່ງກ່າວ ອາດມີສາເຫດ 2 ອັນຕ່າງກັນ : ທັງນີ້ ໂດຍອີງໃສ່ຂໍ້ສັນນິຖານທີ່ວ່າ ມະຫາກາບເລື່ອງນີ້ແຕ່ງຂຶ້ນ ໃນລາຊະການພະຍາຟ້າງຸ່ມ ມະຫາລາຊ (ຄ.ສ. 1349-1371 ໂຮມລະຍະຄອງຣາຊະບັນລັງ 22 ປີ)*

(1) ກໍລະນີຜູ້ດຽວປະພັນ : ໃນຕອນຕົ້ນຣາຊະການ ລັດທິ ຜີຟ້າຜີແຮນ ໃນລາຊະອານາຈັກລາວ ເປັນທີ່ເຄົາລົບບູຊາແຜ່ລາມຫລາຍ ຈົນຮອດ ຄ.ສ. 1359, ພຣະນາງແກ້ວ ເກັງຍາ ພູະມະເຫສີຂອງເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ຈຶ່ງຂໍໃຫ້ໄປນໍາເອົາພູພຸດທະສາສະຫນາມາເຜີຍແຜ່ໃນປະເທດລາວ. ນັກກະວີຜູ້ແຕ່ງມະຫາກາບເລື່ອງນີ້ ອີງອາໄສການປ່ຽນແປງຢູ່ໃນສັງຄົມເບື້ອງນັ້ນ ໃນຕອນຕົ້ນ ຜູ້ຄົນຍັງນັບຖືລັດທິຜີຟ້າຜີແຮນ ຮູບແບບການສິ່ງສະກາມ ຈຶ່ງບໍ່ທັນມີອິດທິພົນສາສະຫນາພຸດຫລາຍ (ບໍ່ບວດ, ບໍ່ເທດສະຫນາ ແຕ່ເກັບດູກກໍທາດໃສ່ໄວ້)

(2) ກໍລະນີ ມີຜູ້ປະພັນ 2 ຄົນ* * ຜູ້ຫນຶ່ງແຕ່ງໃນຕອນຕົ້ນລາຊະການ, ນັບຖືລັດທິ ຜີຟ້າຜີແຮນ ຜູ້ທີສອງ ມາແຕ່ງຕໍ່ມ ແລະ ດຶງເອົາຄວາມເຊື່ອຖືຂອງລັດທິສາສະຫນາພຸດເຂົ້າໃສ່ ບວດຫາ, ເທດສະຫນາ, ເຮັດບຸນກະກິນ, ຕັດກໍາຕັດເວນ, ກ່າວເຖິງພະອະຣິຍະເມດໂຕ ທີ່ຈະມາເກີດໃນພາບຫນ້າ.

ຄຳສັບ

ສິ່ງສະກາມ, ແຕ່ງສະກາມ, ກອງຟືນ, ໂລງຄຳ, ເຊິ່ງສະກອນ, ກອງຟອນ, ທວນໄຟ, ພຣະເມມ, ດອບ, ກິວຄຳ (ຂວັນ), ຮໍາໄຮ, ພອກຄຳ, ເກັບດູກ, ປະນົມ.
ກ່ຽວກັບຄວາມຕາຍ ມີ : ມໍຣະມິ່ງ, ມໍຣະມ້ຽນ, ລົດຊິ່ວ, ຈົມມິ່ງ.

ຄຳສັບ	ຄຳສັບ	ຄຳສັບ
ວິໄນ	ມຸງ	ມຸງ
ຄອບຄົວ	ຄອບຄົວ	ຄອບຄົວ
ມື້	ມື້	ມື້

* ວັນນະສັກພິຈິດ ບຸນເສີມ, ວິທະຍານິພົນ ມະຫາວິທະຍາໄລສີນັກຄະລິນ ວິໂຣດ ມະຫາສາຣະຄາມ, 1989.

* * ມີນັກຄົນຄວ້າຫລານຄົນ ສັນນິຖານ ເຖິງຍຸກປະພັນມະຫາກາບເລື່ອງນີ້ໄວ້ຕ່າງກັນ, ວັນນະສັກພິຈິດ ບຸນເສີມ ມະຫາວິທະຍາໄລ ສີນັກຄະລິນ ມະຫາສາລະຄາມ ສັນນິຖານວ່າ ແຕ່ງໃນສະໄຫມຟ້າງຸ່ມ ເຊິ່ງຜູ້ຂຽນກໍມີຄວາມເຫັນຄືກັນ.

V. ປະເພນີການໃຫ້ເຄື່ອງປັນນາການ (ຂອງຕ້ອນ) ການໃຫ້ຮາງວັນ ແບ່ງປັນສິນເສີກແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ແລະ ພີ່ນ້ອງວົງວານ

ທຸກໆຄັ້ງທີ່ຜູ້ຄົນໄປມາຫາສູ່ກັນ, ບໍ່ວ່າເປັນການຢ້ຽມຢາມກາມຂ່າວ, ການສູ່ຂໍສາວ, ເດີນທາງຜ່ານເຂດບ້ານເຂດເມືອງກັນ, ເຈົ້າຂອງເຮືອນ ຫລືເຈົ້າຂອງກິນ ນອກຈາກຈະຮັບຕ້ອນແຂກດ້ວຍຂັນຫມາກ (ຂັນສລາ) ແລະ ເຂົ້າປາອາຫານລ້ຽງກັນແລ້ວ ທັງແຂກຜູ້ມາຢາມ ແລະ ເຈົ້າກິນ ຍັງມີຂອງຕ້ອນຂອງຝາກໃຫ້ກັນ ແລະ ກັນອີກ.

ສິ່ງຂອງທີ່ມອບໃຫ້ກັນ ມັກຈະແມ່ນ ຜ້າແພແຮລິ້ວ (ໃຫມ) ເງິນຄຳ, ສາດງາ, ແກ້ວແຫວນ, ເງິນ, ຊ້າງມ້າ ປະກອບອານ, ເຄື່ອງຫອມ. ສ່ວນເວລາສະຫລອງໄຊ ຫລັງຈາກຮົບເສີກແພ້ຄົນມາ ຜູ້ເປັນເຈົ້າຄອງເມືອງ ກໍປະທານຮາງວັນໃຫ້ແມ່ທັບ, ນາຍກອງ ແລະ ເລື່ອນບົດເລື່ອນຊັ້ນໃຫ້. ຮາງວັນທີ່ໃຫ້ ນອກຈາກວັດກູ່ສິ່ງຂອງທີ່ກ່າວມາແລ້ວ ຍັງມີຂ້ອຍຂ້າຍິງຊາຍ, ສາວສະຫນົມ, ດິນໄຮ່ນາ, ລາຍໄດ້ຈາກພາສີຕະຫລາດ. ອີງໃສ່ການວິໄຈ ເຫັນວ່າມີການໃຫ້ເຄື່ອງຕ້ອນ ຂອງຝາກແຈກໃຫ້ຮາງວັນກັນໃນໂອກາດຕ່າງໆ ດັ່ງນີ້.

(1) ເວລາທ້າວຮຸ່ງ (ລູກເຈົ້າຊີວິດ) ເກີດ, ກິວ່າເປັນເລື່ອງດີມີສິຣິມຸງຄົນ, ປະຊາຊົນພີ່ນ້ອງລົວອາເອົາຊ້າງມາກວາຍຫລາຍຕົວ ໃນນັ້ນມີທັງຊ້າງເຜືອກ ຊື່ພານຄຳ, ແລະ ຊົນເຜົ່າພາງດຳຈາກພູຊາງ ກໍນຳເອົາດາບ ແລະ ຄ້ອງເງິນມາກວາຍ.

(ບົດກອນ ຫນ້າ 3)

1. ບົດຍິ່ງລ້ຳເກິ່ງຂອບ ຫລາຍຂຸນເຂົ້າບ່າລົວ ເມື່ອນັ້ນຫັດກິຊ້າງນຳມາ ດັ້ນເກື່ອນກ້ອງ ໄພກວ້າງ	ຊົມພູ ເມື່ອເຝົ້າ ມິຂາດ ກາບກວາຍ	3. ຂຶ້ນຊີ້ໄດ້ຊ້າງເຜືອກ ກົງຊຸມພູ ໄປທັນ ຜູງຫມູ່ພາງດຳຂ້າພູສູງ ເຂົ້າກໍນຳດາບກ້າທັງຄ້ອງ	ພານຄຳ ຫອມໄດ້ ດັ້ນຮອດ ຄູ່ເງິນ
2. ທຳມະຊາດເຊື້ອ ຊ້າງເຜືອກ ຄູນບາສີ ລູກລຸນ ເຂົ້າກໍປຸນປອງລ້ຽງ ກະຫນອມແພງ ງາກ່ອງສ້ວຍ ສະເຫມີໄລ້	ແກນປົງ ແກນຕີ້ ຮັກຍິ່ງ ຫລໍ່ໂສມ	4. ມາແຕ່ຫ້ອງ ພູຊາງ ຄັນວ່າ ແກວ່ງງິດຊື່ມານຢ້ານ	ເຫລັກຫລໍ່ ຢ່ອນຂາມ
		5. ມຸກມາດແກ້ວ ຮອງໃສ່ ຊື່ວ່າ ຕາວຮາງເຊິ່ງ ຊ່າໃນ	ປະດັບດີ ແດນຂ້າ

ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງເຕີບໃຫຍ່ ເປັນກະສັດທີ່ຊົງອານຸພາບ ມີຊື່ສຽງ ພວກເຈົ້າຄອງເມືອງຕ່າງໆ ກໍມາ
 ເຝົ້າກວາຍເຄື່ອງບັນນາການ ເຊິ່ງກໍແມ່ນເພື່ອສະແດງຄວາມຈົງຮັກພັກດີ ເຄື່ອງທີ່ແຂກຕ່າງປະເທດ
 ເອົາມາຝາກຕ້ອນມີ ເຄື່ອງຫອມ ກ່ານຄູ້, ຈັນສົມ, ເສນນໍ້າ, ແພແຮ, ຊ້າງ ປະກອບເຄື່ອງຄໍາ,
 ແກ້ວແຫວນເງິນຄໍາ ຜ້າລາຍ, ສ່ວນທ້າວຮຸ່ງກໍຕອບແທນແຂກມາຢ້ອມ ດ້ວຍຂັນຫມາກ, ຊ້າງ ແລະ
 ມ້າປະກອບອານ ຄືກັນ.

(ບົດກອນ ຫນ້າ 221 - 222)

1. ຜູ້ຜ່ານພື້ນ ທີ່ໃຫຍ່ ມີບັນນາການ ເຄື່ອງທວຍ ແຮລາຍກ້ຽວ ສິນໂຄມ ທັງຫມູ່ຜ້າ ຕາແຕ້ມ		6. ຕູກີ ຢູ່ຂອກກ້າ ພາຍນອກ ສົມພານມີ ຈ່ອງມາ ບຸນຫລວງເຈົ້າເງິນຍາງ ຕູກີ ຢົາທ່ອນເຈົ້າລຸ່ມພ້າມາສ້ອງ ຊູ່ເມືອງ
2. ຜູ້ແກ່ນເຊື້ອພຍາຮ່ວນ ກຸນຊະໂຣເຮືອງເຄື່ອງຄໍາ ຝູງເຂົາຂ້າງກົງຈິນ ທັງຝ່າຍກ້າພະໂຄພຸ້ນ		7. ມ້ຽນປາກແລ້ວ ພະຣາຊ ເຮົາກໍເນື່ອງພົນມາມ່ວນກິນ ໃນຫນີ້ ຝູງເຂົາມ້ອງ ກະສັຕຣາ ຍັງຢູ່ ດີຣີ ? ເມື່ອນັ້ນ ແຂກຂາບເກົ້າທູນທ້າວ ທີ່ເຊິ່ງ
3. ພິເສດພ້ອມ ຄຸບເຄື່ອງ ມະຫານິນຄວນ ຄ່າຄໍາ ຮົງຮົງເຫລື້ອມແສງປານ ທັງທ່ອນຜ້າ ລາຍເອື້ອ		8. ບາມເມື່ອ ພາກທີ່ກ້າທີ່ໃຫຍ່ ສົມພານເຕັງ ຊູ່ເມືອງ ຂໍແກ່ ເຮັງໂຍຜູ້ແກນຄູນ ເມືອງປ່ອງເທົາຂາແປ້ນ
4. ຂນາດຫນຶ່ງນັ້ນ ແກ້ວສິ່ງ ທໍາມະຊາຕິ ເກີດມາ ກວາຍກວິນໄຫວ້ ບຸນເຮືອງ ທີ່ຂາບເກົ້າ ປະນົມແລ້ວ		9. ປະເສີດເນື້ອທ້າວຮຸ່ງ ຮົມເພິງພໍຂອບໃຈ ຊະລອນລ້ວນ ຂັນສີ ມ້ວນກ່າວ ແລ້ວໄປໃຫ້
5. ພຸ່ງພຸ່ງພ້ອມ ຈິນຫມ່ານ ທັງຜາຍລີ ຫມູ່ເຂມ ໂມທະນາທ້າວ ເຈືອງຫານ ບຸນພະລິນ ພໍ່ຕີ້		10. ທຸກປາກພ້ອມ ປະນົມບາດ ຮົມໆ ຍິຂັນຄໍາໃສ່ຫົວ ຝູງຫມູ່ຮາງວັນເຈົ້າເຈືອງຫານ ຕົກແຕ່ງໃຫ້ເຂົາພ້ອມ

1. ເຈົ້າກໍ່ແຫນຮ່າງໄຫ້ໄປມອບ ຜູງນາຍ
ຜານຜານຍິບຄຳໃສ່ຫົວ ກວມເກົາ
ບັນນາການເຈົ້າມີພາຍ ຮ້ອຍຄູ່
ທັງຫມູ່ມ້າ ອານພ້ອມ ເຄື່ອງຄຳ

(2) ເວລາເກົ້າແກ່ໄປທາບທາມ ຂີ່ຜູ້ສາວ, ຝ່າຍຊາຍຈະຫາເຄື່ອງຝາກຂອງຕ້ອນໄປພ້ອມ (ບໍ່ແມ່ນຄ່າດອງເທື່ອ). ເຊັ່ນ ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງແຕ່ງເກົ້າແກ່ໄປທາບທາມນາງງ້ອມ ຫລືເກົ້າແກ່ແອງກາໄປທາບທາມນາງອິວ, ນັກກະວີບັນຍາຍເຖິງ ເຄື່ອງຝາກໄວ້ເປັນຕອນໆ ດັ່ງນີ້ :

1. ສະລ່າງພິ້ນ ຂອງຝາກ	ພັນຫາມ	4. ແຕ່ນັ້ນງົວວາດມ້ຽນມວນມອບ	ຂອງຄານ
ຍິນຍິນນໍ້າອອກໂຮງ	ຮອງກ້າ	ນາງຊົມຜາຍຜຸ່ດູ	ທຸກກ້ອງ
.....	.....	ບັນນາການ ທ້າວຄໍາວັງ	ແວນສະອາດ
		ຄົບເຄື່ອງພ້ອມທັງຜ້າ	ຫລາກຫລາຍ
		.....	.....
2. ປະດັບກີ້ກ້ອຍ ເລີຍມອບ	ບັນນາການ	ມີແພຫໍ່ລາຍອັນ	ແວນຫລາກ ...
ເຮວຮິບ ບໍ່ມີກວາຍມອບມວນ	ເມື່ອໄຫວ້	.....	.....
.....	.....		
		5. ຮົມໆພ້ອມ ປົງຫາມ	ຂອງຝາກ
3. ຮົມໆແສ້ ຢາຍຢັງ	ຂອງຝາກ	ຂຶ້ນສູ່ ເຈົ້າແຜ່ນລ້ານເຖິງຮ້ານ	ແທ່ນທອງ
ເຖິງທ່ານເຈົ້າລຸ່ມຟ້າປະດັບຮິບ	ຮອງແກວ	ປະດັບແຕ່ງ ຕັ້ງມວນມາກ	ແກວກັນ
.....	.....	ແພຄຳ ກອງສາດງາ	ໃນທ້ອງ
		ທີ່ແຕ່ ບັນນາການເຈົ້າກີເມືອງ	ທ້າວກວ່າ
		ທຸກທີ່ທ້ອນຍິບ້ອງ	ຜຸ່ດູ ...

(3). ເມື່ອຂຸນຊຶ່ມແຕ່ງຄົນໄປເຊີນທ້າວຮຸ່ງມາຊ່ອຍ ກໍເອົາບັນນາການໄປຝາກຫລວງຫລາຍຄືກັນ. (ຫນ້າ 67).

1. ຍິ່ງໆຕັ້ງ ກວາຍເຄື່ອງ	ບັນນາການ	2. ແຫວນຜູກແລ້ວ ລ້ວນຄ່າ	ຄວນເມືອງ
ຍິນໆ ບໍ່ແພຈິນແຈກກອງ	ທັງຜ້າ	ກວງເກົ້າວັນ ຄາດຄຳ	ຄຽນຫມັ້ນ
ນັບທໍ່ພິທູນແກ້ວ ຫົວດາຍ	ຮ້ອຍລູກ	ເຮືອງໆເຫລື້ອມ ຄືແສງ	ສຸລິເບດ
ທ້າວຊຶ່ມເຈົ້າລຸ່ມຟ້າປຸນເຕົ້າ	ແຕ່ເບົາ	ປະດັບຮູ່ຊຶ່ນ ຊຽນແລ້ວ	ກ່າວກອນ

(4). ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງຍົກທັບຜ່ານແດນພູ ບ່ອນພວກຊົນເຜົ່າພາງດໍາຢູ່. ພວກນີ້ແຕ່ງເຂົ້າປາອາຫານ ແລະ ເຫລົ້າຕ້ອນທັງອາສາໄປຮິບຊ່ອຍ. ທ້າວຮຸ່ງໄດ້ໃຫ້ເຄື່ອງຕ້ອນພວກເຂົາ.

(ຫນ້າ 86)

Indira

* ຊະພູຫນ້າທ້າວຮຸ່ງ ຄິດຄາມ
 ເຮວຮີບປຸນກົນທົນ ອີກເພິ່ງ ຄຳມ້າວ
 ແຄງຄານພ້ອມມະຮາມຈາມ ກ້ວນຂນາດ
 ຄູບເຄື່ອງກ້ວນທັງມ້າວ ມອບພາງ

ແລະ ອີກຄັ້ງຫນຶ່ງ ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງຍົກທັບ ຜ່ານພູທຸ່ມ ພວກຊົນເຜົ່າພູທຸ່ມກໍຕ້ອນຮັບ ຫາເຄື່ອງຝາກຂອງຕ້ອນມາໃຫ້ ແລະ ທ້າວຮຸ່ງກໍຕອບແທນພວກເຂົາ.

(ກອນຫນ້າ 139)

* ສວ່າງ ຂ້າພູທຸ່ມ ເກິ່ງຫລານ
 ເຂົາກໍ ຮອມທົວລະພິ ມາກມວນ ທັງເຫລົ້າ
 ກວາງຟານ ພ້ອມດາຫາມ ຂອງຝາກ
 ປຸນແຕ່ງເຂົ້າມາພ້ອມ ຫມິ່ນຫາມ

(ກອນຫນ້າ 140)

1. ຍິ່ງງຫນ້າ ທ້າວຮຸ່ງ	ຄິດຄາມ	2. ພາຍເພດຜ້າ ຜືນຂນາດ	ມະຮາມຈາມ
ກອງມະນີສີມໃສ່ແຫວນ	ປະດັບແກ້ວ	ເງິນບວງສອງຫມິ່ນປາຍ	ປົງໃຫ້
ແພງງາມລ້ວນຫລາຍສີ	ເອ້ອວດ	ພາງກໍປຸນຄວາມຍ້ອງຍໍໄທ	ທ້າວຮຸ່ງ
ປະດັບແຕ່ງແລ້ວດາຕ້ອນ	ຕື່ມພາງ	ໃຕ້ລຸ່ມພ້າລີເຈົ້າ	ຈິ່ງເຫັນ

(5). ການໃຫ້ຮາງວັນແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ທີ່ໄປຮີບແພ້ກັບມາ.

ພິທີມອບຮາງວັນໃນຕອນນີ້ ເຫັນວ່າເປັນຕາມ່ວນສົມຄວນ ຄືຫລັງຈາກກິນລ້ຽງກັນອົມຫນ້າສຳລານແລ້ວ, ແມ່ທັບນາຍກອງແຕ່ລະຄົນອອກພ້ອນ ສະແດງລິງລາຍປະກອບດົນຕີກ່ອນ ຈາກນັ້ນເຈົ້າຊີວິດຈິ່ງມອບເຄື່ອງອັນເປັນຮາງວັນໃຫ້ ດັ່ງມີລາຍລະອຽດຢູ່ໃນບົດກອນຫນ້າ 124-126.

* ພຣະບາດໃຫ້ອ້າຍແກວ່ງ ໂກວປານ
 ມັນກໍ ຜາຍຄວາມເກິ່ງຮອດແຫນ ຫມາຍດ້າ
 ຕູກໍ ກິຫານຕ້ອງແກວແມນ ກະຈັດແຕກ
 ທີ່ຈັກ ຊ້າທ່ອນທ້າວເທທິ ເມືອງປະກັນ

...

(6). ການແບ່ງປັນສິນເສິກ, ຂ້ອຍຂ້າ ແລະ ໄຮ່ນາຮິວສວນໃຫ້ແມ່ທັບນາຍກອງ, ເມື່ອຜູ້ສື່າ ຄັນ ແລະ ພີ່ນ້ອງວົງວານ. ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງຕີຍິດເອົາເມືອງປະກັນໄດ້ແລ້ວ ກໍຈັດແຕ່ງກັນປົກຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນຂ້ອຍຂ້າ ຕະຫລອດຮອດສາວສະຫນົມທ້າວກວ່າ ຈຳນວນຕັ້ງສາມພັນກວ່າຄົນໃຫ້ແກ່ນາຍທະຫານ ຜູ້ສື່າຄັນໃນກອງທັບຂອງຕົນ ໂດຍພິຈາລະນາເຖິງຄວາມດີຄວາມເກັ່ງຂອງແຕ່ລະຄົນ ແລະ ເມື່ອຈັດແບ່ງ ປັນດິນນາ, ສວນ ຕະຫລອດບ່ອນມີລາຍໄດ້ຈາກການເກັບພາສີ ກໍແມ່ນອີງໃສ່ການຍະຄວາມສຳຄັນ ຂອງ ແຕ່ລະຄົນ.

(ບົດກອນຫນ້າ 151 - 153)

* ພະບາດໃຫ້ອ້າຍຄວ່າງ	ຄວນເອົາ	* ບ່ອງໆເນື້ອງາມເງື່ອນ	ອິນຂຽນ
ທໍາເປືອງບູນັງປອງ	ເປັນເຈົ້າ	ຮຸກຊີ່ ນາງນົງຄານສິ່ງອິນ	ເອົາຕັ້ງ
ຜູ້ອັນ ຄົງກິມພັຽງຄືເຫລົາ	ຂາວຜ່ອງ	ເຈືອງແບງໃຫ້ອາວພວງ	ຜູ້ອາດ
ລີທົ່ວເທົ້າດິນພ້າ	ໄປ່ປານ	ໃຫຍ່ບໍ່ນ້ອຍນົງຫນ້າ	ເກັ່ງໂສມ
		...	

ສະຫລຸບ : ການວິໄຈລະອຽດ ແຕ່ລະບົດ ແຕ່ລະຕອນ ທີ່ນັກປະພັນ ບັນຍາຍໄວ້ ພາໃຫ້ເຂົ້າໃຈວ່າ ປະເພນີ ການເອົາຂອງຝາກຕ້ອນກັນ ການຕ້ອນຮັບແຂກຄົນຜູ້ມາຢ້ຽມຢາມດ້ວຍຂັນຫມາກ, ພາເຂົ້າ, ການໃຫ້ຮາງວັນແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ຜູ້ມີຄຸນງາມຄວາມດີ, ການແບ່ງປັນຊັບສິນ ຕະຫລອດຈົນໄຮ່ນາຮິວສວນ, ຕະຫລາດ (ກາດລີ) ອັນເປັນບ່ອນສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ແກ່ ຜູ້ໄດ້ສ່ວນແບ່ງນັ້ນ ມີຄວາມສຳຄັນບໍ່ ຫນ້ອຍ ຢູ່ໃນສັງຄົມເບື້ອງນັ້ນ, ນັບວ່າປະເພນີນີ້ ມີບົດບາດຫລາຍໃນການສ້າງຄວາມສຳພັນ, ຄວາມໄວ້ ເນື້ອເຊື່ອໃຈ, ການຕອບແທນບຸນຄຸນ, ຄວາມກະຕັນຍູ ເຊິ່ງເປັນສ່ວນຫນຶ່ງຂອງການເສີມສ້າງບາລະມີ ກະສັດ ຜູ້ມີອານຸພາບ.

ຄຳສັບ : ຮາງບົວ, ປານ, ພະນານ (?), ຈູມລາຍ, ປິ່ນຄຳ, ເສນ, ຄູ້, ຈັນສົມ, ເຊິດ, ເພິ່ງ, ນ້າວ, ຂັນຄຳ, ປີ່, ສວນໄລ, ພາດປະຄຸມ, ຄ້ອງ, ເພຣີ, ແສ່ງ, ສິ່ງ, ເບັ້ງຄຳ, ຊະບູ, ກ່ອຍໂສມ, ສ່ວຍ, ທວຍຄຳ, ກາດລີ, ຂນອນ, ອິມ- (ອິມເມືອງ) ຂອງອິມ, (ສິນອິມ), ປົງ (ເງິນ, ຂອງ), ກິບກຳ, ກິບພ້າ.

VI. ບະເພນີການນຸ່ງກີເອີ້ຍ້ອງຂອງຊາຍຍິງ, ການແຕ້ມຫນ້າທາຕາ, ການປະດັບຫ້ອງນອນ

ບັນດາກົດໝາຍ ບັນດາກົດໝາຍ ຄຳສັ່ງ ບັນດາກົດໝາຍ ຄຳສັ່ງ

ການນຸ່ງກີທີ່ສະທ້ອນອອກຈາກຄຳພັນລະນາໄນມະຫາກາບທ້າວຮຸ່ງ ພາໃຫ້ສິ່ງນຶກເຫັນຄວາມງາມ ວິຈິດ ຂອງເຄື່ອງປະດັບ ແລະ ເສື້ອຜ້າອາພອນຂອງຄົນສະໄຫມບູຮານ .

(1). ເຄື່ອງຫອມ ບະເພດນ້ຳມັນ, ນ້ຳຫອມ ແບ້ງ ທາຕິນຕົວ ຫລັງຈາກອາບນ້ຳແລ້ວ ແລະ ກ່ອນຈະນຸ່ງເຄື່ອງເອີ້ຍ້ອງຢ່າງອື່ນ ມີ :

ເສນ, ສົມຄູ້, ກະລັນ, ນ້ຳຫອມ, ດັ່ງຄຳກອນຫນ້າ 214 .

* ພູໄຊ່ທ້າວ ສະເດັດສູ່ ບາງຫອງ

* ຊະບອງເນື້ອຮວາຍຈັນ ຫອມຮິ່ນ

ກະລັນ ພັກມ້າວສົມຄູ້ ກ່ອມເສນ

ພິມມະລິນນ້ຳກອງດອກ ມາລາ . . .

* ເມື່ອນັ້ນຜູງສາວອຸ້ມກະອອມ ເອົາ ອົບອາບ

(2). ເຄື່ອງເອີ້ຍ້ອງທີ່ມີຄ່າ

ທັງຊາຍ ແລະ ຍິງ ໃສ່ສ້ອຍສັງວານ, ຕຸ້ມຫູ ມ້າວ ແຫວນ ເຊິດ, ກະໂຈມຫົວ, ຣະນັງຄຳ (?) ເຄື່ອງໃສ່ຫູມີຫລາຍແບບຄື : ກະຈອນ, ຕ້າງ, ເລົາໂຂ່ງ, ກູ້ຍ.

ກະຈອນ ນີ້ເຂົາໃຈວ່າແມ່ນຕຸ້ມຫູຂະຫນາດໃຫຍ່ ກວ້າງສົມຄວນ ແລະ ກວມມາບັງຮອດຫນ້າ, ດັ່ງບົດກອນຕອນຫນຶ່ງພັນລະນາວ່າ :

ກະຈອນກວມແກ້ມ ໂກວແດ ດານສວາດ
ເລັງລ່າແທ້ຕາພັງ ພາດໂຫລ .

ແລະ ຕ້ອງມີດອກດວງລິງລາຍປະດັບ ເປັນພວງຍາວ :

(211) ທິງເພດພ້ອງປະຈິດຮູບ ກິນນະຮອນ
ພະເກສາຜົມດັ່ງນິນ ນາງຍ້ອມ
ທິງກະຈອນຕ້າງ ເລົາຄຳ ປະດັບດອກ

(211) ກູ້ຍ: ດູງາມລິ້ນປະໂຄນຄຳ ປະດັບເຮືອ

ຫຼືສີ່ກູ້ຍທວຍເຂັ້ມ ລາກດິນ

(173) ຕ້າງ : ປະດັບຫມູ່ຕ້າງ ເລົາໂຂ່ງ ຂາວສາ

ທຸກໆຄັ້ງທີ່ພັນລະນາເຖິງແຫວນ ຈະບອກວ່າ ນິ້ວມືທຸກນິ້ວ ປະດັບດ້ວຍແຫວນ

* ມີບາຍແຫວນໃສ່ມື ຄວນນິ້ວ

* ແພ່ງໆ ນິ້ວສັວຍໃສ່ ກະຫນົມ ພອນ . . .

* ລອນເລືອກແກ້ວສິບນິ້ວ ຄູ່ຄວນ

(3). ເສື້ອຜ້າຂອງຍິງ-ຊາຍ

ການໃຊ້ສີ : ເສື້ອຜ້າ ມີທັງແພບ່ອງ (ສະໄບ), ສິ້ນ, ຫມວກ, ເສື້ອ, ຜ້ານຸ່ງຜູ້ຊາຍ (ລາງຜ່ອງ ຜ້າຂາດຫ້ຽນ ປະໄປ່ ແບນຫຳ ກິມີ)

ມີຄົບ ຕາມສີທຳມະຊາດ ຄື ຂາວ, ຂຽວ, ແດງ, ເຫລືອງ, ແຮ່ມ, ແສດ, ສິ້ວ, ມຸ່ຍ, ອອນ, ສີຄຳ . . .

ຫົວສິ້ນແມ່ຍິງ ມັກຈະເປັນສີແດງ, ດັ່ງມີຄຳພັນລະນາເລື້ອຍໆ ວ່າ :

ເຕື້ອງໆ ສິ້ນ ຫົວແດງ ດູອາດ

ແລະ ເສື້ອ ບໍ່ວ່າຍິງຊາຍ ກໍມັກຈະນິຍົມສີແດງຫລາຍກວ່າຫມູ່, ດັ່ງຕົວຢ່າງ ກອນບາງບົດພັນລະນາເຖິງສີສັນຂອງເຕື້ອງນຸ່ງຕໍ່ໄປນີ້ :

(212) ຮິ່ນໆເຊື້ອງ ສິ້ວແສດ	ອອນແດງ	(104) ພູທອນທວນໂສມງາມ	ອາບສີ	ສິງນ້ຳ
ເປັນບໍຣິວານຫລັງນ້ຳ	ຕີນຊ້າງ		ທົງສິບເສື້ອ	ຜິນແດງ
ຂາວແດງເນື້ອນາງເມືອງ	ອິ້ວຄ່າ		ລອນເລືອກແກ້ວສິບນິ້ວ	ຄູ່ຄວນ
ຂຶ້ນຂໍຊ້າງ ຄຳເຫລື້ອມ	ເຫລົ່າຕາມ			

ຫລືໃນຂະບວນແຫ່ຍາມບຸນ, ຜູ້ຄົນທີ່ແຫນແຫ່ ກິທຸງສິດຮວກັບເສື້ອຜ້າທີ່ນຸ່ງ ແບ່ງເປັນຊຸມ. ເຊັ່ນ ຂະບວນແຫ່ທ້າວຮຸ່ງ ແລະ ເມຍອອກໄປຊົມປ່າ, ຮູບພາບຕອນນີ້ງົດງາມຫລາຍ (ຫນ້າ 211), ມີ ທັງພາບທຸງສີຕ່າງໆ ແລະ ຜູ້ຄົນ.

1. ຊະລ່ວນຕັ້ງ ປະຄືແຮ່ມ	ຫມາຍຊຸມ	2. ຄິ່ງຄິ່ງຂ້າ ແຫນແຫ່	ເຕັງມາ
ແຕ່ນັ້ນ ຜານໆຊາວປະກັນຫລັງໄປ	ເປັນກ້ອງ	ສໄວບົດຊໍ່ຍູງ	ເມື່ອຫນ້າ
ປະຄືແກວຫຸ້ມ ລາຍລວງ	ເລີຍກວ່າ	ກັດນັ້ນ ລີມັນຜູ້ຕາງຄິ່ງ	ທ້າວຮຸ່ງ
ປະດັບ ເຫວີດຈ້າວແກມກ້ອງ	ໂຍກໄຟ	ຄ້ອມນຸ່ງຊ້າງ ຜິນຜ້າ	ເຜັນເຊິງ

3. ພຸ່ງພຸ່ງພ້ອມ ຄົນມິດ ເຕັ້ງມາ
 ເຂິງຄົນກີ ເຄື່ອງແດງ ດູລິນ
 ປະຄິໄຊຕັ້ງ ແກມແດງ ຄຳມຸ່ຍ
 ງາມຊວາດເດ ດູພິນ ອູ່ຊຸມ

4. ອຸ່ຍທຸ່ຍເນື້ອ ຜິງບ່າວ ຄອນຊາຍ
 ສຸມລຸມກີ ເຄື່ອງພອນ ຊາວແຈ້ງ
 ໄຫລມວນບ້າຍ ເປັນກັນ ນັ້ນເນື່ອງ
 ບາບ່າວຜູ້ ແພງລ້ານ ຮາຊວິງ

* ລິງລາຍຂອງເສື້ອຜ້າ : ນອກຈາກມີສີສັນ ຫລາກຫລາຍແລ້ວ ເສື້ອຜ້າ, ແພບ່ອງ ແລະ ທຸງ, ຜ້າມ່ານ ຍັງມີລິງລາຍ ຈາກການຕຳ ແສ່ວ ຫລື ມັດມີອີກ. ຕາມການວິໄຈ ລິງລາຍຕ່າງໆ ທີ່ ນິຍົມໃຊ້ ມີ :

1. ລາຍເຄືອດອກໄມ້ (ດອກບົວ, ເຄືອບົວ ...)
2. ລາຍຕົວສັດ (ມອມ, ລວງ, ນາກ, ແຫລວ, ນົກ, ຫິງ ...)
3. ລາຍທຳມະຊາດ (ກ້ອນເມກ, ຕົ້ນໄມ້ ...)
4. ລາຍມັດຫມໍ້ (ສິນໂຄມ, ເອື້ອ, ນາກ).

ບົດກອນທີ່ພັນລະນາເຖິງລິງລາຍ ເສື້ອຜ້າ ມີຢູ່ຫລາຍຕອນ ຂໍຄັດເອົາບາງຕອນມາສະເໜີ ດັ່ງນີ້ :
 ຫນ້າ 121 (ຫ້າວຮຸ່ງແຕ່ງເພດ)

<p>1. ປະດັບອູ່ລື້າ ເລີຍແຕ່ງ ເມື່ອນັ້ນ ກອງຄອນທວຍເຄື່ອງຄາມ ຜິນຫນຶ່ງ ມະຮາມຈາມແຈ້ງ ລວງລາຍ ຫ້າວຮຸ່ງຜູ້ ຄົງຄ້ອມ</p>	<p>ຄົວຫລວງ 2. ຜິນສະອາດກວ້າງສາວແສ່ວ ຂອງງ້ອມ ຈອມໃຈນາງ ຝາກມາ ມອມມາດ ລິ່ງທ້າວ ທວຍແຍງ ມຸ່ງໃນ ເຂົາກໍເຊິ່ງບໍ່ ຜູ້ແກ່ນໄທ້ງາມບ້ອຍ ບິ່ງຂຽນ ກເກດເກົ້າ ຫັດດອກ ສັງວານວຽນແບ່ງໃບ</p>	<p>ໄຫມຄຳ ມົວໃຫ້ ຫິງເພດ ບິ່ງຂຽນ ໄບທິກາ ຄຳເຫລື້ອມ</p>
--	--	--

ຫນ້າ 215 - 216

ແຕ່ນັ້ນ ຫ້າວຄາດຜ້າຜິນດອກ ລາຍເຄືອ
 ຂອງແພງມວນແມ່ເມືອງ ປະສິງໃຫ້
 ລາຍເຈືອກ້ຽວ ສິງມອມ ມຽງມ່າຍ
 ຫິງຢູ່ເຄົ້າດູເຂັ້ມ ຄາບຫລວງ

ຫນ້າ 221

ແຮລາຍກ້ຽວ ສິນໂຄມ ຮ້ອຍແຜ່ນ

ຫນ້າ 221

ຫ້ງທ່ອນຜ້າລາຍເອື້ອ ຄຳຄຳ

ໃນຕອນຫນຶ່ງມີຄຳພັນລະນາວ່າ ຜ້ານຸ່ງຂອງຫ້າວເຈືອງຜິນຫນຶ່ງແມ່ນເພິ່ນເຮັດຢູ່ 7 ປີ (ນັບແຕ່ ບຸນແປງໄດ້ ເຈັດປີ ເປັນຂະນາດ)

(4). ຊົງຜົມ : ສີຂອງຜົມ ດຳ ຂຽວ ຄືເທົາ, ຫນ້າມັນເຫລື້ອມຫ້ງຊາຍ ແລະ ບິ່ງ ເກົ້າ ຜົມ ປະດັບດອກໄມ້ ແມ່ບິ່ງໃສ່ດອກໄມ້ຈົນກວມຫົວ, ປັກເຄື່ອງເອື້ອນັ້ງ ຕົ້ມເຊັ່ນປິ່ນຄຳ, ຕົ້ມຊ້ອງ ໃສ່ອີກ. ຂໍບົກບົດກອນບາງວັກທີ່ພັນລະນາເຖິງສີສັນຂອງຜົມ ພໍເປັນສັງເຂບດັ່ງນີ້.

- (180) * ຫມອມຫມໍ້ຫ້າວຜູງບ່າວ ແຄມທາງ
 ແອງຄອນຫວຍ ມາລີໄສຜົນ ຊອນເກົາ
 * ຮິກກະຊາດແກ້ວກວມເກດ ກອງມວຍ
 * ລໍາລໍາມີລູບມັນ ມວຍເກົາ
 * ກະດັນງາປັກປິ່ນຄໍາ ກວມເກົາ
 * ມາລາສັອບແສນດວງ ປະດັບເກດ
 * ປັກງ່າເກົາປະດັບສຽບ ໄຮຜົມ
 * ພະເກສາຜົມອອກນິນ ນາງບ້ອມ
 * ເກສາຂຽວອອກນິນ ບິນບ້າງ
 * ແຊວເຄື່ອງໄວ້ຮາວຊ້ອງ ຊຸ່ມມັນ
 * ເກສາເຫລື້ອມບົວທອງ ເທິງແທ່ງ
 * ເກສາສີຊຸ່ມມັນ ກວມເກົາ

(5). ສີຜິວ-ເຄື່ອງແຕ່ງຫນ້າ ນອກຈາກໃຊ້ນ້ຳຫອມທາຣິມຮ່າງກາຍແລ້ວ, ເຂົ້າໃຈວ່າຄົນບູຮານຍັງໃຊ້ເຄື່ອງທາຜິວໃຫ້ມີສີສັນງົດງາມແປກຕ່າງອີກ, ດັ່ງມີຄຳບັນຍາຍຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບສີຜິວວ່າ :

- * ຜິວອອກແຫລ້ຂາວມຸ່ຍ ນວນສີ
- * ຜິວຂາວຂຽວອອກປາງ ອິຣະເອື້ອ
- * ເນື້ອປອດແຈ້ງຄືແວ່ນ ວັນຈິນ
- * ມ່າງໆຫນ້າຂາວສ່ອງ ສີໄສ
- * ຊະບູຄິ່ງຂາວຮາບຄໍາ ຄວນບ້ອງ
- * ຜູ້ຫນຶ່ງຜິວຜ່ອງເນື້ອເຂົ້າວ່າ ນາງແມນ
- * ດູສີໄສສິ່ງຄໍາ ຄຽນເນື້ອ
- * ຜູ້ອັນ ຄິ່ງກົມພ້ຽງຄືເຫລົາ ຂາວຜ່ອງ
- * ຄິ່ງຮາບເຄົ້າແຂນສ້ວຍ ສ່ອງຄໍາ
- * ຄິ່ງຂາວແດງດັ່ງຄໍາ ພັນກ້ອນ

ຈາກຄຳພັນລະນາປຽບທຽບນີ້ ເຂົ້າໃຈວ່າ ຄົນບູຮານໃຊ້ຟິດອອກສີ ເຊັ່ນ ຂີ້ຫມັນ ... ຫາຄິ່ງໃຫ້ເຫລືອງຄືເອົາຄຳຄຽນ, ກໍ່ວ່າກ້ອນຄຳ, ຮາບຄຳ ... ສ່ວນເບຫນ້ານັ້ນໃຊ້ແປ້ງເຂົ້າເບືອທາໃຫ້ລາຍ, ເອົາຫອມທາຕາມຫວ່າງຄິ້ວ ... ເປັນການແຕ່ງຫນ້າໃນໂອກາດພິເສດ, ເຊັ່ນ ຕອນພວກຜູ້ສາວເມືອງເງິນຍາງ ຊວນກັນແຕ່ງເພດແຂ່ງກັບສາວມາແຕ່ເມືອງປະກັນ.

(ຫນ້າ 173)

1. ເພື່ອງເພື່ອງເສື້ອຂາວອ່ອນ	ຂາຍໂສມ	2. ເຂົ້າປິ່ນຫ້ອມ ແຕ້ມຮຸ່ງ	ຫາຍຫມອງ
ເລັງຜິວຜາງບໍ່ຫັນ	ຫຼຸມໄດ້	ກວມເວິງຕາ ຜ່ານໄປ	ປອມຄິ້ວ
ລອນລາຍເຂົ້າ ເບືອໂລມ	ຫມອງຫມິ່ນ	ລາງນາງເສື້ອ ຂາວຟອງ	ມ້ຽນຫມູ່
ລາງພ່ອງ ສິ້ນແຊງໄຄ້	ຄາດເຊິ່ງ	ຜິນນຸ່ງພ້ອມທິວສິ້ວ	ສຳດຽວ ...

(198) * ກອງແພງງ້ອມເມືອງໃນ
 ປະດັບມ່ານກັງລະວັງລ້ອມ
 * ສາວກໍລິດ ມ່ານກັງ ກາງທີ່
 ເຮັງຍາອິງ ອຸ່ນເຮືອນ

ນອນເສື້ອ
 ແທ່ນພຽງ
 ຮອງຜນັງ
 ຮອງຂ້າງ . . .

ຮູບພາບລູກສາວເຈົ້າເມືອງ ຫລື ເຈົ້າຊີວິດນັງ ຫລື ຫອດທະເນັງຢູ່ເທິງແທ່ນສູງໃນຫລັບຜ້າກັງ
 ສະຫ້ອນອອກສົມບູນສົມຄວນ ໃນຕອນນາງອີວ່າ (ລູກສາວເຈົ້າຊີວິດເມືອງເງິນບາງ) ແຕ່ງໃຫ້
 ປ້າຊ່າແມ່ລ້ຽງ) ແຕ່ງເພດປອມແທນຕົວນາງ ເພື່ອຕອບກົນທ້າວເຈືອງ . ບົດກອນຫນ້າ 102 ພັນ
 ລະນາວ່າ :

* ປ້າຊ່າ ປ້ອງທໍາເພດ	ຕາງຫລານ
ແຈນງສຽງແສ່ງເອີນ	ອໍາພ້ອມ
ເກັງຍາຂັ້ນເມືອສະຖານ	ເກັງແທ່ນ
ລົດມ່ານລ້ອມ ລະວັງເຈົ້າ	ຢູ່ໃນ

ຜ້າກັງທີ່ໃຊ້ນັ້ນກໍບໍ່ແມ່ນຜ້າບາງໃສ່ສີຂາວທໍາມະດາ ຄືໃຊ້ກັນໃນປະຈຸບັນ ແຕ່ແມ່ນຜ້າຫນາມີລິງ
 ລາຍປະດັບ, ແລະ ໃຊ້ຂໍເກາະ ເອົາຂັ້ນເອົາລົງ ເວລາກາງ, ດັ່ງບົດກອນຫລາຍຕອນພັນລະນາເກັງ
 ຜ້າກັງວ່າ :

* ຊະພັງ ເຊື້ອງ ລົດມ່ານ	ລາຍຄໍາ
* ເຊື້ອງ ເລີກກັງມ້ຽນມ່ານ	ເມືອຂໍ
* ຝຸງແກວ່ນໃຊ້ ລົດມ່ານ	ລາຍລວງ
* ກາງພະນັງດ້າວ ພິດານ	ລົດມ່ານ
(200) * ຮຶງງເຫລື້ອມ ຂໍຄໍາ	ລົດມ່ານ
ຜູ້ທີ່ເຫງົ້າຄິງຄ້ອມ	ຄ່ອຍນອນ

ນອກຈາກຜ້າມ່ານກັງ ທີ່ເວົ້າເກັງທຸກໆຄັ້ງທີ່ມີການປະດັບທ້ອງແລ້ວ ຍັງມີ ຮະນັງຄໍາ ອີກ, ສັນ
 ນິຖານວ່າແມ່ນຜ້າປະດັບຢ່າງຫນຶ່ງ . ບົດກອນຫນ້າ 213 ພັນລະນາສະພາບທ້ອງທີ່ແຕ່ງ ໄວ້ຕ້ອນຮັບ
 ທ້າວເຈືອງກາງປ່າວ່າ :

* ພໍເມື່ອວັນວິງຄ້ອຍ ແສງອ່ອນ	ອໍຣະຊອນ
ວາງພິນໃນສະຖານສາດບູ	ເຕັມຫ້ອງ
ສອນລອນກັງ <u>ຮະນັງຄໍາ</u>	ວັນມາດ
ເສົາຫຸ້ມລົວ ແພໄວ້	ພອກພັນ

* ຈໍາມອນ - ຈໍາມະຣີ ຫລື ວິ ຂົນ ຫາງ ນົກ ບູງ
 ເຄື່ອງປະດັບທ້ອງ ຫລື ເປັນເຄື່ອງໃຊ້ປະຈໍາຕົວ ເຈົ້ານາຍຊັ້ນສູງຢ່າງຫນຶ່ງ ໄດ້ແກ່ ວິຫາງນົກ

ຂາວ, ແດງ, ມຸ່ຍ ອີກ ພ້ອມທັງລິງລາຍ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ ຈະເປັນລາຍລວງ ຫລື ໂຕນາກ. ໃນຂະບວນແຫ້ງກ້າວຮຸ່ງກັບເມຍອອກຊົມປ່າ ເພິ່ນຈັດໃຫ້ຄົນແຫ່ງເຄື່ອງ ແລະ ກິທຸງສິດຮວກັນ.

(ບົດກອນ ຫນ້າ 210-211)

1. ຊະລ່ວນຕັ້ງ <u>ປະຕິແຮ່ມ</u>	ຫມາຍຊຸມ	2. ພຸ່ງພຸ່ງພ້ອມຄົນມິດ	ເຕັງໄປ
ແຕ່ນັ້ນຜານໆຊາວປະກັນຫລັງໄປ	ເປັນກ້ອງ	ເຂິງຄົນກີ <u>ເຄື່ອງແດງ</u>	ດູລິນ
ປະຕິແກວຫຸ້ມ <u>ລາຍລວງ</u>	ເລີຍກວ່າ	<u>ປະຕິ</u> ໄຊຕັ້ງ <u>ແກມແດງ</u>	ຄຳມຸ່ຍ
ປະດັບເຫວີດຈ້າວ ແກມກ້ອງ	ໂຍກໄຟ	ງາມຊວາດເດັ ດູພິນ	ຮູ່ຊຸມ

* ຫລື ທຸງສີຫມາຍບອກ ຫມວດກອງທະຫານ

- * ຫັນທີ່ ຮ່ວນໆເຫລື້ອມ ທຸງທອງ ຫ້າວກວ່າ ເຂົາແຫລ້ວ
- * ທຸງຂຽວພຸ້ນ ພິນຫລວງ ອ້າຍຄວ່າງ
- * ຫັນທີ່ ປະຕິຂຽວຂວ້າງ ຊຽງອິນ ອ້າຍຄວ່າງ ເຂົາແຫລ້ວ

ພິສະຫລຸບໄດ້ວ່າ ທຸງ ຫລືປະຕິ ເປັນເຄື່ອງປະດັບທີ່ເປັນສັນຍານ ນິຍົມໃຊ້ກັນມາແຕ່ບູຮານນະກາຍແລ້ວ.

* ເຄື່ອງກັ້ງບັງແສງແດດ ມີທັງ : ຄັນຮິ່ມ, ດັ້ງຮິ່ມ, ທຸງຍູ, ພານຕາວັນ, ເຊິ່ງລ້ວນແຕ່ແມ່ນເຄື່ອງໃຊ້ປະດັບ ຂະບວນແຫ້ງ, ເຂົ້າໃຈວ່າ ແມ່ນຄັນຮິ່ມແບບມີຮູບຕ່າງໆນັ້ນເອງ, ດັ່ງບົດກອນເວົ້າເຖິງ ແຕ່ບໍ່ພັນລະນາຮູບພາບແຕ່ຢ່າງໃດ.

(55)	* ເມື່ອນັ້ນ ເພື່ອງໆກັ້ງ <u>ຄັນຮິ່ມ</u>	ຄູນເມືອງ
(122)	* ເພື່ອງເພື່ອງບ້າຍ <u>ຄັນຮິ່ມ</u>	ເຮັງໂຍ
(212)	* ຮິ່ມຮິ່ມເປື້ອງ <u>ພານຕາວັນ</u>	ບັງແດດ
(216)	* ສອນລອນຕັ້ງ <u>ພານຕາວັນ</u>	ແກມຮິ່ມ
(217)	* ຫລິງເຫັນ ຊາດໆຊ້ອງອິນຫລໍ່ <u>ພານຕາວັນມິດມາ</u>	ພານຄຳພຸ້ນເນີ ເປັນກ້ອງ

VII. ປະເພນີການຕັດຫົວສັດຕູເອົາມາຝາກເຈົ້າເມືອງ

ການຕໍ່ສູ້ ສະໄຫມກ່ອນ ໃຊ້ອາວຸດ ເຊັ່ນ ງ້າວ, ຫອກ, ແພນ, ດ້າງ, ຫລາວ, ແຫລມ, ດາບ, ທະນູກົງ, ນັກຮົບສູ້ກັນແບບຕົວຕໍ່ຕົວ ຢູ່ເທິງຫລັງຊ້າງຫລັງມ້າ, ພົນທະຫານກື່ອກແພນຍ່າງ ຕາມຊ້າງມ້າຂອງແມ່ທັບເອກ. ດັ່ງນັ້ນ ໄຊຊະນະ ຫລື ຄວາມພ່າຍແພ້ ຈຶ່ງຂຶ້ນກັບຄວາມເກັ່ງກ້າຂອງ ຜູ້ເປັນແມ່ທັບເອກ. ກ້າແມ່ທັບນາຍກອງຜູ້ສຳຄັນກື່ອກຕາຍໃນສະຫນາມຮົບ, ການສູ້ຮົບກໍຍຸຕິລົງໂລດ ໃນມະຫາກາບ ທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ ສົງຄາມເປັນເຫດການຍິ່ງໃຫຍ່ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ເຈົ້າຄອງ ເມືອງຕ່າງໆ ສາມະຄີຊ່ອຍເຫລືອກັນ ຕາມສາຍເຄືອບາດ ແລະ ເຫດຜົນທາງດ້ານຈິດຕະສາດການ ເມືອງ ແລະ ນະໂຍບາຍການຫຼຸດ.

ເມື່ອທ້າວຮຸ່ງປະຈັນຫນ້າກັບທ້າວກວ່າ ເຈົ້າເມືອງເມືອງປະກັນນັ້ນ ທັງສອງຕ່າງເວົ້າດ່າ ສຽດ ສີ ກໍເກີດຄວາມຄຽດແຄ້ນ ຕ່າງຝ່າຍກໍອອກປາກວ່າ ກ້າບໍ່ໄດ້ ຕັດຄໍກັນບໍ່ຍອມ, ສ່ວນທ້າວແອງກາ ຜູ້ ຫລານຊາຍ ທ້າວກວ່າ ນັ້ນ ຊື່າຂໍອ່ອນຍອມ ພວກແມ່ທັບນາຍກອງ ຝ່າຍທ້າວເຈືອງ ກໍຈັບໄວ້ ຊື່ ໆ (ຫນ້າ 115) ແລະ ເມື່ອ ທ້າວເຈືອງ ພົນ ທ້າວກວ່າ ຕາຍ ຄາສະຫນາມຮົບແລ້ວ, ເມຍທ້າວ ກວ່າ ກໍຍິ່ງ ອາສາອອກມາສູ້ຮົບ, ຫວັງແກ້ແຄ້ນໃຫ້ຜົວ ແຕ່ກື່ອນາຍທະຫານເອກຂອງທ້າວເຈືອງຊົມ ຕົກຊ້າງຕາຍ, ພວກທະຫານຕັດຫົວໄປໃຫ້ທ້າວເຈືອງ. ການຕັດຫົວສັດຕູ ແລ້ວນຳຫົວມາກວາຍແກ່ຜູ້ ເຈົ້າຈອມ ຄ້າຍໆກັບວ່າເປັນບັນນາການນັ້ນ ກິວ່າເປັນກຽດສູງອັນຫນຶ່ງ ສ່ວນໃນສະຫນາມຮົບກໍກິວ່າ ເປັນເລື່ອງຫນ້າຍິນດີ ຊົມເຊີຍກັນ. ດັ່ງຈະເຫັນມີການພັນລະນາຫລາຍຄັ້ງດັ່ງນີ້ :

(113) * ນັບແຕ່ຫົວຂາດໄດ້ມວນມອບ ຮອນມາພໍ ຮ່ວມພໍ ພູທອນທ້າວ ປີປາຍ ຊົມຊື່ນໃຫ້ສິນສ້ອຍ	ມາກວາຍ ພັນຮ້ອຍ ຂານມ່ວນ ຊູ່ຄົນ	(120) ຕອນທ້າວເຈືອງຂ້າທ້າວກວ່າ : * ອິລະໄມ່ນີ້ວ ກຳດາບ ແຍງຄິງຄວນຜ່າຜລອງ ແຕ່ນັ້ນເຮັງໂຍເຈົ້າແກນຄູນ ເງືອດດາບກ້າແຍງແມ່ນ * ເລືອດຢາດຍ້ອຍຊ້າງໃຫຍ່ ເກົາກອງຍົກຍິ່ນຫົວ	ຮາງເຊັ່ງ ແຜວເນື້ອ ລົງເກີດ ຕັດຄໍ ຄູນເມືອງ ໂຍງຄ້ອງ
(120) * ອ້າຍຄວ່າງໄດ້ ແກວກ່າ ຫານພາຍພົນແມນຜາແກວ່ງຕາວ ເອົາຫົວປ້ອນ ຍິ່ສູງ ທຸກທີ່ຊື່າເຂີນເຈົ້າ	ຕັດຄໍ ຕົກຂວ້າ ສອງໂທ່ ບໍ່ຫລຽວ		

ເມື່ອທ້າວກວ່າຜູ້ເປັນເຈົ້າເມືອງ ແລະແມ່ທັບເອກເສຍຊີວິດ ກອງທັບກໍແຕກກະຈາຍຫນີ, ທ້າວ ເຈືອງ ກວາດເອົາ ຊ້າງມ້າ, ຂ້ອຍໃຊ້ຊາຍຍິ່ງ, ທ້າວແອງກາ ແລະ ຫົວທ້າວກວ່າເຂົ້າກວາຍຜູ້ເປັນ ລຸງ ທີ່ເມືອງເງິນຍາງ (ບົດກອນ 122)

(ອ້າຍຄວ່າງເປັນຜູ້ ແຈ້ງລາຍການຕໍ່ ຊຸນຊື່ມ)

- * ຫັນຍົານັ້ນແອງກາ   ຫລານກວ່າ
- ຜູ້ຈັ່ງຫນ້າບຸນຕ້ານ   ກ່າວຫານ
- * ເຈືອງຜ່າໄດ້ກາງໂຮບ   ໂຮມເອົາ
- ຫລານກໍກຸມທັງເປັນ ຝາກເຂືອ   ລຸງປ້າ
- ພາຍຂວານັ້ນ ຫົວແກວ   ຜູ້ເຫຍ່
- ຫ້າວຮຸ່ງເງືອດດາບກ້າກອຍແມ່ນ   ຕັດຄໍ
- * ຫົວຫນຶ່ງນັ້ນ ແກວໄຝ່   ນາຂວາງ

ແລະ ເມື່ອນາງກວ່າ ອອກຊົນຊ້າງສູ້ຮົບກຶກຊ້າງຊຸນຊາຍຊົນຕົກຊ້າງຕາຍ, ງ້າງເບິ່ງຫນ້າ ຮູ້ວ່າ ບໍ່ແມ່ນຊາຍ ແລ້ວກໍຍັງຕັດຄໍຢູ່. (ບົດກອນຫນ້າ 148)

1. ສວ່າງເປື້ອງເຈືອງຮຸ່ງ	ຮຸມເອົາ	2. ເຂົາຈຶ່ງເງືອດດາບກ້າ ແບງແມ່ນ ຕັດຄໍ	
ຊຸນຊາຍກວນເກັ່ງບາລວດເລີຍ	ຕົກຊ້າງ	ມັນນີ້ ນາງເມືອງຫມາຍມຸ່ງຈອມ	ເຈກ້າ
ໂສມສເລົາມ້ຽນມໍຣະນາ	ລະຄາບ	ທົມທົມພ້ອນ ບໍ່ຫົວ	ເຫິນໂທ່
ໄພ່ພ່ອງງ້າງດູຫນ້າ	ບໍ່ໃຊ້ຊາຍ	ວຽງແຕກພ້ອມຕະເວັນຊ້າຍ	ຊິ່ວຍາມ

ສະຫລຸບ :

ສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ປະເພນີຮິດຄອງ ທີ່ວິໄຈອອກຈາກບົດກອນມະຫາກາບ ຫ້າວຮຸ່ງຫ້າວເຈືອງ ເປັນປະເພນີເກົ່າແກ່ ແລະ ຍັງເຫລືອຮ່ອງຮອຍ ມາຮອດປະຈຸບັນ ເກືອບທຸກຢ່າງ ມີແຕ່ຮູບການປະຕິບັດ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ສັງຄົມ ໄດ້ຜັນປ່ຽນໄປບາງອັນ ກໍວິວັດ ກໍເກີດເປັນອັນໃຫມ່ ທີ່ເຮົາຈະໄດ້ຄົ້ນຄວ້າສືບຕໍ່ໃນໂອກາດຕໍ່ໄປ.

ການນັບກືຜີ, ລ້ຽງຜີ, ບະຜີ ລົງຜີ (ວິນຍານເຂົ້າທຽມ) ເພື່ອຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜີປົກປັກຮັກສາ ໃຫ້ຜີຊ່ອຍຊູ ໃນກິດຈະການຕ່າງໆນັ້ນ ແມ່ນເລື່ອງທຳມະດາ ທີ່ເກີດຂຶ້ນກັບທຸກຄົນ ແລະ ທຸກເວລາ, ພາໃຫ້ຮູ້ສຶກວ່າຜີ ແລະ ຄົນດຳລົງຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນ, ພ້ອມທີ່ຈະຊ່ອຍເຫລືອຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ແຕ່ຢ່າງໃດ ກໍຕາມ ກໍບໍ່ປາກົດວ່າ ຜີໄດ້ຕອບສະຫນອງ, ສະແດງອິດທິຮິດຮ້າຍແຮງ, ທຳຮ້າຍຜູ້ຄົນ ຫລື ລົງໂທດຜູ້ໃດ ຜູ້ຫນຶ່ງ, ຄົນບອມຮັບນັບກືຜີຢ່າງບໍ່ມີ ຂໍ້ຕຳນິວ່າ ຜີນັ້ນ ດີຫລືບໍ່ດີ.

ການຕິດຕໍ່ບ່າວສາວ ແລະ ການສູ້ຂີ່ ກ່ອນແຕ່ງດອງ ກໍເປັນເລື່ອງສຳຄັນໃນຊີວິດຂອງຄົນຜູ້ຫນຶ່ງ ຄືກັນ. ພໍແມ່ ມີສິດເດັດຂາດໃນການຕັດສິນວ່າຈະໃຫ້ລູກສາວເອົາກັບໃຜ. ຄວາມນິຍົມໃນເບິ່ງນັ້ນ ແມ່ນແຕ່ງດອງໃນວົງຍາດພີ່ນ້ອງ.

ການໃຫ້ຂອງຝາກຂອງຕ້ອນອັນມີຄ່າ ສະແດງບອກການສັກສີ ແລະອໍານາດຂອງຜູ້ຮັບ, ຄວາມ
ຍິນຍອມອ່ອນນ້ອມຂອງຜູ້ໃຫ້. ສາມາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ການກວາຍເຄື່ອງບັນນາການ ແມ່ນຮູບການ ປະນີ
ປະນອມທາງການເມືອງຢ່າງໜຶ່ງ. ສ່ວນການໃຫ້ຮາງວັນ ແບ່ງປັນສິນເສີກໃຫ້ແກ່ແມ່ທັບນາຍກອງ ຜູ້
ກ້າຫານ ພາຍຫລັງການເຮັດສົງຄາມໃຫຍ່ ກໍສະແດງເຖິງຄວາມມີນ້ຳໃຈເພື່ອແຜ່ ແລະ ຮູ້ບຸນຄຸນຂອງຜູ້
ປົກຄອງ ຕໍ່ຜູ້ເຮັດວຽກໜັກໜ່ວງ.

ປະເພນີການລົງຂ່ວງ, ໄປເຮົ້າກຶ້າ ແລະ ທ່ຽວປ່າ ໃນຍາມແລ້ງເມື່ອດອກໄມ້ບານ ພ້ອມດ້ວຍ
ການຄົບງັນ ຫລືນມ່ວນຕ່າງໆນັ້ນ ນັບວ່າມີບົດບາດທາງດ້ານສັງຄົມຫລາຍ ມັນສະແດງອອກເຖິງຄ່ານິຍົມ
ຂອງຄົນໃນເບື້ອງນັ້ນ. ບ່າວສາວມີໂອກາດສະແດງຄວາມຮັກຕໍ່ກັນຢ່າງເປີດເຜີຍ ການຢອກໃບ ກ້ຽວ
ກອດ ຝາກຮັກຕໍ່ກັນເປັນຄວາມຕ້ອງການຂອງບ່າວສາວຢູ່ແລ້ວ ປະເພນີເຫລົ່ານີ້ຍັງຄົງປະຕິບັດເປັນບາງ
ສ່ວນ ຢູ່ໃນບາງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ບ່ຽນແປງໄປ. ການເຕົ້າຂ່ວງ ໃນປະຈຸບັນ ວິວັດມາເປັນການຄົບງັນ
ໃນເບື້ອງບຸນໃດໜຶ່ງ ໃນຮູບການ ຂັບລໍາ ຕອບໂຕ້ລະຫວ່າງ ບ່າວສາວ ຫມໍລໍາ ເຊິ່ງອາດເປັນຕົວແທນ
ໃຫ້ຄົນອື່ນໆ ທີ່ຫຸ້ມນັ່ງຟັງ ເຊັ່ນ ຂັບງົ່ມ, ລໍາໂສມ, ສີທັນດອນ, ຂັບສາມສ້າວ... ສ່ວນການໄປເຮົ້າ
ກຶ້າທ່ຽວປ່າເກັບດອກໄມ້ນັ້ນ ກໍຍັງປະຕິບັດກັນຢູ່ໃນພາກເຫນືອຂອງລາວ ບ່າວສາວໄປເອົາດອກໄມ້ປ່າ
ມາໄວ້ໃຊ້ໃນມື້ບຸນປີໃຫມ່ ເຊັ່ນ ເອົາແຕ່ງພານສົມມາພໍ່ແມ່ ເກົ້າແກ່, ເອົາແຕ່ງຂັນຫມາກເບັງໃຫ້ຜູ້
ເກົ້າໄປວັດ ແລະ ອື່ນໆ ...

ການດູມໍ ຊຶ່ງແນວ, ຄວ່າງຄ້ອນໃສ່ຫນ້າກອງ, ດູມໍໄກ່ ເບິ່ງຊາຕາຊີວິດໃນອະນາຄົດ ແລະ ຜູ້
ຈະມາເປັນຄູ່ຜົວຕົວເມຍນັ້ນ ທີ່ແທ້ແລ້ວ ເປັນຮູບການສື່ສານຕອບຕື່ນຈາກຜີ, ເພາະກ່ອນຈະສ່ຽງຄວ່າງ
ຄ້ອນ, ຫລື ຊຶ່ງແນວ ຄົນລ້ວນແຕ່ອະທິການ (whishing) ຫລື ແມ່ນແຕ່ການຂ້າສັດ (ຄວາຍ,
ໄກ່ ...) ລ້ຽງຜີ ນັ້ນກໍແມ່ນຮູບການສະໜອງຂັນສູງສຸດ ທີ່ຄົນຂໍຈາກຜີ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ ເຖິງວ່າເວລາຜ່ານໄປຫລາຍຮ້ອຍປີ, ຄົນລາວທີ່ດໍາລົງຊີວິດຢູ່ໃນສັງຄົມບູຮານ
ກັບດຽວນີ້ (ຕາມທ້ອງຖິ່ນຊົນນະບົດ) ກໍບໍ່ມີແບບແຜນ ການດໍາລົງຊີວິດແຕກຕ່າງເກົ່າພໍເທົ່າໃດ. ຂະ
ເຈົ້າຢູ່ກັບຂະຫນົບທໍານຽມ ຫລາຍອັນຫລາຍແນວ ທີ່ແຜ່ເຂົ້າມາຕາມລັດທິສາສະໜາ, ຜູ້ຄົນຕ່າງດ້າວ
ແລະ ການອອກໄປຕິດຕໍ່ກັບຄົນພາຍນອກ, ເຂົາເຈົ້າຢູ່ນໍາການທໍາມາຫາກິນຕາມທັງນໍາປ່າໄມ້ ແລະ
ຫ້ວຍນໍ້າລໍາເຊ ໃຊ້ເຄື່ອງມືທີ່ຜະລິດຂຶ້ນເອງ. ມີສ່ວນຮ່ວມໃນເວລາເກີດສົງຄາມ ລະຫວ່າງບ້ານເມືອງ
ຕ່າງໆ ດ້ວຍການໃຫ້ລູກຊາຍຫລືຜົວໄປເປັນທະຫານ.

ການສຶກສາ ວິໄຈຮີດຄອງປະເພນີ ໃນວັນນະກໍາເອກຂອງລາວເລື່ອງນີ້ ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ສະ
ພາບຊີວິດຂອງສັງຄົມລາວ ແລະ ຈິດຕະສາດຂອງຄົນລາວ ເມື່ອຫລາຍຮ້ອຍປີຜ່ານມາ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວ
ອາດຊ່ອຍໃຫ້ນັກປະຫວັດສາດ, ນັກສັງຄົມວິທະຍາ ນັກມານຸດວິທະຍາ (anthropologist) ເຂົ້າ
ໃຈສະພາບປະຈຸບັນຂອງສັງຄົມລາວ, ແນວຄິດຈິດໃຈ ແລະ ຄ່ານິຍົມ ສ່ວນໜຶ່ງຂອງຄົນໃນປະຈຸບັນ.

ບັນຫາຕົ້ນຕໍອັນໜຶ່ງ ທີ່ພາໃຫ້ການສຶກສາວິໄຈຄັ້ງນີ້ ບໍ່ສົມບູນໄດ້ໄຕ້ມປ່ຽນ ກໍແມ່ນ ຜູ້ສຶກສາຍັງ
ຂາດຄວາມຮູ້ເລິກເຊິ່ງທາງດ້ານພາສາຕ່າງໆ ຄືພາສາຂອມ, ປາລີ, ສັນສະກິດ ແລະ ຄວາມຮູ້ທາງ
ດ້ານຮີດຄອງປະເພນີຂອງຊາວຂະມຸ.

ວຽກງານໜຶ່ງທີ່ຈະເປັນປະໂຫຍດໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ ເພື່ອການສຶກສາໃຫ້ລະອຽດ ແລະ ກວ້າງຂວາງ
ຍິ່ງກວ່າ ແມ່ນ :

1. ເຮັດບັນນານຸກົມ ສະເພາະມະຫາກາບເລື່ອງນີ້.
2. ສຶກສາ - ວິເຄາະ ນະໂຍບາຍການເມືອງ
3. ສຶກສາ - ບົດບາດຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ນຳ
4. ສຶກສາ - ສຳນວນປຽບທຽບໃສ່ກັບວັນນະກຳສິນໄຊ ເພື່ອຕີລາຄາ ອາຍຸການປະພັນ ເຊິ່ງປະຈຸບັນຍັງເປັນບັນຫາ.
5. ອິດທິພົນຂອງສາສະໜາພຸດ ແລະ ການນັບຖືຜີ
6. ຄຳສອນສິນທຳ ສຳລັບແມ່ຍິງ ຕາມສາດສະໜາພຸດ.

ແປຄຳສັບ

ກົງແກ້ວ : (ນ) ດວງຊາຕາ
 ກະຈອນ : (ນ) ເຄື່ອງເອ້ໃສ່ຫູ, ຕ້າງຫູຢ່າງຫນຶ່ງ
 ກະອອມ : (ນ) ໄຫປາກຈ້ອມ, ພາຊະນະເຮັດ
 ດ້ວຍດິນ ຫຼື ໂລຫະມີປາກອອມ
 ແລະ ບໍ່ມີຄໍ.
 ກະສິງ : (ນ) ນັກຟ້ອນຜູ້ອ່ອນນັ້ມ
 ກະລັນ : (ນ) ເຄື່ອງຫອມຢ່າງຫນຶ່ງໃຊ້ປົນນໍ້າ
 ອາບ ຫລືທາຄືງໃຫ້ຫອມ.
 ກະເສລາ : (ນ) ນໍ້າເຫລົ້າ, ນໍ້າເມົາ.
 ກະສັນວອນ : (ກ) ຄິດຮອດ, ຄິດເກິ່ງ.
 ກ່າວໂອມ : (ກ) ເວົ້າກ້ຽວ, ຂານອາສາເອົາ,
 ຂໍເອົາ.
 ກົວຄຳ : (ນ) ຂວັນ
 ກູ້ຍ : (ນ) ເຄື່ອງປະດັບໃສ່ຫູ
 ກຳເດົາ : (ນ) ຄວາມຮ້ອນ, ຮ້ອນ, ຄວາມກະ
 ວົນກະວາຍ.
 ກົນທົນ : (ນ) ເຄື່ອງປະດັບໃສ່ຫູ, ຕ້າງຫູ.
 ກາດລີ : (ນ) ຕະຫລາດ
 ກ່າວກອງ : (ກ) ເວົ້າຫາ, ເວົ້າຮອດ
 ກວ້ານ : (ນ) ເຮືອນພັກ ຂອງ ທາງລາຊະ
 ການ, ສາລາຂອງປວງຊົນ.
 ໄກວແກ່ວງ (ກ) ໂອ່ນໄປມາ, ຕິງໄປມາ, ພັດ
 ໄປມາ.
 ຂັນຄຳ : (ນ) ພາຊະນະ ສຳລັບຕັກນໍ້າ ເຮັດ
 ດ້ວຍໂລຫະມີຄ່າສີເຫລືອງຄືຄຳ
 ຂນອນ : (ນ) ອາກອນ, ພາສີ

ຂອງອິມ : (ນ) ເຄື່ອງຝາກ, ເຄື່ອງຕ້ອນ
 ຂໍ້າ : (ກ) ຈັບ, ບາຍ, ງົມ
 ຂັນສລາ : (ນ) ພາຊະນະ ໃສ່ເຄື່ອງຄ້ຽວ ບູ
 ຮານ, ສລາ : ເປັນຄຳຂະ
 ເໝັນ ແປວ່າ ຫມາກຄ້ຽວ.
 ໄຂສານ : (ກ) ຕອບຈິດຫມາຍ, ເອົາຈິດຫມາຍ
 ອອກອ່ານ.
 ຂອດສານ : (ກ) ຂຽນສານ, ຂຽນຈິດຫມາຍ,
 ແຕ່ງຈິດຫມາຍ.
 ຄະນອງ : (ກ) ຢອກ, ກວນ, ຫ້າວ.
 ໄຄ່ : (ກ) ຢາກ, ປະສົງ
 ແຄ : (ນ) ເຫລົ້າ, ນໍ້າເມົາ
 ຄອງສະຫວັນ : (ນ) ປະເພນີຂອງຊາວຟ້າ.
 ຄູ້ : (ນ) ເຄື່ອງຫອມ, ເປືອກໄມ້ຫອມ
 ຄິດຄັ້ງ : (ກ) ຄິດອຸກຢູ່ໃນໃຈ
 ຄອງບູຮານ (ນ) ຮິດເກົ່າ ຄອງເດີມ, ປະເພນີ
 ທີ່ເຮັດມາແຕ່ກ່ອນ
 ຄະນິງ : (ກ) ຄິດຫາ, ຄິດຮອດບໍ່ເຊົາ
 ຄຸ້ມຄອງ : (ກ) ປົກປັກຮັກສາ, ປ້ອງກັນ, ປົກ
 ປ້ອງ.
 ຄະທາ : (ນ) ໄມ້ເທົ້າ, ໄມ້ຄ້ອນ.
 ຄຳຟຸນ : (ນ) ຄວາມເວົ້າຮ້າຍ, ຄວາມເວົ້າ
 ຄຽດ.
 ຄູນຄຳ : (ກ) ຊວ້ານຊູ, ຊ່ວຍເຫຼືອ, ນຳສິ່ງ
 ດີມາສູ່, ນຳໂຊກລາບມາສູ່.
 ເງົາງ້ວນ : (ກ) ເສົາ, ເມົາຢາເປື້ອ.

ແຈກພະລິ : (ກ) ທຳພິທີລ້ຽງຜີ
ຈູມຄຳ : (ນ) ລາຍນູນຕິດຕາມສິ່ງຂອງເຄື່ອງ
ເອ້ ທີ່ເຮັດດ້ວຍໂລຫະ ;
ຈູມລາຍ : (ນ) ເງິນກີບ ຫຼືເງິນແທ່ງ ທີ່ມີລິງ
ລາຍປະດັບ .
ຈັນສິມ : (ນ) ຊື່ໄມ້ຫອມຢ່າງໜຶ່ງ , ໃຊ້ປະສົມ
ເຮັດເຄື່ອງຫອມອາບນ້ຳອົບຄົງ
ຈ້າຫິ່ງ : (ກ) ລ້ຽງຜີ
ຈ້າ : (ກ) ລ້ຽງ (ຜີ)
ຈຳມອນ : (ນ) ວິດ້າມຍາວ ເຮັດດ້ວຍຂົນນົກ .
ຈົງຮູ້ : (ກ) ຫມາຍເອົາເປັນຄູ່ , ຕັ້ງໃຈເອົາ
ເປັນຄົນຮັກ .
ຈັງໂກ : (ນ) ລາຍດອກ ສີບຕັດ ປະດັບໂລງ
ຄົນຕາຍ
ຈັນ : (ນ) ໄມ້ຈັນ , ໄມ້ຫອມຢ່າງໜຶ່ງ .
ຈາມະອິ : (ນ) ວິຂົນນົກ
ສວນໄລ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີ , ປີ່ແນວໜຶ່ງ .
ສິງ : (ກ) ຢູ່ , ເຂົ້າຢູ່ , ເຂົ້າທຽມ ເຊັ່ນ
ຜີສິງ , ເຮັດໃຫ້ກົມເຊັ່ນສິງທຽນ
ແມ່ນເອົາທຽນທີ່ສີແລ້ວ ລໍ້ໃສ່
ແປ້ນໃຫ້ກົມ . ທຽນສິງ : (ນ)
ທຽນທີ່ເອົາຂີ້ເຜິ້ງສີເອົາ .
ສິງຍີ (ສິງຍີ) (ນ) ຄວາມວຸ່ນວາຍສັບສົນໃນບ້ານ
ເມືອງອັນເກີດຈາກໃຜຜູ້ໜຶ່ງ
ສ້າງຂຶ້ນ , ຄວາມເດືອດຮ້ອນ
ເກີດຈາກສິງຄາມ , ຂ້າເສິກ
ສິງຄາມ , ຜູ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມ
ວຸ່ນວາຍ .
ສະໂກນຄຳ (ນ) ເຄື່ອງຕັ້ງນ້ຳຫມາກ ນ້ຳລາຍ
ເຮັດດ້ວຍວັດກູມີຄ່າ ຫລືຄຳ ,
ງ້ອງ .
ສົມພານ : (ນ) ບຸນວາດສະຫນາ
ສິງສະການ (ກ) ຈູດ ຫຼືຝັງຄົນຕາຍ , ມ້ຽນຄົນ
ຕາຍ .
ສົນໂຄມ : (ນ) ຊື່ລາຍຜ້າ ມັດຫມໍ່ແນວໜຶ່ງ .

ສົມພາວ : (ນ) ຜູ້ສາວ .
ສ່ວຍ : (ນ) ພາສີ , ສິ່ງຂອງທີ່ໃຊ້ເສຍພາສີ
ສິ່ງສິນ : (ກ) ມອບສິ່ງຂອງມີຄ່າໃຫ້
ສິຄານ : (ນ) ບ່າວ , ບາ , ຜູ້ຊາຍ .
ສລາ : (ນ) ຄຳຫມາກ , ຫມາກຄ້ຽວ .
ສິ່ງ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີປະເພດໜຶ່ງມີສອງ
ຝາຕົບໃສ່ກັນເປັນຈັງຫວະດ້ວຍ
ມື .
ສະເຈົ້າ : (ກ) ເຈັບປວດພາຍໃນ , ເສົ້າໃຈ ,
ອຸກໃຈ .
ສາດງາ : (ສ) ເຄື່ອງຮອງປູ ສານກັກດ້ວຍງາ
ຊ້າງ ສອຍເປັນເສັ້ນແລບ .
ສວາງ : (ນ) ຜີ , ເທວະດາຜູ້ສັກສິດ
ສ່ອງງາມ : (ວ) ໃສ່ງາມ , ເຫລືອມງາມ , ແຈ່ມ
ໃສ່ .
ສົມຄາມ : (ນ) ສິງຄາມ , ເສິກ , ຮິບ , ການ
ຮິບກັນ .
ແສ່ງ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີຊະນິດໜຶ່ງ ເຮັດດ້ວຍ
ໂລຫະ ປະສົມ .
ແສ້ : (ນ) ມ້າ
ເສນ : (ນ) ໄມ້ຫອມຊະນິດໜຶ່ງ
ເສ້ອ : (ນ) ຜີປ່າຜີພູຕ່າງໆ , ວິນຍານຂອງ
ບັນພະບຸລຸດທີ່ຕາຍໄປແລ້ວບໍ່ໄປ
ເກີດ ຢູ່ຮັກສາບ້ານເມືອງ .
ຊົມຂວັນ : (ກ) ສະແດງຄວາມຮັກໄຄ່
ເຊິງຮູ້ : (ວ) ແບບຮູ້ສາວ , ແບບບ່າວສາວ .
ເຊິງຕະກອນ (ນ) ກອງຟອນ , ກອງຟິນບ່ອນຈູດ
ຄົນຕາຍ .
ຊະບູ : (ວ) ງາມ , ຫນ້າຮັກ .
ຊົນລະເນດ (ນ) ນ້ຳຕາ
ໄຊຮູ້ : (ກ) ບ່ວງບ້າຫາຄົນຮັກ , ເມົາມົວ
ຮູ້ສາວ .
ຊາວບິນ : (ນ) ຄົນເມືອງສູງ , ຊາວຟ້າ ,
ຊາວສະຫວັນ , ແກນ .

ຊາວຟ້າ : (ນ) ເທວະດາຟ້າແກນ , ຄົນທີ່ຢູ່
 ເມືອງສະຫວັນ .
 ຊາວລຸ່ມ : (ນ) ມະນຸດທີ່ຢູ່ເມືອງຕໍ່າ
 ຊອງຫມາກ (ນ) ກາບກ້ວຍທີ່ບັດເຂົ້າ ເພື່ອໃສ່
 ຫມາກໄວ້ຄ້ອງໃຫ້ສົດ , ແອບ
 ແປງສໍາລັບໃສ່ຫມາກໄວ້ຄ້ອງ .
 ເຊີດ : (ນ) ກະໂຈມຫົວ ແບບບໍ່ມີຈອມສູງ ,
 ເທຣີດກໍ່ວ່າ .
 ຊາວແຂກ : (ນ) ຄົນຈາກບ້ານອື່ນ ເມືອງອື່ນ
 ບາມປອດ : (ນ) ບາມບໍ່ມີອັນຕະລາຍ , ບາມດີ ,
 ບາມແຈ່ມໃສ , ເລິກດີ .
 ບອບຄໍາ : (ນ) ເສັ້ນໄຫມຄໍາຕິດເຊິ່ງຜ້າ ຫລື
 ວັດກູອື່ນໆ .
 ເບັ້ງຄໍາ : (ນ) ສາງມ້ຽນເຄື່ອງມີຄໍາ
 ໂຍເທດ : (ນ) ຜູງເສນາ , ບໍລິວານ
 ດ້າຜີ : (ກ) ເສັ້ນຜີ , ລ້ຽງຜີ
 ດອຍ : (ກ) ນອນ ໃຊ້ຮອກກັບຄົນຕາຍ
 ໂຕງ : (ນ) ໄຫເຫລົ້າ , ພາຊະນະໃສ່ເຫຼົ້າ
 ແຕ່ງສະກາມ : (ກ) ມ້ຽນຄາບຄົນຕາຍ
 ຕາວ : (ນ) ອາວຸດເຮັດດ້ວຍໂລຫະ , ຄ້າຍ
 ດາບ ຫລື ມິດບາວ .
 ແກນ : (ນ) ຊື່ເອີ້ນຜູ້ເປັນໂຫຍ່ຢູ່ອີກໂລກນຶ່ງ
 ຫລືຢູ່ເທິງຟ້າ .
 ກ່ອຍໂສມ : (ນ) ຮູບຮ່າງຂີ້ເຮີ , ຮູບຮ່າງບໍ່ງາມ
 ກຸນິມ : (ນ) ເຄື່ອງເອີ້ , ເຄື່ອງປະດັບກາຍ
 ກວິນ : (ກ) ນົບ , ໄຫວ້ , ຄິດເກິ່ງ .
 ຫົວລະພິ : (ນ) ຫໍລະພິ , ຄວາຍ
 ຫວຍຄໍາ : (ນ) ຜູ້ຊື່ເຄື່ອງມາຂາຍເອົາກໍາໄລ
 ຫະໂລຈິນ : (ນ) ໄຫລາຍຈິນ
 ຫົງກະສັນ : (ກ) ຄິດຮອດຫລາຍ , ຄິດບໍ່ເຊົາ
 ຫຽວສານສົມ (ກ) ສິ່ງສານເກິ່ງ , ສິ່ງຈິດຫມາຍ
 ຫາ .
 ຫຽນຄໍາ : (ນ) ຫຽນເຫລືອງ
 ຫວນສານ : (ກ) ຕອບຫນັງສື , ແຕ່ງຫນັງສືຕອບ
 ຫວຍສານ : (ກ) ຈັບເອົາຈິດຫມາຍ

ທຸງຍູ : (ນ) ເຄື່ອງກັ່ງບັງແດດ ຄ້າຍໆຄັນ
 ຮີ່ມກັ່ງ
 ແທ່ນຈຸມຄໍາ (ນ) ຕຽງນັ່ງທີ່ປະດັບລາຍນູນສີຄໍາ
 ຫານປົວ : (ກ) ອອກຮົບ , ເຮັດສົງຄາມ ,
 ຊ້າງປົວ : ຊ້າງເສິກ .
 ຫານຂວັນ : (ກ) ເວົ້າເກິ່ງ , ກ່າວເກິ່ງ
 ໄທ້ : (ນ) ຜີຟ້າ , ເທວະດາ
 ນິຣາດ : (ກ) ຈາກ , ພັດພາກ
 ນິຣິນ : (ນ) ຜູ້ໂຫຍ່ , ເຈົ້າຊີວິດ
 ແນບເນື້ອ : (ກ) ຢູ່ຕິດ , ນອນຊ້ອນ
 ນອນຄິກ : (ກ) ໂສດ , ບໍ່ມີຄູ່
 ເນົາແລ້ງ : (ກ) ຢູ່ປ່ຽວ , ຂາດຄູ່
 ນອນແລ້ງ : (ກ) ນອນຄົນດຽວ , ນອນຢູ່ລ້າງ
 ນາງໂຍ : (ນ) ແມ່ຍິງ ຜູ້ຕິດຕໍ່ລະຫວ່າງຄົນກັບ
 ແກນ ຄົນກັບຜີ .
 ແນນ : (ນ) ຜົນບຸນຮ່ວມກັນ , ສິ່ງທີ່ຊັກນໍາ
 ໃຫ້ຊາຍຍິງ ມາຢູ່ເປັນຜົວເມຍ
 ກັນ .
 ເປິກ : (ກ) ໄຂ , ເຮັດໃຫ້ກວ້າງອອກ
 ເຮັດໃຫ້ມີຂຶ້ນ .
 ເປິກພະລີ : (ກ) ຫໍາພິທີລ້ຽງຜີ
 ບໍລິມານ : (ນ) ປະລິມານ ຈໍານວນ , ຂະໜາດ
 ວັດແທກໄດ້ .
 ບັນນາການ (ນ) ຂອງຝາກ , ຂອງຕ້ອນ
 ບົນບານ : (ກ) ໄຫວ້ອນເກິ່ງ ສິ່ງສັກສິດໃຫ້
 ຊ່ອຍ ໂດຍມີສັນຍາວ່າຈະຕອບ
 ແທນດ້ວຍສິ່ງຂອງ .
 ບອກບົນ : (ກ) ກ່າວໃຫ້ຮູ້ ແລະ ຂໍໃຫ້ສິ່ງຕອບ
 ແທນເປັນວັດກູ .
 ບວຍຄໍາ : (ນ) ເຄື່ອງຕັກນໍາເຮັດດ້ວຍໂລຫະມີ
 ຄໍາສີເຫລືອງ .
 ບົວນາງ : ສາວສະຫນົມ
 ເມມຫລວງ : (ນ) ບ່ອນເຜົາສືບຜູ້ຕາຍ
 ມັງສັງ : (ນ) ຊັ້ນ , ເນື້ອສັດ
 ເມືອງພຽງ (ນ) ເມືອງມະນຸດ , ພື້ນດິນ

ມະຮາມ : (ນ) ເດີນ, ບ່ອນຮາບ, ຫ້ອງເຮືອນ
 ທີ່ກວ້າງຂວາງ.
 ມ້າວ : (ນ) ເຄື່ອງເອ້ເປັນປອກໃສ່ກົກແຂນ
 ມ່ານມຸງ : (ນ) ຜ້າກັງ ໃຊ້ສໍາລັບປົກດ້ານເທິງ
 ຫົວ ດ້ານສູງ.
 ເມືອງບິນ : (ນ) ເມືອງສະຫວັນ, ເມືອງແກນ,
 ເທິງຟ້າ.
 ມະຮາມຈາມ (ນ) ຜ້ານຸ່ງຂອງຜູ້ຊາຍທີ່ມີລິງລາຍ
 ງົດງາມ ພິສະດານ.
 ມີກ່າ : (ນ) ຊື່ມື້ໃນລະບົບໂຫລາສາດບູຮານ
 ປະທາຍ : (ນ) ດິນຫນຽວປົນຢາງບົງ ໃຊ້ໂບກ
 ເຮືອນ ຫລືໂບກທາດ.
 ປະແຫວ : (ກ) ແບອອກ, ແອນອອກ
 ປະຄື : (ນ) ຜົນທຸງ ເຮັດດ້ວຍຜ້າ
 ປະຄຸມ : (ນ) ຊື່ເຄື່ອງດົນຕີ
 ປະນົມ : (ກ) ນົບ, ໄຫວ້.
 ປິດ (ຮວງ) : (ນ) ຮວງນ້ອຍໆ, ສ່ວນຫນຶ່ງຂອງ
 ຮວງ.
 ປຸນສຽງ : (ກ) ເວົ້າອອກມາ
 ປີ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີໃຊ້ປາກເປົ່າ.
 ປົງເງິນ : (ກ) ວາງເງິນ, ມອບເງິນໃຫ້
 ແປງສານສົມ : (ກ) ຂຽນສານເກິ່ງ, ແຕ່ງຈົດ
 ຫມາຍຫາ.
 ປິ່ນຄໍາ : (ນ) ເຄື່ອງເອ້ໃສ່ຜົມເຮັດດ້ວຍຄໍາ,
 ປັກປິ່ນກໍ່ວ່າ.
 ປາງຊ້າງ : (ນ) ຫີ່ຜີ, ຜາສາດໃຫ້ຜີຢູ່.
 ປີປາຍສຽງ : (ກ) ເວົ້າອອກມາ, ບັນຍາຍອອກ
 ມາ.
 ປານ : (ນ) ພາຊະນະສໍາລັບໃສ່ເຫລົ້າ
 ຄ້າຍໆກະບອກ ຄົນໂທ ປ້ານ
 ກໍ່ວ່າ.
 ຜລຽງ : (ກ) ຜ່າລົງຊື່, (ລົມ) ພັດ, ຜ່າໄປ
 ແຜ້ວ : (ກ) ກາງ, ຮີ້, ແປງໃຫ້ແປນ.
 ແຜກກັນ : (ວ) ບໍ່ຄືກັນ, ແຕກຕ່າງກັນ, ຜິດກັນ
 ຜາງແກ້ວ : (ນ) ຜາງຊິງ

ເຜືອນ : (ນ) ອາຫານຄາວຢ່າງຫນຶ່ງ ສໍາລັບ
 ລ້ຽງຜີ.
 ຜີດໍ້າ : (ນ) ຜີພໍ່ ຜີແມ່ ຜີເຮືອນ
 ຜີອາຮັກ : (ນ) ຜີຮັກສາ, ຜີຊ່ວຍ, ຜີຢູ່ເຝົ້າ.
 ຜີກໍ້າ : (ນ) ຜີພູ ຜີຜາ, ເຈົ້າພູເຈົ້າຜາ.
 ຜີປູ່ຕາ : (ນ) ຜີບ້ານ, ຜີຜູ້ຊາຍບັນພະບຸລຸດທີ່
 ຕາຍໄປ ວິນຍານຢູ່ຮັກສາບ້ານ
 ຜີປ່າ : (ນ) ວິນຍານຂອງຄົນທີ່ຢູ່ເຝົ້າຮັກສາ
 ປ່າດົງ.
 ຜີນໍ້າ : (ນ) ຜີເງືອກ, ງູ ຜີຮັກສາເຂດວັງ
 ນໍ້າ.
 ຜອກຜີ : (ກ) ຄອບຜີ, ລ້ຽງຜີ.
 ຜາຍສຽງ : (ກ) ບັນຍາຍອອກມາ ເປັນຄໍາເວົ້າ
 ໃຫ້ຜູ້ອື່ນໄດ້ຍິນນໍ້າ.
 ພິມານ : (ນ) ວິມານ, ສະຫວັນ, ບ່ອນທີ່ມີ
 ແຕ່ຄວາມສຸກ.
 ພະລິກໍາ : (ກ) ພິທີກໍາກ່ຽວກັບການລ້ຽງຜີ.
 ພະນັງ : (ນ) ແຜ່ນຜ້າໃຊ້ກັງປະດັບຕາມຝາ.
 ພາງ : (ກ) ຂີ້ຕົວ, ເວົ້າບໍ່ຊື່.
 ພິທູນ : (ນ) ແກ້ວມີຄ່າຢ່າງຫນຶ່ງ, ແກ້ວປະ
 ເສີດ.
 ພາດ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີຢ່າງຫນຶ່ງ.
 ພານຕາວັນ (ນ) ຄັນຮິ່ມ, ແນວບັງແດດ.
 ພິມພິບານ : (ນ) ຄົນຜູ້ໄປບອກຂ່າວລ່ວງຫນ້າ,
 ຜູ້ໃຫ້ຂ່າວ.
 ພະຮີ : (ນ) ເຄື່ອງດົນຕີປະເພດກອງຕີ.
 ພູຄໍາ : (ນ) ຊື່ພູຄ້ຽວແນວຫນຶ່ງ ໃບນ້ອຍ-
 ຫອມ, ໃບໄມ້ ພິດເຄືອ ໃຫຍ່
 ຂະຫນາດຝ່າມີ ໃຊ້ປຸນທາຫຍ້າ
 ມີລົດເຜັດຮິນ.
 ພິງ : (ນ) ເຄື່ອງເອ້ ສຸບໃສ່ກົກແຂນຂອງ
 ແມ່ຍິງ ເຮັດດ້ວຍໂລຫະ ມີຄ່າ
 ເຊັ່ນ ຄໍາ, ເງິນ.
 ຟາຍນໍ້າ : (ກ) ຫວິດນໍ້າ.
 ຟາຍແຄ : (ກ) ຟາຍເຫລົ້າ, ຫວິດເຫລົ້າ.

ຢາງໂບງ : (ນ) ຢາງໄມ້ຊະນິດໜຶ່ງໜຽວຄືກາວ
ປະຈຸບັນຍັງມີໃນບາງທ້ອງຖິ່ນແຕ່
ເອີ້ນວ່າ ຢາງປົງ .

ຢ້ອງຢັນ : (ກ) ແຕ່ງເຕັມມັກ, ເອີ້ນຈົນສຸດອິກ
ສຸດໃຈ .

ຮະນັງຄຳ : (ນ) ແຜ່ນແພໂຫມຄຳໃຊ້ປະດັບຕາມ
ເສົາເຮືອນ .

ຮິກກະຊາດ : (ນ) ຈຳພວກພືດ, ຕົ້ນໄມ້ໃບຫຍ້າ

ລົວ (ບ່າລົວ) : (ນ) ພື້ນເງທາງແມ່ ເປັນແມ່ຍິງ

ລະເມັງ : (ນ) ນາງລະບົ່ງ, ຜູ້ຟ້ອນຕາມ
ສ່ຽງເສບ .

ລາຍເອື້ອ : (ນ) ລາຍຮູບນາກ

ລົດມ່ານ : (ກ) ປົດຜ້າກັງ, ກາງຜ້າກັງ

ໄລ້ : (ກ) ລູບ, ໂອບ, ຫາ .

ລົງຂີ້ : (ກ) ປົດອອກຈາກບ່ອນຂີ້ເກາະ,
ລົດມ່ານລົງຈາກຂີ້ .

ລ່າມເມືອງ : (ນ) ຄົນຜູ້ຮູ້ຫລາຍພາສາ ຮັບໃຊ້
ເຈົ້າຊີວິດເພື່ອຕິດຕໍ່ປາກເວົ້າ
ກັບຄົນພາຍນອກທີ່ບໍ່ປາກພາສາ
ຂອງຕົນ .

ໂລງຄຳ : (ນ) ໂລງໃສ່ຄົນຕາຍ ທີ່ປະດັບດ້ວຍ
ສີເຫລືອງ .

ວັນພຸ່ງ : (ນ) ມີໂຫມ່, ມີຫນ້າ, ມີອິນ .

ວັນທົງ : (ນ) ມີຢູ່, ມີທີ່ບໍ່ເຫມາະສຳລັບການ
ອອກຈາກບ້ານເຮືອນແລະການ
ເດີນທາງ .

ວັດກັງ : (ນ) ຜ້າແພ

ຫົ່ງເມືອງ : (ນ) ເຈົ້າຈອມເມືອງ, ຜີຮັກສາບ້ານ
ເມືອງ .

ຫ້າງ : (ນ) ຮ້ານບູຊາຜີ ປຸກຢູ່ໃນເຮືອນ

ຫົວສວາດ : (ກ) ຄວາມສະເຫນຫາຮັກ, ຄິດຫາ
ຜູ້ຮັກ, ຄິດຫາຊື້ .

ໄຫຄຳ : (ນ) ພາຊະນະໃສ່ນ້ຳ ຫລືໃສ່ເຫລົ້າ
ເຮັດດ້ວຍວັດກຸມີຄ່າ .

ຫມ : (ກ) ຮັກແພງຫລາຍ

ອົມ : (ກ) ເກັບໄວ້, ຂັງໄວ້ ຮັກສາໄວ້ .

ອາສນາ : (ນ) ເບາະນັ່ງ ສຳລັບຮັບແຂກຄົນ
ບ່ອນຮອງນັ່ງສຳລັບຄົນຊັ້ນສູງ
ໃນສະໄຫມບູຮານ .

ຮາວຊ້ອງ : (ນ) ຮາວສຳລັບໄວ້ຜົມປອມ .

ແຮ່ມ : (ນ) ສີເຫລືອງ ໄດ້ຈາກພືດເປັນເຄືອ
ມີຊື່ວ່າ ແຮ່ມ ໃຊ້ຍ້ອມໂຫມ .

ແຮ : (ນ) ແພໂຫມ ຕໍ່າດ້າຍ

ຮາງປົວ : (ນ) ເຄື່ອງໃຊ້ໃນເວລາດື່ມເຫຼົ້າໂຫ

ຮິມກະຫາຍ (ກ) ຄິດຮອດແຮງ, ອຸກອັ່ງຫລາຍ .

ຮິມອາຍ : (ກ) ຄິດອາຍ .

ຮອນ : (ກ) ຕັດໃຫ້ສັ້ນ, ສິນອອກ .

ໄຮຜົມ : (ນ) ຕີນຜົມ, ບ່ອນສຸດປາຍຜົມ .

ແຫນ : (ກ) ຊື້, ແນະ, ບອກກ່າວ .

ແຫນເກິ່ງ : (ກ) ເວົ້າຫາ, ເວົ້າຮອດ .

ແຫນຮ່າງ : (ກ) ແນະແນວທາງ .

ຫນ່ຽວ : (ກ) ຮ້ອງຂີ້, ໄຫວ້ອນ .

ຫມໍໂຫນ : (ນ) ຜູ້ທຳນາຍເຫດການ, ຜູ້ກະ
ເຫດການລ່ວງຫນ້າ .

ຫມອງຫມ້ອມ (ກ) ຫມິ່ນຫມອງ, ໂສກເສົ້າ .

ຫມາຍມາດ : (ກ) ປາກກະຫນາ, ຫວັງໄວ້, ກະ
ຕວງໄວ້ .

ຫວ້າຍ : (ກ) ໄປ, ບຸໄປ, ດ້ັນໄປ .

